

Forsker i cerebral parese

Senfølger efter handicap kan give sig udslag i fx depression og PTSD.
En psykolog forsker i emnet, som hun kender fra sin egen krop.

En del af historien

På statsministerens anmodning har Arbejdsmarkedskommissionen accelereret på arbejdet med at fremkomme med forslag til, hvordan flere kan komme i arbejde.

Et af forslagene – gammel vin på nye flasker – er en reduktion i dagpengeperiodens længde. Af kommissionens oplæg fremgår det, at man foreslår at nedsætte antallet af år, som nu er fire, og eventuelt knytte det til konjunktursvingninger, så perioder med relativ høj ledighed skulle betyde længere mulig tid på dagpenge, mens perioder med høj beskæftigelse skal betyde kortere mulig tid. Blandt andre akademiske organisationer har man tidligere flirtet med denne model ud fra den tankegang, at en forkortelse af dagpengeperioden kunne finansiere højere dagpenge først i ledighedsperioden.

Helt grundlæggende er det den helt gale vej at ville reducere antallet af år. Motivation skabes ved interesseret medleven, og jo højere match mellem virksomhedens opgaver og medarbejderens motivation, des større engagement. Hvorimod tvang ...

Hvorfor så sådanne gammeldags styringsredskaber, når det kommer til den politiske og økonomiske planlægning? Blandt mange mulige svar er det mest populære, at mange kommer i arbejde, når de nærmer sig dagpengeperiodens udløb. Det er bare ikke nødvendigvis, fordi pisen virker hensigtsmæssigt, men fordi den nødste ledige tvinges til at tage job uden for eget fagområde. Der mangler perspektiv i, at en ledig akademiker skal sidde i kassen i Netto.

Vi er enige i, at vi skal sørge for, at så mange som muligt kommer i arbejde. Hidtil har denne målsætning betydet, at man næsten udelukkende har fokuseret på kravene og også en del pisk til medarbejdere, men langt mindre på virksomhedernes parathed til at skabe profiler for arbejdsfunktioner. Der er undtagelser, men billedet er ikke, at man i

den travle hverdag har mod på at tage ret mange individuelle hensyn. Det kunne ellers medvirke til, at flere blev integreret på arbejdsmarkedet.

Statsministeren peger på, at vi skal gøre noget ved det forhold, at der hver dag er 150.000 sygemeldinger. Men hvordan udvikler vi ensartede, landsdækkende modeller, der kan tage udgangspunkt i et så individuelt fænomen som sygdom? Jeg bekymres for, at spørgsmålet kun er retorisk – for det bliver økonomer, der bliver spurgt, ikke psykologer.

Psykologernes ledighed er faldet drastisk de sidste år. De seneste tal viser, at vi har 50 fuldtidsledige, og at kun 153 psykologer er berørt af ledighed. 12 psykologer har været ledige mere end tre år – dette til oplysning, hvis man skulle interessere sig for at ændre dagperiodelængden. Den imponerende beskæftigelsesgrad blandt psykologer skyldes imidlertid ikke, at de ledige er blevet pisket i job, men at vi (og samfundet) har skubbet hårdt på og har fået eller skabt mange nye arbejdspladser.

Indsats over for lav beskæftigelse handler først og fremmest om matchet mellem opgaver og kvalifikationer. Efterspørgslen efter vores kompetencer er stærkt stigende, men reguleringsmekanismerne er ikke nødvendigvis gunstige. Vi skal i beskæftigelsesmæssig sammenhæng pege på, at helt almindelig opkvalificering og facilitering af den ledige er den bredeste vej frem. Det fordrer et system og en struktur, der er lydhor for andet en økonomers betragtninger om, hvordan man definerer og håndterer et begreb som motivation.

Dansk Psykolog Forening lader sig ikke forblinde af de aktuelle konjunkturer til at åbne faldlemmen under trygheden for kommende ledige. Vi vil gerne være en del af historien, men ikke af en hvilken som helst historie.

Medlemsblad for
Dansk Psykolog Forening

Dansk Psykolog Forening

Stockholmsgade 27,
2100 København Ø.
Tlf. 35 26 99 55.
E-mail: dp@dp.dk
www.danskspsykologforening.dk

Psykolog Nyt

Stockholmsgade 27,
2100 København Ø.
Tlf. 35 26 99 55.
E-mail: p-nyt@dp.dk
Fax/Psykolog Nyt: 35 25 97 07.

Redaktion:

Arne Grønborg Johansen, ansv. redaktør
Jørgen Carl, redaktør
Heidi Strehmel, bladsekretær/annoncer

DK ISSN: 0901-7089

Produceret af:

Elbo Grafisk A/S, Fredericia
Trykt med vegetabiliske farver
på miljøgodkendt papir

Oplag:

Kontrolleret oplag (FMK): 8000 ex.
Trykoplæg: 8.550 ex.

Medlem af
Dansk Fagpresse

Indsendt stof: Indsendte artikler dækker ikke nødvendigvis redaktionens eller foreningens holdninger. Redaktionen forbeholder sig ret til at afvise, forkorte eller redigere indsendte artikler. Redaktionen påtager sig ikke ansvar for artikler, der indsendes uopfordret.

Forside: Lisbeth E. Christensen

Jobannoncer 2008

Psykolog Nyt + www.psykologjob.dk

	Ved manus	Ved reproklar
Helsider:	Kr. 10.500,-	Kr. 9.055,-
176 x 237 mm:		

Halvsider:	Kr. 6.015,-	Kr. 5.250,-
86 x 237 mm eller 176 x 118 mm:		
Priserne gælder jobannoncer med 1 stilling.		
Prisliste: www.danskspsykologforening.dk		

Farvetillæg (CMYK):

Sort + 1, 2 eller 3 farver: **Kr. 1.400,-**

Alle priser ekskl. moms.

Abonnement/2008: 1.000 kr. + moms.

Deadline (kl. 12)

Nr.	Deadline	Udgivelse
18	22/9	10/10
19	6/10	24/10
20	20/10	7/11

ILLUSTRATIONER: LISBETH E. CHRISTENSEN

For ung til at være gammel

Psykolog Mette Nyrup er født med cerebral parese. Nu gennemfører hun et ph.d.-projekt, der undersøger forekomsten af depression og posttraumatisk stress hos personer med senfølger efter polio, rygmarvsskader og cerebral parese.

Forskning ■ Af Majbritt Lund

■ I takt med at behandlingsmetoderne bliver bedre, er den gennemsnitlige levetid for flere handicapgrupper steget markant. Hermed opstår en række nye problemstillinger, idet personer med handicap fx ældes hurtigere end deres jævnaldrende, da et langt liv med en funktionsnedsættelse tærer hårdt på kroppen.

En del patienter oplever således, at de fungerer dårligere fysisk, bliver hurtigere trætte eller får ondt – tilsammen ofte benævnet som 'senfølger'.

Selv om det er indlysende i, at disse forandringer også kan få psykologiske og sociale konsekvenser, er der skrevet forbløffende lidt om emnet. Derfor vil cand.psych. Met-

>

> te Nyrup, der selv har cerebral parese, nu undersøge, hvor ofte personer med polio, rygmarvsskader og cerebral parese får symptomer på depression og posttraumatisk stress i kølvandet på senfølgerne af deres handicap.

- Der kan både siges godt og dårligt om, at jeg beskæftiger mig med en problematik, som jeg selv har så tæt inde på livet. Fordelen vil være, at "insider-perspektivet" bidrager med en indsigt og erfaring, som udløser et andet perspektiv på problemstillingerne og gør det lettere at italesætte dem.

- Når personer med handicap mister nogle af deres funktioner, i kraft af at de ældes, konfronteres de pludselig med en identitet som "handicappet", hvor de måske tidligere – afhængigt af funktionsnedsættelsens omfang – overvejende har betragtet sig selv som "ikke-handicappet". At dette kan være vanskeligt at håndtere, kender jeg fra mig selv, idet jeg blev kørestolsbruger efter en fejlslagen operation", siger hun.

Samtidig er Mette Nyrup dog også opmærksom på, at hun kan blive for indforstået, netop fordi hun kender emnet så godt fra sig selv.

Alle psykologer konfronteres

Tidligere var Mette Nyrup i praktik i Landsforeningen af Polio-, Trafik og Ulykkesskadede, PTU, og her så hun det ikke som noget problem, at hun selv havde et handicap, men var i stedet meget bevidst om, at hun var der som psykolog.

- Handicap eller ej, så vil man som psykolog altid støde på problemstillinger, som man på en eller anden måde kender fra sit eget liv. Derfor vil det da også berøre mig personligt at blive konfronteret med de emner, som projektet tager op. For at projektet ikke skal lide under det, er det vigtigt, at jeg bruger mit netværk til at få reflekteret over de tanker, som arbejdet med projektet sætter i gang på den personlige plan.

- Endvidere anser jeg det for positivt, at jeg tidligere har gået til psykologsamtaler om de særlige forhold, som knytter sig til mit handicap. Dermed kender jeg de signaler, som indikerer, at yderligere samtaler kan være nødvendige.

Svært at tage imod hjælpemidler

Som praktikant i PTU blev Mette Nyrup for første gang interesseret i de psykiske konsekvenser, et handicap giver. Her blev der gentagne gange tegnet et billede af, at patienterne ikke oplevede psykologiske problemer med at håndtere deres senfølger. Dette billede stemte ikke overens med det, Mette Nyrup så i konsultationen, hvor størstedelen af patienterne havde problemer, som direkte eller indirekte havde relation til senfølgerne. Eksempelvis havde mange behov for at få bearbejdet de følelser og tanker, som knytter sig til at være afhængig af hjælpemidler.

I sit speciale gav Mette en teoretisk fremstilling af, hvorfor nogle patienter synes at opleve en identitetskrise i forlængelse af senfølgerne. Nu vil hun afprøve nogle af teorierne, da en større viden om de psykologiske aspekter kan

bidrage til at forbedre den rehabilitering, som senfølgeramte patienter tilbydes i dag.

Dette er vigtigt, fordi en del forskning peger på, at en depression kan forøge handicappets sværhedsgrad med op til 50 procent. Der er ikke forsket meget i sammenhængen mellem depression og senfølger, og ofte tager den eksisterende forskning ikke højde for, at personer med handicap alene i kraft af deres funktionsnedsættelse kan være trætte eller have problemer med at koncentrere sig. Dermed kan det fremstå, som om disse patienter lider af en depression, uden at dette reelt er tilfældet.

Lige så vigtigt er det naturligtvis, at det ikke tages for givet, at en depression er en naturlig følge til et handicap, og derfor er det nødvendigt med forskning, som afdækker, hvilke psykologiske og sociale faktorer der har betydning for, om patienten udvikler en depression eller ej.

Fremgangsmåde

Mette Nyrup vil gennemføre en kvantitativ undersøgelse, hvor spørgeskemaer sendes ud til de medlemmer af PTU og Spastikerforeningen, der er mellem 25 og 70 år gamle. Patienter, som har andre sygdomme, der øger risikoen for depression, udelukkes.

Hun vil dele patienterne op i to grupper: en med senfølger og en uden, for at danne sig et indtryk af, om det er tilstedeværelsen af senfølger eller måske en helt anden faktor, der udløser symptomer på depression. Fremgangsmåden er valgt for at få en brugbar statistik at arbejde ud fra og for

at skåne deltagerne for at skulle fortælle indgående om deres potentielt traumatiske oplevelser i et kvalitativt interview.

Da der er tale om et meget nyt forskningsområde, skal spørgeskemaundersøgelsen tjene til at afdække, hvilke psykologiske og sociale faktorer det synes relevant at udforske nærmere i et kvalitativt interview. Derudover mener Mette Nyrup, at der er større chance for, at deltagerne vil deltage i en kvalitativ undersøgelse senere, når de først har besvaret spørgeskemaet.

Majbritt Lund er journalist

FAKTA ■ Centrale spørgsmål

I ph.d.-projektet *"For ung til at være gammel"* vil Mette Nyrup blandt andet belyse følgende spørgsmål:

- Udgør et medfødt eller tidligt opstået handicap en generel risikofaktor for at udvikle depression eller posttraumatisk stresssyndrom på grund af de særlige udviklingsopgaver, som knytter sig til at udvikles med handicap?
- Hvordan påvirker det folk, der kun er handicappede i mild grad, når pårørende fristes til at opmuntre dem til at negligere deres funktionsnedsættelse? Og hvordan håndterer de så situationen, når de gradvist bliver dårligere og må erkende, at de ikke længere kan opretholde en identitet som ikke-handicappet?
- Hvilken betydning har det for handicappede at have kontakt med rehabiliteringsinstitutioner, hvor de kan møde ligestillede?
- Hvilken betydning har social støtte og geografi?

Projektet løber frem til 2012 og er hundrede procent selvfinansieret i kraft af økonomisk støtte fra Vanførefonden, Sahva Fonden og Elsass Fonden.

Vejen fra A til B

Vurdering af teknologiers anvendelighed og brugervenlighed er også arbejde for psykologer. Teknologiens udvikling kan nemlig ikke ses isoleret fra de mennesker, der skal have gavn af den.

Human Factors ■ Af Nikolaj Hyll

■ Hvis det er korrekt, at teknologien udvikler sig i al hast og anvendelighed og brugervenlighed stadig halter bagefter, kan det blive en afgørende konkurrenceparameter for udviklere, designere og producenter at skabe brugervenlige produkter, der er nøje tilpasset til brugeren, opgaven og konteksten, hvori de skal anvendes.

I Rådet for Teknologi under Forsknings- og Innovationsstyrelsen er man bevidst om dette. Over tre år har man bevilget midler til et projekt kaldet HINTLAB, hvor *Force Technology* som det ene af to institutter – det andet er *Delta* – skal overføre viden om menneskelige sanser og faktorer til små og mellemstore danske virksomheder.

Som grundlag for denne artikel vil jeg pege på pilotprojektet "Vejfinding i professionel kontekst – forskellige PNA'ers (Personal Navigational Assistant) anvendelighed i forhold til fagspecifikke arbejder." To forskellige GPS'er beregnet til vejfinding via vejnettet på land og en mobiltelefon med et navigationsprogram, der kan indlæse og navigere i grundplaner og tegninger, blev afprøvet og vurderet. Vurderingen tog udgangspunkt i to mobile medarbejders arbejde, arbejdsopgaver og krav til og ønsker om teknologisk udstyr. [1]

Formålet var at undersøge, hvilke problemer professionelle mobile medarbejdere har med at finde vej generelt

(fra "A til B") og lokalt (fra "B til B1"), og vurdere, i hvor høj grad PNA'erne støtter denne proces – dvs. hvor anvendelige og brugervenlige de er.

Producenterne af det udstyr, vi testede, eller de virksomheder, de udvalgte mobile medarbejdere arbejder for, er ikke den primære målgruppe for projektet. Men pilotprojektet tjente HINTLAB's formål, fordi det har trænet de to GTS-institutter i en ny ydelse, der kan tilbydes små og mellemstore danske virksomheder. Nemlig en kombineret anvendeligheds- og brugervenlighedsvurdering og evaluering af et givet stykke teknologi. I denne ydelse står Delta for den sensoriske, visuelle og auditive afprøvning og vurdering, mens Force står for den human factor-mæssige, systemiske og kognitive analyse og vurdering i forhold til en specifik professionel daglig brugspraksis.

Hvad gjorde vi?

For at kunne vurdere teknologi i forhold til dets professionelle anvendelse er det nødvendigt at kende til arbejdet, organisationen, arbejdsstedet, arbejdssituationen, den professionelle og dennes arbejdsmåde. Samlet set giver det os, hvad vi kalder *domænekendskab*, og udgør baggrunden for vores efterfølgende analyse af et stykke teknologisk anvendelighed og brugervenlighed.

>

- > Derfor indledte vi arbejdet på projektet med at få kontakt til to forskellige firmaer, der har mobile medarbejdere ansat: Rentokil og DHL. Vi aftalte desuden et orienterende møde hos firmaet Soft Design, der tilbyder det integrerede vejfindingssystem Synchronizer.

Feltarbejdet blev fordelt i vores lille afdeling på følgende måde. Min kollega Helle kørte én dag med en fragtchauffør fra DHL. Thomas kørte én dag med en skadedyrstekniker fra Rentokil, og jeg selv fik hos Soft Design præsenteret deres system og testede det bagefter på en forudbestemt rute. Derudover testede min kollega Thomas og jeg navigationsprogrammet Mapit på en Nokia 6110 med indbygget GPS. Vi indlæste et kort over en uddannelsesinstitution og forsøgte at navigere i kortet bagefter.

Efter feltarbejdet var det vigtigt for os at få delt den opsamlede viden fra vores observationer, interview under medkørslerne og de videoer, billeder og noter, vi havde taget. Det dannede baggrund for vores senere analyse. For at styrke reliabiliteten under de økologiske omstændigheder, der prægede vores feltarbejde, fremlagde vi vores indsamlede informationer og oplevelser for hinanden. Vi brugte ca. halvdanden time på hver fremlægning. Det gav indblik i

den megen information, vi fik fra medarbejderes fortællinger, anekdoter, erfaring og holdninger til deres job og den teknologi, de anvender.

Analysens elementer

Ud fra de indsamlede informationer udfærdigede vi i fællesskab et stort skema over sammenhænge mellem observeret adfærd, bagvedliggende kognitive funktioner og funktions- og interaktionsproblemstillinger. Det gjorde det muligt at opliste ønskede funktioner til et ideelt vejfindingssystem for de to medarbejdere.

Man kan sammenligne processen med at spørge: "Hvad skal teknologien kunne, og hvordan skal apparatet ideelt set kunne betjenes for at hjælpe bedre til at løse problemer med at finde vej generelt og lokalt, så de bagvedliggende kognitive funktioner understøttes bedst muligt og den uhenigtsmæssige adfærd mindskes?"

Et eksempel på uhenigtsmæssig adfærd var, da vi observerede, at DHL-chaufføren kørte en del spildkilometer, fordi han ikke kunne opretholde et tilstrækkeligt stort og præcist kognitivt kort. Han kunne ikke overskue den korteste afstand mellem kunderne, da han ikke altid præcist vidste

FAKTA ■ Om ...

Om HINTLAB

HINTLAB (Human INTERaction LAB) er et initiativ, der skal skabe konkurrencemæssige fordele for dansk erhvervsliv gennem øget viden om menneskelige sanser og faktorer. Projektet gennemføres i samarbejde mellem Force Technology og Delta og er støttet af Rådet for Teknologi og Innovation. Projektet skal både sikre en videns- og kompetenceopbygning i GTS-systemet samt international hjemtagning af viden på området. Læs mere om HINTLAB, og følg udviklingen på www.hintlab.dk.

Om Human factors

Human Factors er en videnskabelig og anvendt disciplin, men kan også forstås som psykologiske og organisatoriske faktorer (modsat fx tekniske faktorer). Disciplinens objekt er studiet af relationen mellem menneske og teknologi med fokus på psykologiske parametre, typisk i arbejdsmæssig sammenhæng. Mange human factors-psykologer beskæftiger sig med sikkerhedskritiske områder og arbejder, hvor konteksten er karakteriseret ved at der hele tiden introduceres ny sofistikeret, avanceret og ofte kompliceret teknologi. Human factors-viden bruges også i undersøgelse af ulykker, hændelser, kritiske hændelser og ved risikoanalyser. (Koester, 2007). Se mere på www.force.dk.

Human factors-afdelingen i Force Technology (tidligere Skibsteknisk Laboratorium) arbejder især inden for områderne sygehuse & hospitaler, medicinalindustri, kraftværker & olie- og gasindustrien, skibsfart & jernbaner. Emnerne er design, ulykkesopklaring, sikkerhedskultur og kursusudvikling. Afdelingen har tre medarbejdere, hvoraf to psykologer.

eller kunne huske, hvor de var placeret geografisk og indbyrdes. Ønsker til funktioner og brugervenlighed ud fra dette eksempel kunne derfor listes som "mulighed for dynamisk prioriteret ruteplanlægning og rutenavigation", der er "nem at betjene og ændre i undervejs".

Cognitive Task Analysis

En anden og mere struktureret måde at få psykologisk indsigt i et arbejde og en arbejdsproces på, er ved at se på medarbejderens overordnede kognitive mål og delmål. Altså hvilke tanker der ligger bag, når den professionelle udfører sit arbejde. Vi gennemførte derfor en Cognitive Task Analysis, CTA, [2] for hver af de tre arbejdssituationer: skadedyrsteknikerens, DHL-fragtchaufførens og mit eget vejfindingsforsøg med Synchronizer-systemet.

CTA-analysen vidste tydeligt, hvor kognitivt krævende en proces det er at finde vej, såvel generelt som lokalt – især når destinationen og vejen dertil er ukendt. Men også når destinationen og vejen dertil er kendt, er der store udfordringer. Den mobile medarbejders kognitive kort over et område kan indeholde fejl, have "huller" eller blive forstyrret, fx af nye "pejlemærker" (et nybygget hus, han ikke har set før). Det kan skabe tvivl om, hvorvidt det er det rigtige kognitive kort, der er trukket frem fra hukommelsen. Og da en stor del af det at finde vej handler om at orientere sig undervejs for at vide, hvor man er i forhold til, hvor man skal hen, samt at vide, at man ved nok – for at undgå disorientering – er det vigtigt at fjerne denne tvivl.

Vejfinding generelt og lokalt (fx når skadedyrsteknikeren

skal finde et bestemt giftdepot et sted på kundens grund) er forudsætningen for, at den mobile medarbejder kan udføre sit arbejde. Kerneydelsen for en DHL-fragtchauffør er at sortere pakker og gods til sin rute, laste det i sin vogn, så logistikken passer (det, der først skal ud, står yderst osv.) og aflevere det efter forskrifterne. Fx "På vejen ved adressen" eller "Direkte til kunden med underskrift". Hvis han ikke kan finde vej til kunden, kan han ikke udføre sit arbejde.

Synchronizer-systemet, der muliggør en fuldstændig planlægning af og vejvisning på en rute for en mobil medarbejder, fra han kører ud fra basen om morgenen, kommer langt med at understøtte medarbejderen i at finde vej. Men det er alligevel begrænset af de kort, der er til rådighed i systemet. Der er fx ikke kort over en virksomheds grund (grundplan), så den lokale vejfinding kan stadig være en stor udfordring. Hvor ligger fx depot "AB" på et af Novo's store fabriksarealer? Systemet giver dog mulighed for at indkode positionen for "AB", første gang man er der, så det lagres til næste gang. Til gengæld kan systemet ikke navigere indendørs (signalet fra satellitterne er ikke kraftigt nok indendørs). Det er derfor ikke muligt at finde et bestemt lokale på en given etage i en bygning.

CTA af arbejdet og arbejdsprocessen for de mobile medarbejdere viste samlet, at jo mere støtte til vejfindingen PNA'en giver den mobile medarbejder, des mere kognitiv kapacitet får denne frigivet til at forberede sig mentalt på arbejdsopgaven, der venter ham på destinationen. Det betyder, at arbejdet kan klares hurtigere, når han er fremme. >

- > Ligeledes kan transporttiden bruges til at danne overblik over, hvilke opgaver han har udført i løbet af dagen. Det gør udfyldelse af en senere dagrapport nemmere. En sidegevinst er også, at den mobile medarbejder kan være mere opmærksom på den øvrige trafik og dermed kan køre mere sikkert.

Den rette støtte fra en PNA kan betyde reduktion af spildtid (økonomi) og spildkilometer (miljø), når der køres forkert.

Krav til teknologien

Erfaringerne fra medkørslerne, interview, observationer, kontekstanalyse og den efterfølgende CTA, gjorde det muligt for os at opliste en række funktioner, som med rimelighed kan kræves at en ideel PNA til en mobil medarbejder, fx: [3]

Krav til ruteplanlægning:

- Dynamisk (skal kunne ændres undervejs).
- Prioriterende (finde nærmeste næste kunde).
- Optimerende (kunne tage højde for vejarbejde, myldretid mv.).
- Fra A til B1 med beregnet ankomsttidspunkt (kunne vise vej lokalt).
- Intelligent software, der begrænser fejlindtastninger af adresser.
- Mulighed for, at ruteplanlægning og vejvisning er i standby tilstand og "vågner" ved nærmere bestemt afvigelse fra hurtigste/korteste rute.

Andre krav til enheden/apparatet:

- Være nem og handy at have på sig og med ud af køretøjet.
- Skal kunne scanne strekkoder.
- Skal kunne tage gode billeder.
- Skal kunne fakturere.
- Skal kunne være online/overføre data via internet.
- Skal kunne lagre noter og billeder knyttet til bestemte positioner.
- Skal kunne fremkalde sådanne lagrede informationer automatisk, når tæt på den geografiske position, hvor der er blevet gemt.
- Skal kunne lagre og benytte brugerens indkodede rettelser.
- Være fleksibel i det på skærmen viste korts målestok og detaljegrad.

Test: anvendelighed og brugervenlighed

Vi testede følgende tre PNA'ers anvendelighed og brugervenlighed: Nokia 6110, Navigator med Mapit software [4], HTC 3560 Touch Cruise PDA [5] og TomTom Go 920.

Inspireret af Smith-Jacksons (2005) Cognitive Walk Through Method (CWM), som er en metode til afprøvning af brugervenlighed, udsatte vi de tre apparater for de ovenfor listede krav. Den bagvedliggende antagelse er, at bedømmeren kan tage brugerens perspektiv ud fra kendskab til brugeren og dennes opgaver med teknologien. Smith-Jackson (2005) oplyser seks trin i sin procedure for metoden:

1. Udvikle forståelse for brugerens forhåndsviden.
2. Identificere opgaver, der repræsenterer det, brugeren vil gøre i den virkelige verden.
3. Skabe detaljerede opgavebaserede scenarier.
4. Gennemgå de korrekte handlingssekvenser nødvendige for at udføre opgaven.
5. Identificere og diskutere de kognitive processer, der måtte ligge bag handlingen hos brugeren.
6. Identificere lærings- og tilpassede responser, som sandsynligvis vil opstå, når brugeren udforsker produktet.

Som man måske fornemmer, skuffede alle tre PNA'er i anvendelighed og brugervenlighed, idet kun få af de oplyste krav kunne opfyldes. Og hvis den ønskede funktion overhovedet fandtes i apparatet, var den vanskelig af finde frem til og bruge. Dårligt interaktionsdesign og lille brugervenlighed var kendetegnende generelt. [6]

Der er generelt ikke tænkt nok over, hvad apparaterne skal bruges til, og i hvilken kontekst. Et eksempel er, at skærmene på TomTom og HTC'en stort set ikke kan ses

>

Få bedre råd

Med en studieforsikring i RUNA er du sikret til lav pris

Studieforsikringen omfatter:

- Indboforsikring
- Rejseforsikring Verden inkl. Afbestillingsforsikring
- Ulykkesforsikring

Prisen for Studieforsikringen er 304-395 kr. pr. kvartal (indeks 2008), alt efter hvor du bor.
Spar 8 % ved at betale én gang om året.

> Har du en studieforsikring i RUNA, kan du få 25 % studierabat på Bil-, Motorcykel- og Knallertforsikring. <

RUNA FORSIKRING A/S

www.runa.dk - Tlf.: 3332 2200

> udenfor i dagslys, hvorfor de ikke kan bruges til lokal vejfinding uden for køretøjet. Mobiltelefonen fra Nokia havde en let læselig og synlig skærm selv ved kraftigt lys.

Nokias telefoner er generelt brugervenlige, men Mapit-softwaren kunne vi slet ikke få til at virke. Efter store vanskeligheder med at få programmet installeret, kom et kort over et bygningskompleks, vi havde indlæst og forsynet med tre referencepunkter, aldrig til at fungere. Den alvorligste fejl var, at vi ikke kunne få programmet til at vise, hvor på kortet vi befandt os (uden stedbestemmelse er det umuligt at navigere).

Synchronizer kommer med deres samlede system en stor del af vejen, men bliver begrænset af de PDA'er, der er tilgængelige på markedet. Det skal dog nævnes at deres system kan leveres med PDA'er af et andet mærke, der kan langt mere og er bedre til udendørs brug end den billigere HTC 3650, vi har testet. De tilgængelige kort i deres system er dog stadig en begrænsning, fordi der ikke findes detaljekort over grunde og virksomheders arealer, veje og stier.

De udvidede krav til ruteplanlægning og navigation samt den efterlyste "intelligens" (automatisk fremkaldelse af positionsrelaterede gemte data) og "hukommelse" (let mulighed for at gemme noter og billeder knyttet til destinationerne) var ikke til stede umiddelbart i nogle af de testede apparater. I HTC'en kunne man via Synchronizer-systemet dog automatisk få vist noter – men ikke billeder og lokalkort. Noterne skulle indskrives i systemet af operatøren på kontoret, hvor systemets server er placeret. Den mobile medarbejder kan ikke gøre det selv.

Såvel TomTom 920 som HTC'en har TomTom's navigationssoftware. Der er her mulighed for ruteplanlægning og navigation, men funktionen er upraktisk placeret i menuerne, og prioriteringen og ændringer i en rute, der først er lavet, er vanskelig – og helt umulig, mens man kører. Det er ganske vist ikke tilladt at betjene apparaterne, mens man kører, men i den virkelige verden vil brugeren nok gøre dette fra tid til anden alligevel. Et så godt interaktionsdesign som muligt for denne funktion vil i så fald kunne antages at øge trafikikkerheden.

Human Factors-evaluering i fremtiden

Pilotprojektet er et godt eksempel på, hvor stor betydning det har, om et stykke teknologi er tilpasset brugeren og den kontekst, det skal anvendes i. Noget tyder på, at der i fremtiden vil være endnu større interesse for området. Vi kender populære produkter som Apples MacBook, iPod og nu iPhone, hvor man (med held?) har forsøgt at få et lækkert

og smart ydre design, en intuitiv brugergrænseflade og tilpassede bagvedliggende software-funktioner til at gå op i en højere enhed.

Det har utvivlsomt været bekosteligt at arbejde målrettet med sammenhængen mellem designet af det indre, ydre og interaktionen med brugeren. Men mere bekosteligt er det nok at ramme ved siden af for en producent. Uanset hvor meget et stykke teknologi kan, eller hvor flot det ydre design er, bliver det fremover svært at sælge et produkt, hvis det ikke har en intuitiv brugergrænseflade og dets funktioner er nøje tilpasset til den kontekst, det skal bruges i.

De ovenfor nævnte produkter er godt nok tiltænkt en bred forbrugermålgruppe, men det er vores vurdering, at kravet om en intuitiv og kognitiv-ergonomisk god brugergrænseflade og funktionstilpasning for alvor vil brede sig til professionelle i fremtiden.

Et hovedargument for de fleste af vores analyser af teknologiers anvendelighed og brugervenlighed har historisk været ønsket om at begrænse risikoen for fejl og fejlbetjening og derigennem ønsket om at øge sikkerheden i sikkerhedskritiske domæner. Men nu er der bevægelse i retning af, at producenter ønsker human factors-viden tilført allerede på et meget tidligt tidspunkt i designfasen, netop for at gøre brugergrænsefladen og funktionerne mere intuitive og bedre tilpasset arbejdsopgaver og kontekst.

Internationalt går amerikanske Food and Drug Administration, FDA, i front med brugervenlighed og anvendelighed. På FDA's hjemmeside [7] kan man læse, at producenterne skal kunne demonstrere, at deres produkter har gennemgået human factors-analyse og test, samt at de lever op til sådanne analysers anbefalinger og krav med hensyn til brugervenlighed, anvendelighed, brugskontekst og risikovurdering.

Psykologer er gode til at vurdere produkters anvendelighed og brugervenlighed, for de har en faglig baggrund for at forstå mennesker og deres behov, arbejde, arbejdsopgaver, situation og kontekst og kan med deres værktøjskasse af metoder lave en udførlig human factors analyse og afprøvning af et stykke teknologi. De ser også nuanceret på årsagssammenhænge og vurderer influerende faktorer på en realistisk måde. Ved samtidig at trække integrativt på psykologiske teorier er de derfor særligt kvalificerede til med friske øjne udefra at bidrage både kritisk og konstruktivt til en produktionsvirksomheds udviklings-/designafdeling.

Nikolaj Hyll, *cand.psych.*, Force Technology
nnh@force.dk

LITTERATUR ■

Koester, T. (2007) *Terminology Work in Maritime Human Factors – situations and Socio-Technical Systems*. Frydenlund, København.

Montello, D.R. & Sas, C. (2006). Human Factors of Wayfinding in Navigation. I: *International Encyclopedia of Ergonomics and Human Factors, vol. II*. (s. 2003-2008), Taylor Francis Group, LLC, Boca Raton.

Schragen, J.M, Chipman S.F. & Shalin, V. L (2000) *Cognitive Task Analysis*. Lawrence Erlbaum Associates, New Jersey.

Smith-Jackson, T.L (2005) *Cognitive Walk-Through Method (CWM)*. I: *Handbook of Human Factors and Ergonomics Methods*. CRC Press LLC, Florida, 2005.

NOTER ■

- [1] Rapporten i sin helhed findes på www.hintlab.dk
- [2] Schragen et al. (2000) giver et overblik over Cognitive Task Analysis som metode og den historiske udvikling, metoden har gennemgået.
- [3] En komplet liste findes i rapporten, der er tilgængelig på www.hintlab.dk
- [4] Det er ikke Nokias standard navigationssystem på denne mobil, der testes.
- [5] Personal Digital Assistant.
- [6] Selve Nokia-telefonen og dens fabriksinstallerede software er undtaget her.
- [7] www.humanfactorsmd.com/hfandmedicine_fdaprogram.html

Social kognition ved skizofreni

Patienter med skizofreni har ofte sociale vanskeligheder og generelt en dårlig social prognose. Skyldes det kognitive forstyrrelser, eller kan social kognition selvstændigt bidrage til forståelsen af de sociale vanskeligheder?

Begreb ■ Af Karin Nørgaard

■ Skizofreni er en heterogen sygdom med store forskelle i symptomerne. Den vanlige inddeling i symptomgrupper er: Positive symptomer [1], som omfatter hallucinationer, vrangforestillinger og eventuelt tankeforstyrrelser. Negative symptomer [2], som omfatter anhedoni [3], afladiget affekt, initiativløshed, kontaktvanskeligheder, social tilbagetrækning, ensomhedssøgen m.fl.

Liddle (1987) har foreslået en tredje symptomgruppe: disorganisationssymptomer, som omfatter inadækvate affekter, sprogforstyrrelser og de formelle tankeforstyrrelser.

Derudover optræder kognitive forstyrrelser, som omfatter forstyrrelser i bl.a. perception, opmærksomhed og hukommelse.

Kognitive forstyrrelser bliver i dag betragtet som et kernesymptom ved sygdommen og ikke som et resultat af positive eller negative symptomer eller som følge af behandlingen med antipsykotisk medicin. Kognitive forstyrrelser er hyppige ved skizofreni. Måske op til 90 % af patienterne har klinisk betydende forstyrrelser i mindst ét kognitivt domæne (Green, 2007). Skizofreni starter som regel i den tidlige voksenalder og er ofte forudgået af forstyrrelser i kognitive og sociale kompetencer, der viser sig i den tidlige barndom med primært opmærksomhedsproblemer, i ungdommen efterfulgt af stigende grader af vanskeligheder

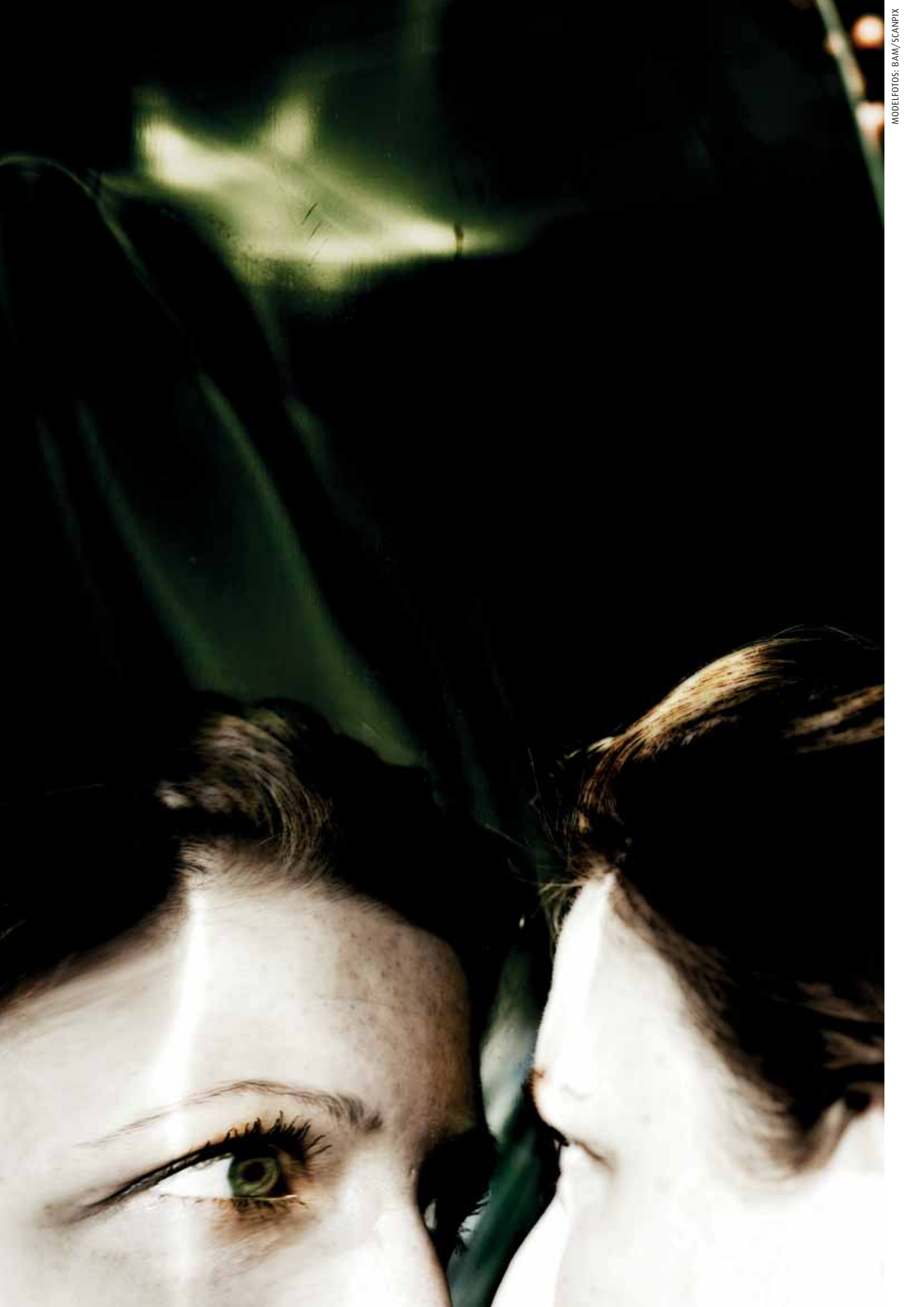
i omgangen med andre (fx tilbagetrækning eller ustabile venskaber). Nogle af de kognitive vanskeligheder er til stede, før sygdommen bryder ud, og andre kommer til – ofte i form af forstyrrelser i forarbejdningshastighed, opmærksomhed, arbejdshukommelse, verbal hukommelse og eksekutive funktioner. Antipsykotisk medicinering hjælper mod de positive symptomer ved skizofreni, mens effekten på kognition og negative symptomer er langt mindre. [4]

Der har i de senere år været mange studier med fokus på kognitive forstyrrelser ved skizofreni. Et væsentligt fund har været, at kognitive forstyrrelser i højere grad end positive symptomer har betydning for den sociale prognose. Samtidig er denne sammenhæng beskedent. Det har været med til at flytte fokus over mod social kognition for at se, om forstyrrelser her kan være en del af baggrunden for den dårlige sociale prognose.

Social funktion og social kognition ved skizofreni

Social funktionsevne

Personer med skizofreni fungerer ofte dårligt socialt. Begrebet social funktionsevne [5] refererer til evnen til at udføre opgaver i daglig livsførelse. På trods af effekten af den antipsykotiske medicin har de svært ved at opnå eller gen-

- > vinde passende samfundsmæssig tilknytning. Efter at psykososen er klinget af, er der stadig problemer med at kommunikere med andre, bo alene, finde et arbejde, få sig en vennekreds mv. Ved tilbagevendende psykososer er der en risiko for, at den sociale funktionsevne kan blive forværret. Omvendt kan forstyrrelser i social funktion måske bidrage til tilbagefald af psykososer.

Forstyrrelserne i social funktion (fx problematiske sociale relationer, tilbagetrækning, social isolation) har imidlertid ofte været til stede præmorbidt. Der er også forskning, der antyder dårlig social funktionsevne hos førstegrads pårørende til skizofrene, om end i mildere grader (Couture et al., 2006).

Flere undersøgelser har set på, om det er de kognitive forstyrrelser, der medfører den dårlige sociale funktionsevne. De bidrager, men beskedent, 20-40 % (Penn et al., 1997; Green et al., 2000a). På grund af disse mere beskedne sammenhænge er man i stigende grad begyndt at se sig om efter andre bidrag til den dårlige sociale funktionsevne. Her vinder social kognition frem som et uafhængigt domæne (Pinkham og Penn, 2006). Også inden for andre kliniske populationer, fx autisme, er der evidens for, at social kognition er relativt uafhængig af kognition.

Den dårlige sociale prognose ved skizofreni har i de senere år medført øget interesse for at finde interventionsformer (psykosociale, kognitive såvel som farmakologiske) for at se, om man kan bedre den sociale funktionsevne og dermed langtidsprognosen for personer med skizofreni.

Social kognition

Begrebet social kognition er blevet defineret og undersøgt på mange forskellige måder, og der er ikke konsensus på området endnu. Social kognition er fx blevet defineret som "evnen til at konstruere repræsentationer om andre, sig selv, og relationer mellem andre og sig selv" (Adolphs, 2001). Grundlæggende handler det om færdigheder i at løse sociale problemer. Green og medarbejdere (2000a) har prøvet at sætte det ind i en teoretisk model, og her befinder social kognition sig i kontaktfladen mellem på den ene side kognition og på den anden side social funktion. I deres modeller opererer de med social kognition som værende én blandt flere variable, der ligger mellem kognitive færdigheder og social funktionsevne (Green et al., 2000b).

Under alle omstændigheder er social kognition et vagt defineret samlebegreb, som indeholder bl.a. følgende sub-

domæner eller komponenter: Perception af følelser. Social perception. Mentaliseringsevne – Theory of mind. Forklaringsstil ("Attribueringsstil").

Perception af følelser

Et vigtigt område inden for social kognition er evnen til at opfatte og bruge følelser. Mange undersøgelser igennem de sidste 40 år har vist, at skizofrene har særlige vanskeligheder ved at genkende emotionelle udtryk eller uddrage emotionelle informationer, dvs. hvad en anden person føler, ud fra ansigtsudtryk [6] eller ud fra emotionaliteten i stemmen. Det ses både, når man sammenligner med normale kontrolpersoner, og når man sammenligner med patienter med andre psykiske lidelser [7] (Kee et al., 2003; Addington et al., 2006). Disse fund er ikke relateret til hverken alder, køn eller medicinering. Langtidsstudier har vist, at forstyrrelserne er uforandrede og varer ved gennem hele sygdomsforløbet, uanset om der sker forbedringer i de positive eller de negative symptomer. De har især vanskeligt ved at genkende negative følelser, i særdeleshed frygt og vrede.

Der er set på sammenhængen mellem perception af følelser og specifikke symptomer ved skizofreni, herunder sammenhængen med negative symptomer. Det ser ud til, at hvis man er mere præget af de negative symptomer end de positive symptomer, ses der forstyrrelser i evnen til at genkende følelser ud fra ansigtsudtryk.

Det synes rimeligt at antage, at forstyrrelser i tolkning af andre menneskers ansigtsudtryk kan have ødelæggende sociale konsekvenser for den skizofrene og fx medføre upassende reaktioner.

Der har i litteraturen været megen diskussionen af, om forstyrrelser i perception af følelser er specifikke for emotionelle stimuli, eller om forstyrrelserne er en del af en generel kognitiv forstyrrelse. Flere studier har vist, at skizofrene patienter foruden at klare sig dårligere end raske kontroller på opgaver med perception af følelser også klarer sig dårligere på rene ansigtsgenkendelsesopgaver (Mueser et al., 1996). Disse fund tages til indtægt for, at perception af følelser er en generel kognitiv forstyrrelse ved skizofreni, snarere end en specifik forstyrrelse.

Social perception

Social perception refererer til mellemmenneskelige områder, hvor evnen til at bedømme regler og roller sættes på

prøve. Det ses i så forskelligartede situationer som personens evne til bedømme intimitet, sandfærdighed, humør og status (Sergi et al., 2006). Til undersøgelser af social perception anvendes ofte videooptagede vignetter og rollespil, hvor der skal findes en løsning på et problem.

Der er foretaget relativt få studier i social perception ved skizofreni. Enkelte undersøgelser har fundet forringelser i Social Cue Recognition Test (SCRT), hvor de har svært ved at identificere det stikord, som bedst beskriver den sociale situation i videooptagede vignetter. I en anden undersøgelse, også med videosekvenser, hvor skuespillerne interagerer med hinanden, havde skizofrene større vanskeligheder ved at forstå, hvad der var skuespillernes hensigter og mål, end hvad de konkret sagde og hvad de havde på. Der er således større problemer med abstrakte cues end med konkrete sociale cues.

Social perception er et af de områder inden for social kognition, som er bedst relateret til social funktionsevne. Det er nok også det område, hvor der efterlyses flere nye interventionsformer, således at patienten kan blive bedre til at håndtere sociale funktioner (Green et al., 2008).

Mentaliseringsevne – Theory of mind

Begrebet "Theory of self and others' mind" (Premack og Woodruff, 1978) dækker den psykologiske eller mentale proces, hvor vi mennesker danner os tanker om andre menneskers tanker, følelser og motiver. Fra spæd til voksen udvikler vi denne specifikke mentale funktion i et socialt samspil med andre. Omkring 3-4-årsalderen er det tidligste tidspunkt, hvor man ifølge forfatterne til teorien om "Theory of Mind" (ToM) kan iagttage, at det normalt udviklede barn gør brug af denne mentaliseringsevne. Det er barnets evne til ved brug af blik, lyd og udpegning at tiltrække sig den voksnes opmærksomhed. Det kræver en forestilling hos barnet om, at den voksne ønsker at dele barnets interesse og hermed en forestilling om den voksnes tanker og følelser. Nogle børn med autisme synes at mangle det medfødte beredskab til at reagere på sociale og kommunikative signaler eller selv at bruge dem.

Fra autismeområdet har forskningen omkring ToM bredt sig til mange andre områder, fx voksne med frontallappsskader og især fronto-temporal demens, ligesom der er en stor mængde litteratur om ToM inden for et bredt spektrum af neuropsykiatriske forstyrrelser, herunder skizofreni. Det

- > har bredt sig til skizofreni, delvist på grund af lighedspunkterne med autisme.

Mange af testene til undersøgelse af ToM er i sin tid udviklet af udviklingspsykologer til måling af normale børns evne til at tilegne sig ToM [8] – og er senere blevet adapteret til skizofreniforskningen. Det er imidlertid problematisk, blandt andet af den grund, at man ikke ved, om udviklingen af ToM hos skizofrene er forløbet normalt.

En af de vigtigste milepæle i barnets ToM-udvikling er evnen til at forstå falske overbevisninger. Det indebærer opdagelsen af, at andre kan have en anden opfattelse af verden, som er forskellig fra ens egen korrekte viden – en situation, som vanligtvis refereres til som falske overbevisninger af første orden. Denne evne er ikke udviklet førend 3-4-årsalderen. Når barnet bliver ældre, omkring 6-7 år, forstår det mere sofistikerede og komplekse opgaver som falske overbevisninger af anden orden, dvs. opgaver som metaforer, ironi, sarkasme og faux pas.

I ToM-forskningen ved skizofreni er ofte anvendt historier med falske overbevisninger af første eller anden orden, tegneserier eller billedsekvenser som vittigheder, ironi og sarkasme, hvor den egentlige forståelse skal afdækkes.

Personer med skizofreni klarer sig signifikant dårligere på den slags opgaver end kontrolpersoner (fx med depression). Ikke overraskende er præstationerne relateret til kompleksiteten og graden af den sociale indlevelsesevne, der fordres, således at præstationer på anden ordens niveau er mere forstyrrede end på første ordens niveau.

Der findes flere forskellige forklaringer på psykotiske symptomers sammenhæng med ToM. Frith m.fl. (1996) ser flere af de psykotiske symptomer som stammende fra en sammenblanding mellem ens egen subjektive kognitive repræsentation af virkeligheden og så den objektive virkelighed. Det kan lede til falske overbevisninger, vrangforestillinger eller forestillinger om at være under fremmed kontrol.

Forskningen inden for social kognition og skizofreni er begyndt at se på sammenhænge mellem ToM-evner og social funktionsevne, og ToM synes at kunne forudsige sociale og adfærdsmæssige problemer (Brüne, 2005; Pinkham og Penn, 2006).

Forklaringsstil ("Attribueringsstil")

Forklaringsstil refererer til de karakteristiske måder, hvorpå folk forklarer årsager til hændelser i deres liv. Det opde-

les i to undertyper: Ekstern forklaringsstil, som tillægger årsager en ydre faktor (fx vejret), mens en intern placerer årsager til faktorer inden i personen (fx ens egen manglende begavelse eller andre variable, som gør individet ansvarlig for begivenheden).

Patienter med forfølgelsesforestillinger har en tendens til at forklare negative hændelser eller udfald med eksterne faktorer. I et spørgeskema (Internal, Personal and Situational Attributions Questionnaire, IPSAQ) indgår tre forskellige forklaringsstile:

- 1) Ekstern personlig forklaringsstil (dvs. forklaringer, der hænger sammen med andre mennesker).
- 2) Ekstern situationel forklaringsstil (dvs. forklaringer, der hænger sammen med ydre omstændigheder).
- 3) Intern forklaringsstil (dvs. forklaringer, der skyldes én selv).

Patienten præsenteres for 16 positive og 16 negative hypotetiske udfald og skal skrive begrundelserne for disse udfald og afgøre, om disse skyldes ham selv (intern), om det skyldes en anden (ekstern-personlig) eller skyldes noget helt andet (ekstern-situationel). Denne inddeling svarer til den kliniske erfaring, at personer med forfølgelsesforestillinger ofte forklarer negative udfald (fx at vennen ikke besvarer telefonen med det samme) med ondsindede hensigter (at vennen er vred på patienten) og ikke ud fra den ydre kontekst (at vennen ikke er hjemme).

Personer med forfølgelsesforestillinger korrigerer således ikke i forhold til situationel information. Det kunne hænge sammen med, at de har et større behov for "closure" dvs. har et behov for at få et bestemt svar på et bestemt emne, frem for at skulle forholde sig til flertydighed. Der er også hypoteser fremme om, at det måske kunne hænge sammen med en dysfunktionel theory of mind, idet disse patienter ikke blot ignorerer den sociale kontekst, men også den "mentale" kontekst hos andre, i kraft af deres vanskeligheder ved at sætte sig i en andens sted (Penn et al., 2006).

Karin Nørgaard, cand.psych.

Psykiatrisk Center Glostrup, Distriktpsykiatrien i Brøndby

>

”Ingen skal gamble med min pension!”

MP Pension forvalter 50 milliarder kroner for pensionskassens medlemmer. Og vores opgave er at få mest muligt ud af **pengene**.

Det kan vi ikke med den gamle pensionsordning. Det skyldes blandt andet de **rentegarantier**, som andre pensionskasser allerede har sagt farvel til.

Nu siger MP også farvel til rentegarantierne med Ny Pensionsordning – en nøje gennemtænkt **fremtidssikring** af pensionskassen.

Effekten vil være til at få øje på. Et farvel til rentegarantierne frigør mange penge, der vil blive investeret mere **langsigtet** med en fornuftig **risikospredning** og på et **ansvarligt** risikoniveau.

Andre pensionskasser har allerede indført nye pensionsordninger med **succes**. Og det har vi det rigtig godt med. Medlemmernes pensioner skal ikke sættes på spil – de skal **vokse**.

Det er dit valg – for det gælder din pension.

Læs mere om Ny Pensionsordning på www.nypensionsordning.dk. Og husk, at du skal vælge senest 1. oktober.

LITTERATUR ■

- Addington, J., Saeedi, H. and Addington, D. (2006). Facial affect recognition: a mediator between cognitive and social functioning in psychosis. *Schizophrenia Research*, 85, 142-150.
- Adolphs, R. (2001). The neurobiology of social cognition. *Current Opinion in Neurobiology*, 11, 231-239.
- Brüne, M. (2005). "Theory of mind" in schizophrenia: a review of the literature. *Schizophrenia Bulletin*, 31, 1, 21-42.
- Couture, S.M., Penn, D.L. and Roberts, D.L. (2006). The functional significance of social cognition in schizophrenia: a review. *Schizophrenia Bulletin (supplement 1)*, 44-63.
- Frith, C.D. and Corcoran, R. (1996). Exploring 'theory of mind' in people with schizophrenia. *Psychological Medicine*, 26, 521-530.
- Green, M.F., Penn, D.L., Bentall, R., Carpenter, W.T., Gaebel, W., Gur, R.C., Kring, A.M., Park, S., Silverstein, S.M. and Heinsen, R. (2008). Social cognition in schizophrenia: an NIMH Workshop on definitions, assessment and research opportunities. *Schizophrenia Bulletin*, January 8, 1-10.
- Green, M.F. (2007). Stimulating the development of drug treatments to improve cognition in schizophrenia. *Annual Reviews Clinical Psychology*, 3, 159-180.
- Green, M.F., Olivier, B., Crawley, J.N., Penn, D.L. and Silverstein, S. (2005). Social cognition in schizophrenia: recommendations from the measurement and treatment research to improve cognition in schizophrenia new approaches conference. *Schizophrenia Bulletin*, 31, 4, 882-997.
- Green, M.F., Kern, R.S., Braff, D.L. and Mintz, J. (2000a). Neurocognitive deficits and functional outcome in schizophrenia: are we measuring the "right stuff"? *Schizophrenia Bulletin*, 26, 1, 119-136.
- Green, M.F., Kern, R.S., Robertson, M.J., Sergi, M.J. and Kee, K.S. (2000b). Relevance of neurocognitive deficits for functional outcome in schizophrenia. In: Sharma, T. and Harvey, P. (eds.) *Cognition in Schizophrenia*. Oxford, U.K.: Oxford University Press. 178-192.
- Kee, K.S., Green, M.F., Mintz, J. and Brekke, J.S. (2003). Is emotion processing a predictor of functional outcome in schizophrenia? *Schizophrenia Bulletin*, 29, 3, 487-497.
- Liddle, P.F. (1987) Schizophrenic syndromes, cognitive performance and neurological dysfunction. *Psychological Medicine*, 17, 49-57.
- Mayer, J.D., Caruso, D.R., Salovey, P. and Sitarenios, G. (2001). Emotional intelligence as a standard intelligence. *Emotion*, 1, 232-242.
- Mueser, K.T., Doonan, R., Penn, D.L., Blanchard, J.J., Bellack, A.S., Nishith, P. and DeLeon, J. (1996). Emotion recognition and social competence in chronic schizophrenia. *Journal of Abnormal Psychology*, 105, 271-275.
- Nuechterlein, K.H., Green, M.F., Kern, R.S., Baade, L.E., Barch, D.M., Cohen, J.D., m.fl. (2008). The MATRICS Consensus cognitive battery, part 1: Test selection, reliability, and validity. *The American Journal of Psychiatry*, 165, 2, 203-212.
- Penn, D., Addington, J., Pinkham, A. (2006). Social cognitive impairments. In: Lieberman, J.A., Stroup, T.S., Perkins, D.O. (Eds.), *The American Psychiatric Association Textbook of Schizophrenia*. American Psychiatric Publishing, Inc., Arlington, 261-274.
- Penn, D.L., Corrigan, P.W., Bentall, R.P., Racenstein J.M. and Newman, L. (1997). Social cognition in schizophrenia. *Psychological Bulletin*, 121, 1, 114-132.
- Pinkham, A.E. & Penn, D.L. (2006). Neurocognitive and social cognitive predictors of interpersonal skill in schizophrenia. *Psychiatry Research*, 143, 2, 167-178.
- Premack, D.G. & Woodruff, G. (1978). Does the chimpanzee have a theory of mind? *Behavioral and Brain Sciences*, 1, 515-526.
- Sergi, M.J., Rassovsky, Y., Nuechterlein, K.H. and Green, M.F. (2006). Social perception as a mediator of the influence of early visual processing on functional status in schizophrenia. *American Journal of Psychiatry*, 163, 448-454.

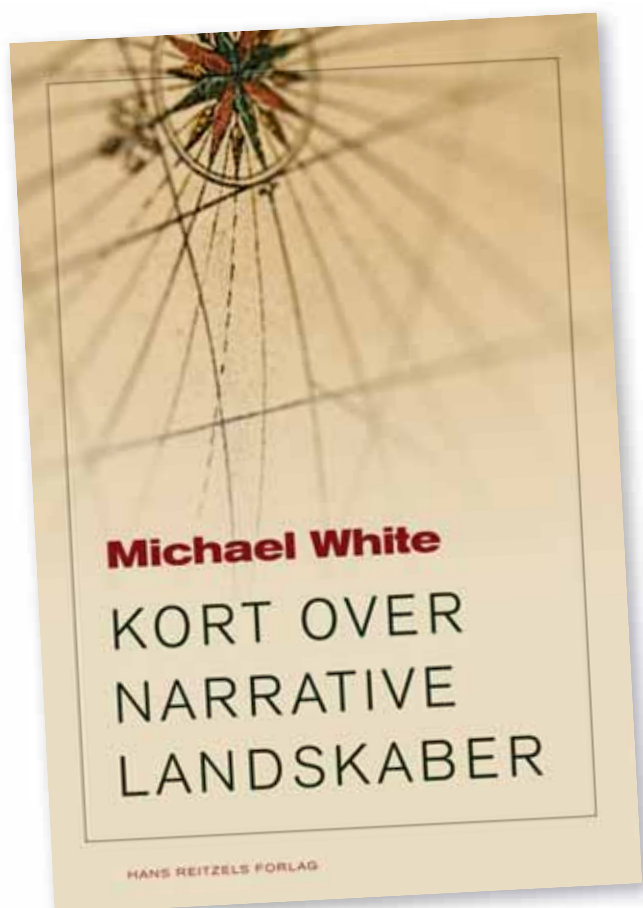

NOTER ■

- [1] Positive symptomer = tilstedeværelse af noget ekstra.
- [2] Negative symptomer = fravær af noget ellers almindeligt tilstedeværende.
- [3] Manglende interesse og lystfølelse og trækken sig fra alle almindelige og behagelige aktiviteter.
- [4] I USA er der taget initiativ til et fast neuropsykologisk testbatteri til forskning, primært på baggrund af ønsket om at udvikle ny medicin til behandling af de kognitive forstyrrelser ved skizofreni. Det er en stor multidisciplinær forskergruppe ved navn Measurement and Treatment Research to Improve Cognition in Schizophrenia (MATRICS). Arbejdsgruppen har for nylig offentliggjort et forslag til et fælles kognitivt testbatteri, som dækker syv kognitive domæner: forarbejdningshastighed; opmærksomhed; arbejdshukommelse; verbal indlæring; visuel indlæring; ræsonnement og problemløsning samt social kognition. Se Nuechterlein (2008).
- [5] I den engelsksprogede litteratur anvendes hyppigt begrebet functional outcome som et overbegreb, der dækker bredere end blot sociale færdigheder.
- [6] Hyppigt anvendte prøver i den engelsksprogede litteratur er: Facial Emotion Identification Task (FEIT; Kerr og Neale, 1993), hvor personen skal vælge blandt seks forskellige emotionelle ord (glad, vred, bange, bedrøvet, overrasket og skamfuld) det, der bedst beskriver ansigtsudtrykket på et sort-hvid fotografi præsenteret på en video. Andre lignende prøver er Pictures of Facial affect og Facial Emotion Discrimination Test.
- [7] En generel model for følelsesmæssig forarbejdning er Følelsesmæssig Intelligens udviklet af Mayer og medarbejdere og bl.a. beskrevet i 2001.
- [8] En hyppigt anvendt test for børn på 1. ordens niveau er "Smarties-testen". Her viser man barnet en Smarties-æske og spørger, hvad der er i æsken. De fleste børn genkender æsken og svarer 'chokolade'. Til barnets overraskelse viser æsken sig at indeholde fx en blyant. Man spørger nu barnet, hvad mor ville sige der er i æsken, hvis hun kaldes ind i rummet. Barnet under 4-5 år (eller autister) vil svare: 'en blyant'.

Kort over narrative landskaber

Der er mange faglige tilgange til de bøger, vi betragter som 'skrevet for psykologer' – ud over psykologien. Her er Michael White læst ud fra en filosofers ståsted.

Læsning/anmeldelse ■ Af Ole Fogh Kirkeby

■ "Kort over narrative landskaber" er Michael Whites seneste bog, og hans sidste – han døde i april i år. Bogen er et værdigt monument over et meget væsentligt bidrag til udviklingen af den horisont, hvori vi tænker det andet menneske og os selv, og dermed af det farvand, som terapeuter, coaches og HR-folk – og ikke mindst filosoffer – arbejder i.

Da de fleste læsere kender White, og da bogen er så rig, dyb og kompleks, vil jeg anmelde den gennem nogle personlige betragtninger over dens indhold fra mit eget ståsted, filosofiens.

Noget, der slår mig, er spændingen mellem de fire diskursive niveauer, som er på spil i bogen. Der er Whites eksempler, hans refleksioner over eksemplerne, hans refleksioner over disse refleksioner og endelig hans bevidst kortfattede forsøg på at tilordne disse tre niveauer et filosofisk metaniveau. Det forekommer mig slående, at niveauerne ikke hænger sammen, men dette skal ikke forstås som en kritik, mere som en cadeau.

De metarefleksoriske referencer til Foucaults kontrol- og disciplineringsmodel af forholdet mellem viden og magt er referencer til et filosofisk system, der ikke er stærkt og differentieret nok til at bære Whites rigdom af indsigter, og dybden i hans fuldkomne geniale praksis – i alt fald som den fremstår, når han selv refererer den gennem talrige eksempler. Men det forekommer mig, at White mangler det sprog til at reflektere over sin egen refleksive praksis, der yder den fuld retfærdighed. At det ikke er Whites skyld, men skyldes den mangelfulde udvikling af vore sandhedsspil, gør de indsigter, der ulmer under hans skrifs overflade, endnu stærkere. White ved noget, som vi ikke ved, at vi ved.

Problem eller mysterium

Lad os tage det første kapitel om "de eksternaliserende samtaler", et terapeutisk koncept, som White selv har støbt.

Pointen er den simple, at det ofte "er problemet, der er problemet" og ikke nødvendigvis den identitet, som det huserer i under vilkårlige, præparatrettede diagnoser som ADHD.

Mit første indfald bliver: White siger, at problemer er mini-sprogspil, der spiller individet, fordi det anerkender deres personlige realitet – Allan Holmgren har i sine arbejder trukket den så åbenlyse metateoretiske forbindelse til Wittgenstein her – men er det ikke relevant at inddrage den kristne, eksistentiale filosof Gabriel Marcel's distinktion mellem problem og mysterium? Marcel mente, at problemer er produkter af en analytisk, diskursiv tankeform, der inkorporerer en instrumental fornuft, den såkaldte "primære refleksion". Den ægte erkendelse af sig selv, den anden, og af verden, produceres derimod gennem en "sekundær fornuft", der opfatter disse tre dimensioner som absolutte fremtrædelser for en realitet, der ikke arbejder på meningskodernes niveau. Han kaldte denne "phainimenon", denne "præsensifikation" (présence), denne epifani og parusi", for mysteriet.

Er det, som White gør, ikke at hjælpe os til at se mysterier, og til at se, at det største af alle mysterier er os selv? I Whites terapi rækkes klienten muligheden for at erkende sit "problem" som et fremmedlegeme – der kan trækkes åbenlyse linjer til shamanistiske ("kirurgiske") teknikker med at fjerne en svulst gennem det magiske trick at trække et blødende kødstykke, som shamanen har skjult på sig, ud af den syge, som om det var den virkelige svulst.

'Livsnødvendigt' at læse White

At Whites metode er magisk (han taler selv om "definerende ceremonier"), bliver endnu tydeligere ved de befrielsesteknologier, som han er blevet mest kendt for, skabelsen af de genforfattende og righoldige fortællinger. Som filosof

kan man undertiden længes efter "fortællingsfrie zoner" efter "fortællingspolitiet" – jazzpolitiet er sendt på pension – der giver de kaldede og fór-kodede fortællere høje bøder.

Men White får mig til at længes efter fortællinger, efter dem, der udgår fra begivenhedens mangetydighed og arbejder i et rum, hvor de fatale, narrative matrixers magt er brudt (fortællingen om nationen er den hæsligste af disse matrixer sammen med Freuds fortælling om Moses), og der i fortællingens eget rum – der er virkeligheden – åbnes mod en horisont, hvor jeg vandrer mig til mig selv, fordi enhver allerede oplevet begivenhed bliver ny (kapitel 5).

White fuldfører den genskabelse af erindringen som den "døde tid, der arbejder" (Proust), som hverken Husserl, Bergson, Heidegger eller Ricoeur formåede i deres teori om opsporingen af den erindringserebrede, tabte, personlige tid. White reformulerer frihedens problem ved subtilt at genforstå den frie vilje som funktion af en skabende, ultra-realistisk fantasi, en nøgtern mulighedssans.

For mig at se er Whites tænkning filosofi, når den er bedst, nemlig på én gang praktisk – den er fundamentalt etisk – og praktiseret, den bringer virkeligheden et stykke nærmere til os.

Deleuze skrev engang: "Nu er det tid at læse Diogenes Laertius". Jeg vil skrive: "Det er altid livsnødvendigt at læse Michael White."

Ole Fogh Kirkeby er filosof, professor, dr.phil. Institut for Ledelse, Politik og Filosofi, CBS, København

BOGDATA ■

Michael White: "Kort over narrative landskaber". Hans Reitzels Forlag 2008. 304 sider. 349 kr.

Tid og psykoterapi – kort eller lang?

En amerikansk psykologs forestående besøg i Danmark har fået anmelderen til at tage en fire år gammel bog ned af hylden. Emnet er korttidsterapi med fokus på den terapeutiske relation.

Anmeldelse ■ Af Mette Kjær Barfort

■ Blandt psykologer og psykiatere synes der at være en vis ambivalens i holdningen til korttidsterapi. Ser man på de senere års udbud af kurser og udgivelser af ny litteratur inden for området, ser interessen på den ene side ud til at være stigende. På den anden side synes der især inden for den psykodynamiske verden stadig at være en vis skepsis over for korttidsterapi.

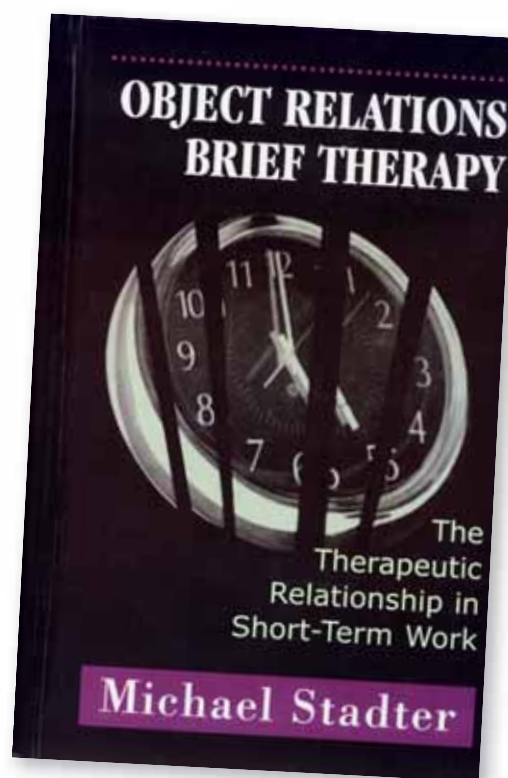
Selv om de fleste klinikere i dag arbejder med korte terapiforløb, er spørgsmålet, om dette udtrykker et frit valg eller er et nødvendigt onde, man har lært at leve med og forsøger at få det bedste ud af.

Jeg hører selv til dem, der har opfattet korttidsterapi som en slags discountudgave af terapi, mere orienteret mod støtte, teknik og adfærdsregulering end mod relation og indsigt. Jeg har haft vanskeligt ved at betragte denne som en terapiform, det er meningsfuldt at vælge, især når det drejer sig om terapi med personlighedsforstyrrede klienter.

Klient og terapeut

Den amerikanske psykolog Michael Stadter kommer til København i november i år, og i den forbindelse har jeg genlæst hans bog "Object Relations Brief Therapy – The Therapeutic Relationship in Short-Term Work" (2004). Det er inspirerende læsning, fordi han i sin udformning af korttidsterapi primært fokuserer på relationen mellem klient og terapeut, og trods tidsperspektivet føler jeg trang til at henlede mine fagfællers opmærksomhed på en udgivelse (og en psykologkollega), der er alt for lidt kendt herhjemme.

M. Stadter er tilknyttet det Psykologiske Fakultet ved Universitetet i Washington, DC Washington School of Psychiatry and the International Psychotherapy Institute, side-

løbende med at han har sin egen kliniske praksis, hvor han blandt andet arbejder med personlighedsforstyrrede klienter i lange og korte terapiforløb. Han har omfattende teoretisk indsigt, er solidt forankret i psykodynamisk tænkning og forsøger at udvikle en tilgang til korttidsterapi ud fra objektrelationsteorien, ligesom han bygger videre på andre korttidsterapeuters tænkning, blandt andre D.H. Mahan, H. Davenloo og J. Mann.

Omdrejningspunktet for M. Stadters tanker om korttidsterapi er relationen mellem klient og terapeut: "How effective a particular technique or intervention will be is critically determined by the context of the relationship – the intersubjective space that develops between the patient and the

therapist, the way the patient feels psychologically held by the therapist, and the way the therapist (consciously and unconsciously) contains the dynamic material of the therapy.”

I bogen redegør han for det vanskelige i sammen med klienten at vælge et meningsfyldt fokus, være tro mod dette og samtidig opbygge en terapeutisk relation, som giver tid og rum til fordybelse og kreativ tænkning. Terapien indeholder et paradoks, hvor terapeut og klient udfordres i at give sig god tid til at lade væren udfolde sig, vel vidende at tiden er begrænset, og at afslutningen på forhånd er tidsbestemt.

M. Stadter diskuterer, hvor lang tid en terapi egentlig skal vare, og vender, inspireret af D. Winnicott, spørgsmålet ”Hvor meget kan man gøre?” til ”Hvor lidt er det nødvendigt at gøre?”

Begyndelse, midte, afslutning

Bogen, hvis forord er skrevet af D. Scharff, giver en grundig gennemgang af essentielle begreber inden for forskellige objektrelationsteorier samt en historisk gennemgang af udviklingen inden for korttidsterapi.

Forfatteren redegør for sine assessmentkriterier og sit syn på terapeutens rolle, ligesom han gennemgår begyndelsesfasen, midterfasen og afslutningsfasen i terapi. Han understreger, at bevidst valgt korttidsterapi mere handler om en bestemt holdning til terapi end om antal terapisesioner. Især det at vælge fokus udgør en markant forskelle på korte og lange terapier.

Det kan give en særlig intensitet, at terapien, i modsætning til en psykoanalyse, har en tydelig begyndelse, midte og afslutning, og at der så bevidst arbejdes med en tidsbegrænset relation, som allerede fra begyndelsen har introduceret den kommende adskillelse. Herved brydes illusionen om, at tiden er uendelig, og at stort set alt kan nås i terapien, ligesom klientens dependens til terapeuten forsøges modvirket.

Sideløbende med korttidsterapiens fordele diskuterer Stadter også nogle mere problematiske aspekter, blandt andet terapeutens utålmodighed og ensidige fokusering på en teknisk tilgang som eksempler på typiske modoverføringer, etiske problemer i forbindelse med afslutningen af terapien samt spørgsmålet om, hvem der egentlig vælger terapiens fokus.

Bogens temaer fulgt op

I en senere artikel ”*Time-near and time-far: the changing shape of time in trauma and psychotherapy*” (2005) udforsker Stadter begrebet tid og reflekterer over ændringer i vores oplevelse af tid. Han er især optaget af, hvor vigtigt og komplekst forholdet mellem trauma og oplevelse af tid er i psykoterapi. Han belyser i eksempler fra sin egen praksis, hvordan man med fordel kan arbejde med klienters forskellige oplevelser af tid i psykoterapi.

Stadter fremhæver, at den terapeutiske proces ikke nødvendigvis stopper, når terapien afsluttes, men kan fortsætte i klientens liv uden terapeutens tilstedeværelse. Da det ikke er usædvanligt, at klienter vender tilbage til et eller flere korte forløb, kan korttidsterapi tænkes ikke som én, men som en serie af korte terapiforløb.

I erkendelse af, at stort set alle terapeuter arbejder med korte terapiforløb og nok med en vis ambivalent og modstandspræget holdning, er der behov for en mere åben og nuanceret dialog, som vægter styrker og begrænsninger ved henholdsvis langtids- og korttidsterapi.

Mette Kjær Barfort

BOGDATA ■

Stadter, Michael (2004) ”*Object Relations Brief Therapy – The therapeutic Relationship in Short Term Work*”. Rowan & Littlefield Publishers, Inc. (Maryland). 351 sider, 50 euro (www.karnacbooks.com)

LITTERATUR ■

Stadter, Michael (2005) ”*Time-near and time-far: the changing shape of time in trauma and psychotherapy*” i ”*Dimensions of Psychotherapy, Dimensions of Experience – Time, Space, Number and State of Mind*” (2005) M. Stadter & David E. Scharff (ed.). Routledge (London and New York).

No Two Alike

‘Den gode Harris’ er på banen igen med en samlet teori om personlighedsudviklingen. Velskrevet, klar, grundig og fræk – lyder den lokkende anmeldelse.

Anmeldelse ■ Af Erling Koefoed-Nielsen

■ Tilbage i 2000 anmeldte jeg i Psykolog Nyt en bog af Judith Rich Harris: ‘The Nurture Assumption’. Den var et opgør med forestillingen om værdien af forældrenes direkte indflydelse på opdragelsen af deres børn, når det handler om personlighedsudviklingen. Bogen er nu oversat til femten sprog.

Og dette begreb, *personlighed*, er det nok værd at diskutere en smule, inden jeg går i gang med at omtale Harris’ seneste bog ‘No Two Alike’. Det har at gøre med menneskers generelle måde at interagere med deres omverden på. Specielt med andre mennesker. Introvert eller ekstrovert. Opfarende eller et roligt gemyt. Nærværende eller uopmærksom. Venlig eller studs osv. – Om ens ”evne” til behovsudsættelse, aggressivitet, behag, konformitet, samvittighedsfuldhed, nygerrighed, impulsivitet, stræbsomhed, lederevner, narcissisme, neurotisk adfærd, åbenhed, rastløshed, selsikkerhed, skyhed, ansvarlighed, humørsyge, konfliktskyhed osv. osv. – Og det handler om offerrollen, angst, hæmninger, mod mv.

Og det har ikke meget at gøre med bordskik, pæn tale, takke for julegaver, kysse mor godnat og lignende indlærte vaner.

Lutter røde sild

Nu er den gode Harris altså på banen igen. Denne gang med en samlet teori om personlighedsudviklingen. Ikke alene er den velskrevet, klar og grundig set med psykologteoretiske øjne. Hun har den frækhed at bygge bogen op med referencer til hendes skønlitterære yndlingslæsning: kriminalromanen.

Med metaforer fra en af Dorothy Sayers romaner, ‘Five Red Herrings’, går hun i krig mod en håndfuld af person-

lighedspsykologiens forskningsmæssigt respekterede parametre:

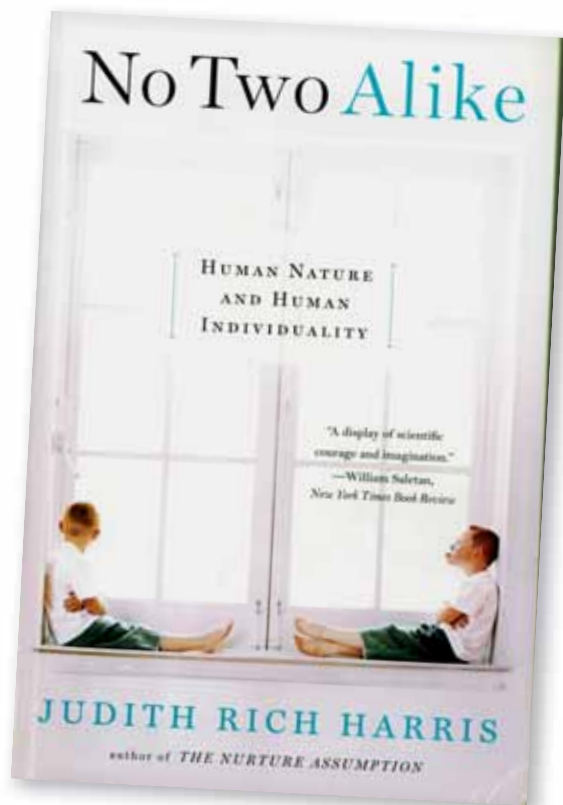
1) Arvemassens indflydelse på personligheden. 2) Forældres opdragelsesmæssige indflydelse på deres børns personlighedsudvikling. 3) Den indflydelse, interaktionen mellem arv og miljø har på personligheden. 4) Den indflydelse, ens placering i søskendeflokken har på personligheden. 5) At personligheden bedst lader sig beskrive som korrelationer mellem genetiske og miljømæssige faktorer (ikke at forveksle med interaktionen i 3’eren).

Kapitel efter kapitel piller hun nulevende og afdøde forskeres resultater fra hinanden. Lutter røde sild, som forstyrrer jagten på, hvad der er bestemmende for personlighedsudviklingen og den menneskelige individualitet. Hendes opgør med Sulloways teori om, at personlighedsudviklingen for en markant del bestemmes af ens placering i søskendeflokken, er hårrejsende læsning om videnskabelig fusk og intrige.

Midtvejs i ‘No Two Alike’ begynder hun mere konkret at pejle sig ind på alternativer til de røde sild, hun har kasseret. Hvordan kan man beskrive de mentale strukturer, der sammen med generne former personligheden. Hun vælger en indlæringssteoretisk synsvinkel. Det handler om arv plus erfaringer. Sådan forstås og forklares identitetsdannelse og personlighedsudvikling bedst, mener hun.

Vi er så pokkers forskellige

Teoretisk bliver Harris rigtig spændende og originalt tænkende i kapitel 6. Her som de fleste andre steder i bogen er det enten en lingvist eller socialpsykolog, hun haler frem i lyset. Denne gang er det Robin Dunbar og hans socialpsykologiske overvejelser omkring grupper (30-35 personer),

klaner (ca. 150 personer) og stammer (ca. 1500 personer), men også hendes i tidligere kapitler beskrevne overvejelser over, hvad visse hjerneskader har medført, og ikke mindst hvordan hun forestiller sig det mentale funktionshandicap hos autister kan forklares.

Hun vover påstanden: Mentalevolutionært har vi udviklet tre systemer i hjernen som former vores personlighed (hun forestiller sig systemer i lighed med fx det visuelle system): 1) Relationssystemet, som formes og udvikles markant i spædbarnetiden. Indsamler og opbevarer information om andre. 2) Socialisationssystemet, der er ansvarlig for vores personlighed i tilhørsforholdet. Der er *os*, og der er *dem*. Styrer vores ønske om at ligne andre. 3) Statussystemet, der er hovedansvarlig for vores individualitet, personlighedsvariationer, som ikke kan relateres til generne. Indsamler og opbevarer information om selvet. Det er statussystemet, som kan forklare, hvorfor vi alle er så pokkers forskellige – selv enæggede tvillinger. *No Two Alike!*

Lad os som en lille smagsprøve se, hvordan fx dine og mine systemer kunne fungere: Dit relationssystem samler viden om mig i dit relationskartotek. Mit statussystem prøver at hitte ud af, hvad der står om mig i det kartotek. Du holder din viden om mig adskilt fra den viden, du har om andre. Den information, jeg kan få om min side i dit relationskartotek, placeres i mit statussystem, hvor det relateres til den viden, jeg har indsamlet fra andre menneskers side om mig i deres relationssystem. Og så er det vist, lige før vi ser på Meads *generaliserede anden!*

Kommer langt omkring

'No Two Alike' er dedikeret til den anerkendte kognitionsforsker og lingvist Steven Pinker, der ligesom Harris er inspireret af lignende teoretiske begreber fra andre. Pinker beskriver i sin seneste bog 'The Stuff of Thought – Language as a Window Into Human Nature', at mellem menneskelige forhold kan inddeles i tre kategorier: udveksling, fællesskab og autoritet (og denne tredeling har Pinker fra antropologen Alan Fiskes omfattende teori). De ligger unægtelig tæt op ad relations-, socialisations- og statussystemet, som Harris anvender.

Harris kommer langt omkring i sin forskning, selv om den foregår i en rullestol et sted i New Jersey. Gennemarbejder andre forskeres data, deres metoder og konklusioner. Antropologer, socialpsykologer, udviklingspsykologer, psykolingvister, neuropsykologer, adfærdspsykologer (herunder dyrepsykologer), ja selv entomologer.

Det fremgår vist af ovenstående, at jeg er optaget af Judith Rich Harris og hendes arbejde. Jeg anbefaler varmt hendes to bøger. Håber, at 'No Two Alike' også snart bliver oversat til dansk.

Som jeg sagde i anmeldelsen af hendes første bog: Det bliver ikke i min levetid, at hendes tanker bliver almindelig accepteret. Tænk på unge mødre. Skulle deres indsats og kærlighed ikke præge deres børns personlighed markant? Den er naturligvis svær at sluge. Hvis det er fakta, sagde en ung mor til mig, så benægter jeg fakta.

Svært har jeg det også som censor ved lærereksamen i psykologi og pædagogik når jeg hører studerende – uden at blinke – fortælle om det store ansvar de har når de i deres lærerrolle får stor betydning for elevernes personligheds- og identitetsudvikling. Basal tillid til Erikson!

Erling Koefoed-Nielsen

BOGDATA ■

Judith Rich Harris: *No Two Alike, Human Nature and Human Individuality*. W.W. Norton & Compagny, New York 2007, 329 sider. 9,5 £, www.amazon.com, paperback.

Køb afhænger af antal valgmuligheder

Amerikanske psykologer har lavet en lille undersøgelse, der viser, at det kan have en negativ effekt på vores tilbøjelighed til at købe noget, hvis der dels er for få valgmuligheder, dels for mange valgmuligheder.

De amerikanske forskere satte en bod med et antal kuglepenne op i et stort studenterbibliotek. De tilfældige forbi passerende studerende blev spurgt, om de ville deltage i en lille undersøgelse. De fik at vide, at man på universitetet agtede at købe et stort parti kuglepenne til alle ansatte, men man vil gerne have hjælp til at vælge den bedste ud af flere mulige. Efter at have prøvet de forskellige penne og valgt den bedste, fik forsøgspersonen at vide, at han som tak for sin hjælp kunne købe en af pennene for halv pris. Forsøgspersonen fik at vide, at alle pennene kostede 20 kr., og at han eller hun således frit kunne vælge en af pennene til blot 10 kr.

Det viste sig, at sandsynligheden for, at forsøgspersonen besluttede sig til at købe en af pennene, var langt størst, når der var otte til ti penne at vælge imellem. Når der kun var to-tre eller femten-tyve penne at vælge imellem, var sandsynligheden for at købe kun halvt så stort. I disse tilfælde ville kun halvt så mange forsøgspersoner overhovedet købe en pen.

tn

Kilde: Shah, A.M. & Wolford, G. (2007). Buying Behavior as a Function of Parametric Variation of Number of Choices. *Psychological Science*, 18(5). 369-370.

Kan hukommelsen styre følelserne?

Vi kan alle sammen have erindringer med et klart følelsesmæssigt præg, fx af godt humør ved glædelige begivenheder eller dårligt humør ved triste eller ubehagelige begivenheder. Når vi tænker på en sådan begivenhed, kan vi som regel huske vores daværende følelsesmæssige reaktion, men

kan sådanne erindringer også fremkalde en tilsvarende "rigtig" følelsesmæssig reaktion her og nu, blot ved at blive fremdraget fra hukommelsen? Kan humøret her og nu blive dårligt, hvis vi tænker på negative begivenheder – og kan glade og muntre erindringer gøre os glade i nuet?

Dette spørgsmål er interessant af flere grunde, hvoraf vi blot vil nævne to. Den første grund vedrører den såkaldte kognitive teori om depression. Det menes, at mange depressioner – selv om de udløses af modgang i tilværelsen – kan få et særligt ondartet og langvarigt forløb, når der opstår en indre ond cirkel i den deprimerede selv: Det nedtrykte humør udløser især minder og tanker af negativ art, og både de negative tanker og de triste erindringer menes igen at virke tilbage på humøret, så det bliver endnu mere trist.

Den anden grund er af mere metodisk art. Sagen er den, at der i de senere år kommer rigtig gang i udforskningen af vores følelsesmæssige reaktioner, og deres indflydelse på fx tænkningen og kroppens tilstand. Men for at forskerne kan studere virkningen af en "akut følelse", skulle de jo gerne være i stand til at fremkalde en sådan følelse hos deres forsøgspersoner for at se, hvordan følelsen virker på flere andre ting. Den mest almindelige måde at fremkalde følelser på hos forsøgspersoner i nutidens psykologiske forskning over følelselivets psykologi er faktisk at sætte forsøgspersoner til at erindre fx glade minder for at gøre dem glade, og triste minder for at gøre dem triste.

Det kan man gøre enten ved blot at bede forsøgspersoner om selv at komme i tanker om triste eller glade minder. Herefter siger de som regel selv, at de bliver mere triste eller mere glade. Men her er det et stort problem, at man specielt ser på dem, der lykkes med at finde frem til glade eller triste minder. Når sådanne forsøgspersoner efter at have gennemgået en række glade minder siger, at de føler sig glade til mode, kan det teoretisk være, fordi de var glade i forvejen og derfor bedre kunne komme i tanke om glade minder. Det kan altså i sådanne undersøgelser snarere være følelserne, der bestemmer erindringerne end omvendt.

Den anden metode er at sætte forsøgspersoner til at opleve en række begivenheder efter helt faste stikord, som: Tænk på din sidste fødselsdag, eller: Tænk på en eksamen, der ikke lykkedes særlig godt for dig. Det første spørgsmål er naturligvis egnet til at udløse positive minder, og det sidste egnet til at udløse negative minder. Hvis man vil sætte

Forskningsnyt:

- Redaktionsgruppen: Ask Elklit, Thomas Nielsen (redaktør), Dion Sommer og Peter Krøjgaard, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet.
- Sekretariat: Ingrid Graversen (træffes man-fr. kl. 9-15 på tlf. 89 42 49 00, direkte: 89 42 49 21)

en forsøgsperson i dårlig humør, benytter man en liste med stikord, der henviser til negative og ubehagelige begivenheder, og hvis man vil sætte en forsøgsperson i godt humør, så benytter man lister med formodede positive begivenheder. Efter at have været ude for en sådan positiv eller negativ liste, siger forsøgspersoner faktisk ofte, at de nu er kommet i et positivt eller negativt humør, så det tyder jo umiddelbart på, at erindringer kan farve vores aktuelle humør.

Men nu siger en amerikansk forskergruppe, at det alligevel er ikke sikkert, at det passer. Det kan nemlig tænkes, at forsøgspersoner i sådanne eksperimenter gætter på, hvad forsøget går ud på – at sætte dem i godt eller dårlig humør – og så kan det være, at de svarer som forsøgslederen ønsker det blot for at være flinke!

For at komme disse to problemer til livs, har den amerikanske forskergruppe selv udført et eksperiment, der så at sige kommer uden om begge problemer. For det første benyttede man faste lister med stikord vedrørende overvejende positive eller negative erindringer, så det ikke var op til forsøgspersonerne selv at vælge positive eller negative erindringer. For det andet benyttede de lister, hvor de positive eller negative stikord var blandet op med stikord til helt neutrale dagligdags foreteelser som fx erindringer om morgenmad, indkøb og arbejde, som for de fleste var uden følelsesmæssigt indhold. Forsøgspersonerne fik da også at vide, at forsøget handlede om, hvor godt man kunne huske dagligdags begivenheder, så de ikke var klar over den virkelige hensigt med eksperimentet, altså at sætte dem i godt eller dårligt humør.

Forsøgspersonerne var inddelt i tre grupper, som fik hver sin liste med henholdsvis 1) overvægt af negative begivenheder, 2) overvægt af positive begivenheder, 3) udelukkende neutrale begivenheder af hverken særlig positiv eller negativ art. Umiddelbart efter afslutningen af hver liste med erindringsopgaver blev forsøgspersonerne bedt om at angive på en skala fra 0 til 10, hvor godt et humør de havde på det pågældende tidspunkt. Og endelig blev de spurgt om, hvad de troede der var formålet med eksperimentet. Her var der nogle ganske få af de 300 forsøgspersoner, der korrekt gættede, at det handlede om at sætte dem i et godt eller dårligt humør, og disse forsøgspersoner udgik af de efterfølgende beregninger, som altså kun vedrørte forsøgspersoner, der ikke anede, at eksperimentet havde til formål at påvirke deres følelsesliv.

Selv om de forsøgspersoner, der indgik i databehandlingen, altså ikke havde nogen anelse om det virkelige formål med undersøgelsen og derfor ikke kunne mistænkes for at være flinke, og svare som man ventede, så svarede de alligevel klart i overensstemmelse med teorien: Forsøgspersoner fra gruppe 1, med overvægt af negative erindringer, havde angivet et gennemsnitligt temmelig dårligt humør efter erindringsopgaverne, et humør, der var væsentligt dår-

ligere end forsøgspersoner fra gruppe 3, der ikke havde erindringer af følelsesmæssig art. Forsøgspersoner fra gruppe 2, der overvejende havde haft positive erindringer, havde tilsvarende angivet et vældig godt humør, langt bedre end gruppe 1, og også klart bedre end gruppe 3 med de neutrale erindringer.

Det amerikanske forskerhold mener efter denne undersøgelse at have sat et endeligt punktum for tvivlen om, hvorvidt erindringer kan påvirke vores humør. Det kan de tilsyneladende i høj grad, og endda helt uden at vi selv er klar over det!

tn

Kilde: Gillihan, S.J., Kessler, J. & Farah, M.J. (2007). Memories affect mood: Evidence from covert experimental assignment to positive, neutral, and negative memory recall. *Acta Psychologica*, 125, 144-154.

Kropsfølelser styrer følelsesmæssige erindringer

Der er næppe tvivl om, at erindringer med et følelsesmæssigt præg kan påvirke vores aktuelle følelsesmæssige tilstand. Undersøgelser, som vi tidligere har beskrevet i Forskningsnyt fra Psykologi, viser lige så klart, at der er en forbindelse den modsatte vej. Når vi er i dårligt humør – uanset grunden – kan vi lettere komme i tanke om triste begivenheder fra fortiden, mens et godt humør lige så udpræget fremkalder glædelige begivenheder fra vores fortid.

Der er altså en meget nær indbyrdes sammenhæng mellem erindringer og følelser, en sammenhæng, der kan gå begge veje. Men hvad er nu grunden til denne nære sammenhæng? Det kan en ny tysk undersøgelse tilsyneladende give lidt af svaret på. Den tyske forskergruppe gik ud fra, at følelser ikke blot udspiller sig i sindet (hjernen), men også i kroppen. Det kunne således tænkes, at det, der sker i kroppen – mere eller mindre bevidst – indgår i dannelsen af en erindring om en følelsesmæssig provokerende begivenhed. Det betyder så både, at en erindring om denne begivenhed kan udløse en tilsvarende proces i kroppen og dermed en tilsvarende følelsesmæssig oplevelse. Men det betyder også, at forbindelsen kan gå den anden vej. Hvis noget har skabt en følelsesmæssig reaktion med bestemte kropslige fornemmelser, er det oplagt, at disse kropslige fornemmelser kan fungere som forbindelsesled eller "nøgler" til erindringer med tilsvarende kropslige fornemmelser, altså erindringer med et tilsvarende følelsesmæssigt præg.

>

Hvis denne teori er rigtig, kan man udlede en oplagt hypotese: De mennesker, der er mest opmærksomme på de kropslige reaktioner og fornemmelser under en følelsesmæssig reaktion, skulle også være dem, der er bedst til at erindre følelsesmæssige begivenheder fra fortiden. Denne hypotese testede de tyske forskere på en ganske simpel måde. De 30 forsøgspersoner, der indgik i eksperimentet, blev først bedt om at udfylde et spørgeskema, som tidligere er fundet egnet til at score et menneskes grad af opmærksomhed over for kropslige fornemmelser ved følelser. Ud fra besvarelsen af disse spørgsmål blev forsøgspersonerne inddelt i to grupper: Den halvdel, der havde scoret højest på det omtalte spørgeskema, og den halvdel, der havde scoret lavest. Forskerne antog herefter, at den førstnævnte gruppe ville lægge mere mærke til deres kropslige fornemmelser under det efterfølgende eksperiment med følelsesmæssige påvirkninger, mens den anden af de grupper ikke ville lægge så meget mærke til deres kropslige fornemmelser.

Det efterfølgende eksperiment gik simpelt hen ud på at vise forsøgspersonerne lysbilleder, der var egnet til at provokere stærke følelsesmæssige reaktioner, fx billeder af glade mennesker, (der ofte virker smittende, så tilskuerne selv føler sig glade til mode) og billeder af dels triste ansigter, fx grædende børn, og billeder, der var angstfremkaldende, fx billeder af store sår eller lemlæstede mennesker.

Mens de 30 forsøgspersoner kiggede på disse lysbilleder et efter et, kunne forskerne via elektroder på hver enkelt forsøgsperson registrere deres puls. Det viste sig som ventet, at forsøgspersonerne i gruppe 1, der var mere opmærksomme på kroppens reaktioner ved følelser, også udviste de stærkeste følelsesmæssige reaktioner i form af pulsændringer ved både glade og triste eller skræmmende billeder: Der var ikke nogen forskel på de to grupper med hensyn til pulsændringer ved de neutrale billeder, der også forekom i billedserien, fx billeder af huse, biler eller planter.

Men det særlig interessante spørgsmål var så nu, om denne forskel i kropslig opmærksomhed og kropslige reaktioner spillede nogen rolle for forsøgspersonernes senere erindringer om de følelsesmæssige "begivenheder", altså de følelsesmæssigt provokerende billeder. Det viste sig i høj grad at være tilfældet. Da man bad alle forsøgspersonerne om at nedskrive en kort beskrivelse af så mange billeder som muligt fra den tidligere fremviste lysbilledserie, så man en klart bedre erindring om de følelsesmæssigt provokerende billeder – både de positive og de negative – hos gruppe 1 end hos gruppe 2. Hvad de neutrale billeder angår, var der absolut ingen forskel på de to grupper.

Det sidste viser altså, er at der næppe er nogen generel forskel i evnen til at huske noget, hos personer med og uden opmærksomhed på kropslige reaktioner under følelser. Men når det drejer sig om at huske følelsesmæssige begivenheder, spiller den kropslige opmærksomhed åbenbart en stor rolle. Mennesker med klare kropsoplevelser under følelses-

mæssige tilstande kan senere bedre huske sådanne følelsesmæssige begivenheder – formodentlig fordi deres hjerne i højere grad benyttede de kropslige fornemmelser som "nøgler" til at nå frem til de pågældende erindringer.

tn

Kilde: Pollatos, O., Schandry, R. (2008). Emotional processing and emotional memory are modulated by interoceptive awareness. *Cognition and Emotion*, 22(2). 272-287.

Vi husker bedre, når vi tror, vi husker bedre

Hollandske forskere mener, at vores indstilling til eller forventning til, hvor godt vi kan huske noget, i sig selv er i stand til at påvirke vores hukommelse, så den bliver mere eller mindre god, mens vi prøver at huske noget.

For at teste denne hypotese satte forskerne først en stor gruppe forsøgspersoner til at se en følelsesmæssig provokerende film på tre minutter. Denne film var et uddrag fra en amerikansk film (American History X), der blandt andet handler om nynazister i USA. I det tre minutter lange filmklip ser man, hvordan en af disse nynazister tager en pistol frem og skyder to sorte mennesker, der forsøger at stjæle hans bil. En film, som kan gøre de fleste tilskuere stærkt oprørte.

Forsøgspersonerne havde i forvejen fået at vide, at eksperimentet drejede sig om at studere, hvorledes to forskellige former for medicin kan påvirke følelsesmæssige erindringer, således at den ene form for medicin skulle kunne forbedre den følelsesmæssige erindring, mens den anden skulle forringe den. Derfor blev alle forsøgspersonerne, efter at have set den tre minutter lange film, delt i tre grupper. De to første fik henholdsvis hukommelsesfremmende og hukommelsesreducerende medicin, mens den tredje gruppe ikke fik nogen medicin. De to omtalte former for medicin med "virkning på hukommelsen" var i virkeligheden det rene fup. Det var placebopiller bestående af vand og mel uden nogen som helst effekt på hjernen. Men de hollandske forskere mente nok, at de havde en effekt på forsøgspersonernes efterfølgende forventning til, hvor godt de kunne huske det lille filmklip. Og denne forventning viste sig fuldt ud at holde stik.

Det er måske ikke så overraskende, at den gruppe, der angiveligt fik hukommelsesforstyrrende, medicin efterfølgende huskede filmen dårligere end gruppen, der ikke fik nogen medicin. Den negative forventning til deres egne evner til at kunne huske filmen – som følge af den hukommelsesforstyrrende medicin – kan have fået dem til at anstrenge sig mindre end i gruppen uden medicin. Det er nok

mere overraskende, at man også fandt en klar effekt af den positive forventning til hukommelsen. Den gruppe, der havde fået hukommelsesforbedrende medicin, og dermed en forbedret tro på deres evne til at huske filmen, udviste også rent faktisk en bedre erindring for alle mulige detaljer i den tre minutter lange film, ikke blot sammenlignet med gruppen med negative forventninger, men også med gruppen uden medicin.

Dette hollandske eksperiment viser altså, hvordan tilliden til vores egen hukommelse kan spille en ganske stor rolle for, hvor godt hukommelsen så efterfølgende virker. Det kan blandt andet have betydning for ældre mennesker, der tit oplever, at deres hukommelse er blevet dårligere, selv om om systematiske psykologiske undersøgelser ikke tyder på nogen særlig svækkelse af deres hukommelse. Det kan oplagt tænkes, at den udbredte forventning om nedsat hukommelse med stigende alder, får ældre til bedre at huske de gange, hvor deres hukommelse svigtede, og at dette giver en negativ forventning til deres evne til derefter at huske noget – ligesom forsøgspersonerne i den hollandske undersøgelse, der fik at vide, at den hukommelsesreducerende medicin ville svække deres hukommelse, og derfor blot af denne grund huskede filmen dårligere.

Omvendt kan man tænke sig, at mennesker med ”god hukommelse” måske ikke reelt har bedre hukommelsesfunktioner i hjernens ”hukommelsescenter”, men blot en mere positiv eller optimistisk forventning til deres hukommelse, således at de alene af den grund husker bedre.

tn

Kilde: van Oorsouw, K. & Merckelbach, H. (2007). Expectancies and memory for an emotional film fragment: A placebo study. *American Journal of Psychology*, 120(2). 287-301.

Kan børn lære god hukommelse af deres mødre?

Kan man træne hukommelsen, så den bliver bedre? Voksne mennesker kan i hvert fald lære at bruge deres hukommelse bedre ved at indøve forskellige hukommelsestricks, men endnu er der intet, der tyder på, at man som voksen kan træne eller øve sin hukommelse, så den bliver generel bedre (uden brug af de omtalte hukommelsestricks). Hukommelsen kan dog ”forbedres”, hvis man får en bedre tro på eller tillid til den, men det er nok svært at forbedre sin tillid til hukommelsen med vilje.

Nu viser en undersøgelse fra New Zealand til gengæld, at det tilsyneladende er muligt at træne hukommelsen hos

helt små børn, så de bliver bedre til at huske forskellige begivenheder fra deres korte fortid. Det vides dog endnu ikke, om denne træning i bedre hukommelse hos børn i to-tre-årsalderen holder sig i flere år, måske helt til de bliver voksne – men foreløbig viser den newzealandske undersøgelse, at den i hvert fald holder sig i et års tid efter træningen.

De newzealandske forskere kontaktede lidt over 100 mødre, der havde børn i halvandetårsalderen, og som var villige til at deltage i undersøgelsen. Børnene blev testet psykologisk på forskellige måder, blandt andet for deres endnu noget beskedne hukommelse, og derefter inddelt i to grupper, der var så ens som mulige med hensyn til psykologiske egenskaber.

I den ene gruppe af børn fik mødrene efterfølgende træning i at tale med deres børn om, hvad de kunne huske af tidligere begivenheder. Denne træning fandt sted, fra børnene var to, til de var tre år. Nogle af de principper for hukommelsesforbedrende samtaler med børnene, som mødrene lærte, var følgende tre: 1) Vælg en enkeltstående begivenhed fra den nærmeste fortid. 2) Tal med barnet om, hvem der optrådte i begivenheden, hvad der skete, hvor det skete, og hvornår der skete det ene og det andet i begivenhedsforløbet. 3) Ros barnet, når det siger noget om, hvad det husker, spørg videre til det barnet husker ved yderligere detaljer ved at spørge til yderligere detaljer i den erindrede begivenhed, og sørg for at være glad og munter under hele samtalen, så barnet får indtrykket af, at det er sjovt at huske noget.

Der var endnu flere principper og øvelser i gruppen af mødre, der skulle træne deres børns hukommelse, men disse var noget af det vigtigste. Den anden gruppe af mødre fik ingen træning, men deltog blot sammen med deres børn i de efterfølgende prøver over børnenes hukommelse ved tre- og fireårsalderen. Disse hukommelsesprøver bestod dels af mor-barnsamtaler vedrørende erindringer om tidligere enkeltstående begivenheder, dels af psykolog-barnsamtaler, hvor en psykolog spurgte til barnets erindringer om forskellige begivenheder. Begge disse typer af samtaler blev optaget på video og nedskrevet ord for ord (så godt som man nu kunne nedskrive de yngre børns talelyde).

Derefter blev disse nedskrevne samtaler scoret for detaljrigdom af psykologer, der ikke vidste, om det enkelte barn kom fra gruppen med trænede eller utrænede mødre. Det viste sig, at begge typer af samtaler røbede en klar forskel på de to grupper. Børnene fra de trænede mødre havde både i tre- og fireårsalderen mere klare og detaljerede beskrivelser af erindrede begivenheder end børn af de utrænede mødre.

Hvis man kun havde haft optagelser af samtaler mellem mødre og børn, kunne dette resultat selvfølgelig tænkes at bero på, at de trænede mødre i testsituationen anstrengte sig mere for at fremkalde minder hos deres børn, uden at disse reelt havde bedre evne til at huske noget. Men da psykolog-

>

barnsamtalerne, hvor psykologen optrådte helt ensartet over for alle børnene, viste nøjagtige den samme forskel, så det vitterlig ud til, at træningen af mødrene i træningsgruppen havde forbedret børnenes hukommelse, så de også i psykolog-barnsamtalen kunne fremdrage flere og mere detaljerede erindringer. Man kunne endda konstatere, at disse børn også huskede bedre – i betydningen *mere korrekt*. Man havde nemlig sendt en udskrift af psykolog-barnsamtalerne til børnenes mødre med besked om, at de ud for hver af barnets ytringer om, hvad det kunne huske, skulle skrive ”korrekt”, ”måske korrekt” eller ”ukorrekt”. Det viste sig, at børnene fra de trænedede mødre ikke blot huskede flere detaljer i deres erindringer, de havde også flere korrekte detaljer end børnene fra de utrænede mødre.

En nærmere analyse viste dog, at der var en gruppe af børn, der var noget bedre til at profitere af mødrenes træning af deres hukommelse end andre børn, nemlig de børn, der havde, hvad forskerne kalder *tidlig selvbevidsthed*. En af de test, man udsatte børnene for i starten af undersøgelsen, da børnene var halvandet år gamle, var nemlig en test for deres grad af selvbevidsthed, som i denne undersøgelse betyder noget andet, end når man taler om selvbevidsthed, altså indbildskhed og selvglæde hos voksne mennesker. I denne undersøgelse refererer selvbevidsthed hos børn mere nøgternt til deres bevidsthed om deres eget selv. Testen for denne selvbevidsthed hos de halvandet år gamle børn, foregik ved, at barnet først (nogenlunde uden at opdage det) fik sat en blå klat på næsen med en pensel. Lidt senere stillede man barnet foran et stort spejl og så, hvordan barnet reageret på synet af sig selv. Hvis barnet ved synet af den blå klat på næsen tog sig til sin egen næse, blev det taget som udtryk for en vis selvbevidsthed. Hvis barnet ikke reagerede på denne måde, men fx ved at gå hen og røre ved spejlet (spejlbilledet), blev det taget som udtryk for lav selvbevidsthed.

Ved at sammenholde dette mål for tidlig selvbevidsthed med effekten af den moderlige træning i hukommelsen i den følgende tid kunne forskerne se, at det helt overvejende var de børn, der havde vist tidlig selvbevidsthed, som havde profiteret mest af den moderlige hukommelsestræning. En oplagt forklaring kan være af børnenes tidlige selvbevidsthed er tegn på tidlige modning af forstanden, således at hukommelsestræningen for børn med lav selvbevidsthed måske kom for tidligt til, at disse børn kunne have særlig glæde af træningen. Men om de sidstnævnte børn med lav bevidsthed i halvandetårsalderen kunne have mere gavn af træning på et senere tidspunkt, ved man dog endnu ikke.

tn

Kilde: Reese, E. & Newcombe, R. (2007). Training Mothers in Elaborative Reminiscing Enhances Children's Autobiographical Memory and Narrative. *Child Development*, 78(4). 1153-1170.

Diskret mobning af generte elever

Der er i de senere år kommet meget mere og helt berettiget opmærksomhed på mobning i skolerne samt på at nedbringe den tidligere temmelig udbredte mobning. At reducere mobning i skolerne er vigtigt, ikke blot for at skåne ofrene for denne pinefulde behandling, mens de er børn, men også fordi langvarig mobning hører til den kategori af barndomsbelastninger, der kan føre til en livsvarig forhøjet nervøsitet særlig i sociale situationer.

Forskellige undersøgelser tyder faktisk på, at åbenlys mobning er blevet sjældnere i de senere år, men nu viser en hollandsk undersøgelse, at der også kan være tale om en mere diskret form for mobning, som selv om den ikke er særlig iøjnefaldende, dog alligevel kan være plagsom for dens ofre.

Den hollandske undersøgelse omfattede 55 elever i otte og niende klasse, som alle skulle holde et lille foredrag for deres klassekammerater. Forud for dette foredrag havde alle eleverne udfyldt et spørgeskema om deres egen nervøsitet og generthed, samt om deres opfattelse af klassekammeraternes adfærd over for dem med hensyn til graden af venlig eller uvenlig – måske ligefrem mobbende – adfærd.

Mens hver af de enkelte elever holdt deres lille foredrag, sad en observatør i klassen og noterede klassekammeraternes adfærd efter bestemte principper, fx hvor meget de var urolige og snakkede sammen under foredraget. Sådanne adfærdsformer, som demonstrerer en manglende interesse i foredraget ved at foretage sig andre ting, blev netop af de hollandske forskere set som et udtryk for en diskret mobning af foredragsholderen.

Efter foredraget skulle hver af eleverne udfylde et spørgeskema om, hvad de havde bemærket om klassekammeraternes adfærd under foredraget, og om der var noget, der havde generet dem. Klasselæreren, der også var til stede under foredraget, udfyldte et helt tilsvarende spørgeskema, så efter hver tale havde man tre mål for klassens opførsel under foredraget, nemlig elevens egne indtryk, klasselæreren opfattelse og observatørens notater.

Spørgsmålet var så nu, om de elever, der forud for foredraget havde oplyst, at de led mere end andre af nervøsitet og generthed, også blev behandlet dårligere af deres klasse, således at dette kunne være en del af forklaringen på deres generthed?

Det umiddelbare svar på dette spørgsmål ifølge de indhøstede spørgeskemabesvarelser var nej og ja. Nej, hvis man så på elevernes egne besvarelser. De generte elever havde ikke været mere utilfredse med klassens adfærd end de ikke-generte elever, og det samme mente klasselæreren. Men

ifølge den udefra kommende observatør var der en ganske klar forskel på klassens adfærd ved de generte og de ikke-generte elever. Ifølge observatørens notater havde klassen været meget mere urolig og uopmærksom under de nervøse elevers foredrag end ved de andre elevers foredrag.

Det er svært at tro, at observatøren, der var særlig trænet i denne form for observation af klasseadfærd, tog fejl, så forklaringen på de modstridende resultater er formodentlig, at både eleverne selv og deres klasselærer var vant til den diskrete mobning af de generte elever, så den ikke stak dem i øjnene og dermed ikke blev rapporteret.

I hvert fald mener de hollandske forskere, at deres undersøgelse afslørede en sandsynligvis langvarig diskret forskelsbehandling i form af mindre respekt og sympati for de generte elever. Der kan således udmærket være tale om en ond cirkel, hvor de let generte elever i en tidlig alder udsættes for denne form for diskret mobning, som påvist i den hollandske undersøgelse, og som videre kan tænkes at forværre og forlænge den tidlige generthed hos disse elever.

Det er altså ifølge denne undersøgelse ikke nok at spørge eleverne, om de bliver mobbet. Hvis de er vant til diskret mobning, eventuelt på grund af generthed, lægger de

knap nok mærke til denne tingenes sædvanlig tilstand – som altså kræver en udefra kommende observatør for at blive afsløret.

tn

Kilde: Blöte, A.W., Kint, M.J.W. & Westenberg, P.M. (2007). Peer behavior toward socially anxious adolescents: Classroom observations. *Behaviour Research and Therapy*, 45. 2773-2779.

WWF® *for a living planet*®

GIV 100 KR.
RING
90 56 56 60

Ikke alle katte har ni liv

Tigeren er i dag et af de mest truede dyr på Jorden. Ved det 20. århundredes begyndelse var der over 100.000 tigre i Asien – i dag når den samlede bestand næppe op på 7.000 dyr. Tre ud af otte underarter er allerede udryddet.

Hvis tigeren skal overleve, kræver det en stor indsats for at stoppe krybskytteri og bevare de skove, tigrerne lever i. Du kan sammen med WWF Verdensnaturfonden være med til at sikre, at der også er tigere på Jorden om hundrede år.

Foto: Manoj Shah / Stone

Naiv og forenklet

■ Psykolog Nyt 13/2008 har som cover-story en artikel af Torben Knuth-Winterfeldt. Han har været udsendt over flere omgange til de selvstyrende palæstinensiske områder i Samaria og Judæa, også kendt under betegnelsen Vestbredden. Opgaven har bestået i konsulentvirksomhed for Folkekirkenes Nødhjælp på et rehabiliteringscenter for fysisk og psykisk medtagne, som arabere driver.

Det er nok en menneskelig tilbøjelighed at sympatisere med de klienter, man ofrer sin tid og ekspertise på. Men terapeuten må godt reflektere videre, især hvis værdiladede tilkendegivelser skal ud til en større kreds. På den baggrund fremtræder artiklen naiv og forenklet.

Allerede indledningen indeholder indforståede politiske statements, som hvor mange palæstinensere der er blevet "fordrevet fra deres hjem (...) over 400 palæstinensiske landsbyer blev slettet fra Jordens overflade." Og artiklens forfatter fortsætter med lige at ridse konditionerne for de lokale beboere op, som bestemt ikke er gode takket være den israelske besættelsesmagt.

Det skulle være en psykologisk artikel i et psykologisk fagblad – men det er meget lidt psykologi, vi får for pengene. Ud over nogle overfladiske betragtninger over, hvilke traumatiske hændelser klienterne har været ude for, er der ingen oplysning om det videre indhold i de faglige tiltag. Hvordan arbejdes der egentlig med denne kategori af traumatiserede. I

Mellemøsten er der ikke tradition for psykologisk behandling, så det kræver vel nogle særlige overvejelser. I stedet får vi en gang snak om, at de lokale var vældig flinke mennesker og meget motiverede. Og så var de selvfølgelig kede af besættelsen og alle kontrolposterne, der var med til at gøre dagligdagen besværlig for dem.

Det end ikke strejfer den udsendte, at når man som psykolog arbejder med konfliktraumatiserede, er det ikke uvæsentligt at drage de større perspektiver ind i det følelsesmæssige register. I stedet for – som det fremgår – at bekræfte de hjælpssøgende i deres offerrolle med udtalelsen "min respekt for dem, for deres kultur og problemstillinger", havde det været relevant at problematisere netop *deres* tilgang til egen situation. En helhedsrealisme havde været indlysende som redskab til forandring. Som overordnet mål at have Israels udslættelse på programmet er primitiv klan- og religionspolitik. Hamas' og Hizbollahs fanatiske kamp mod det eneste holdbare demokrati i Mellemøsten fører kun til mere og mere elendighed for araberne. Siden 1948 er deres situation blevet forværret for hver angrebskrig, de har foranstaltet. Der er givetvis tale om adskillige bias på israelernes side i forholdet til naboerne – men Israels fjenders had og livsløgne er direkte ødelæggende. Ikke blot for de israelere, der som i ørkenlandsbyen, Sderot, får raketter i hovedet næsten dagligt, men så

sandelig også for dem selv. Det skulle være elementær viden for psykologer.

Et perspektiv kunne have været at se nærmere på udsigterne for en fredelig løsning på denne evindelige konflikt. De konstruktive løsninger ligger ikke lige for i øjeblikket – og det skyldes naturligvis psykologiske forhold. Hadet til Israel og dets vestlige støtter har siden 1948, da FN vedtog en delingsplan for det daværende Palæstina, været den lim, der holdt de forskelligartede arabiske interesser sammen. Drømmen om en palæstinensisk stat har lige siden næret deres illusioner og livsløgne. Det er hævn og gengældelse, der som alle følelsers og tankers moder, bliver formidlet af de politiske demagoger, og som holder dem selv ved magten. Ingen politisk leder i området har kunnet sikre sig folkets sympati ved at sætte en anerkendelse af Israel øverst på dagsordenen. Anwar Sadat blev myrdet efter et modigt besøg hos de israelske ledere. Yasser Arafat sad i ti år med nøglen til fred i regionen, men modet svigtede.

Her ligger der opgaver og ventur på diverse organisationer og deres ekspertise i Human Ressource afdelingen. Opgaver af monumentale størrelser, der ikke står tilbage for sandhedskommissionerne i Sydafrika efter apartheidens sammenbrud. – Jeg ser frem til en anderledes relevant rejsebeskrivelse omkring helingen af mennesker i stærkt urolige områder.

Kjeld Hesselmann

DEBATindlæg

– må højst fylde en A4-side med enkelt linjeafstand. Indlæg, der forholder sig til **navngivne personer** eller grupper, vil blive forelagt den/de pågældende til eventuel kommentar. Sådanne indlæg kan altså **ikke altid** optages i det førstkomende nummer.

Cand.pæd.psych.-uddannelsen

■ Der har i de seneste numre af Psykolog Nyt været en række debatindlæg om cand.pæd.psych.-uddannelsen. Der har været fremstillet en række forskellige forestillinger om Dansk Psykolog Forenings rolle i forbindelse hermed, hvor der blandt andet antydes, at foreningen skulle have bakket op om en ny form for discount-psykologuddannelse.

Jeg har selv været med i processen siden 2001 i et tæt samarbejde med formanden for foreningen Roal Ulrichsen, og jeg kan overhovedet ikke genkende de kritikpunkter, der bliver fremlagt. Tværtimod har Dansk Psykolog Forening sammen med Danmarks Lærerforening, Kommunernes Landsforening og Pædagogiske Psykologers Forening været fuldstændig enige i, at der på ingen måde vil kunne accepteres to psyko-

loguddannelser i Danmark på et forskelligt fagligt niveau.

Siden 1965 har det været to psykologuddannelser i Danmark (cand.psych. og cand.pæd.psych.) på et sideordnet niveau, der har været bekræftet af fælles ekstern censur ved de afsluttende eksaminer og begge indskrevet i psykologloven.

Dansk Psykolog Forening har sammen med KL, DLF og Pædagogiske Psykologers Forening systematisk gennem de seneste fem år taget afstand fra alle forsøg på at opbygge en særlig PPR-autorisation til at varetage de fleste PPR-opgaver.

Det er derfor ejendommeligt at se denne kritik af foreningens ledelse på nuværende tidspunkt, hvor det endelig er lykkedes at få opbakning til de nødvendige faglige krav til en ny cand.pæd.psych.-uddannelse, der

nøje svarer til kravene fra 1965. Indholdet af denne uddannelse er så glimrende beskrevet i debatsvarene i Psykolog Nyt 14 og 15/2008 og i det bragte uddannelsesnotat.

Jeg må antage, at debatindlæggenes forfattere ikke har haft lejlighed til at studere disse svar, og dermed sætte sig ind i den sag, som de omtaler, før de har skrevet deres debatindlæg.

Bjarne Nielsen, formand for Pædagogiske Psykologers Forening

Åben Rådgivning

Ønsker du sparring om

job,

jobsøgning,

karriere,

arbejds miljø,

sygdom,

pension ...

- Er du jobsøgende for første gang, eller ønsker du at skifte job?
- Har du brug for hjælp til at forbedre din jobsøgning?
- Ønsker du rådgivning om spørgsmål i forbindelse med din karriere?
- Har du brug for afklaring eller sparring i forhold til psykiske arbejdsmiljøproblemer?
- Har du brug for afklaring i forbindelse med sygdom og pensionering?
- Har du i det hele taget brug for arbejdsmæssigt at komme videre?

Åben Rådgivning er et tilbud til medlemmer af Dansk Psykolog Forening. Rådgivningen ydes telefonisk – eller du kan aftale møde på foreningens kontorer i København og Århus. Rådgivningen er anonym, og du kan henvende dig uden at blive registreret.

Rådgivningen har mulighed for i særlige tilfælde at give tilskud til yderligere hjælp fra psykolog eller socialrådgiver.

Rådgivningen varetages af faglig konsulent, cand.psych. Jytte Andersen.

NB. Åben rådgivning sker kun efter aftale: tlf. 35 26 99 55, kl. 10-12.

BESTYRELSEN

■ Referat af bestyrelsesmøde

1. juli 2008

Til stede: Roal Ulrichsen, Kirsten Bjerregaard, Arne Grønborg Johansen, Jørgen Kofoed, Elise Nielsen, Rie Rasmussen, Ditte Söderhamn, Anne Thrane, Rebecca Savery Trojborg, Vibeke Søndergaard (1. suppleant), Maja Nohr Christensen og Peter Salby Olsen. Fra sekretariatet: Marie Zelander, Lis Ethelberg og Ib Andersen.

1. Godkendelse af dagsorden.

Dagsordenen blev godkendt.

Forretningsordenen for bestyrelsen sættes på dagsordenen for næste møde.

2. Præsentation.

Der var en runde, hvor bestyrelsesmedlemmerne kort præsenterede sig og redegjorde for motivationen for at deltage i bestyrelsesarbejdet og foretrukne interesseområder. Direktøren, forhandlingschefen og professionschefen fra sekretariatet præsenterede sig også.

3. Konstituering.

Bestyrelsen konstituerede sig med et forretningsudvalg og bemandede formandsposterne for en række af de faste udvalgsposter mv.:

Forretningsudvalg: Roal Ulrichsen, Arne Grønborg Johansen, Elise Nielsen og Rie Rasmussen.

Løn- og stillingsstrukturudvalg: Roal Ulrichsen (fmd.) og Rie Rasmussen.

Liberalt forhandlingsudvalg: Roal Ulrichsen (fmd.) samt Kirsten Bjerregaard og Jørgen Kofoed, begge udpeget af Selvstændige Psykologers Sektion.

Arbejdsmiljøudvalg: Jørgen Kofoed (fmd.).

Kursusudvalg: Vibeke Søndergaard (fmd.).

Specialistuddannelsesudvalg: Kirsten Bjerregaard (fmd.).

Uddannelses- og Forskningsudvalg: Elise Nielsen (fmd.) og Rebecca Savery Trojborg.

Professionsudvalg: Anne Thrane (fmd.).

Social- og sundhedspolitiske udvalg: Ditte Söderhamn (fmd.).

Lovgivningsudvalg: Roal Ulrichsen (fmd.).

Revisorgruppen: Roal Ulrichsen (fmd.), Arne Grønborg Johansen og Jørgen Kofoed.

Ansvarshavende redaktør for Psykolog Nyt: Arne Grønborg Johansen.

Ansvarshavende redaktør for hjemmesiderne: Rebecca Savery Trojborg.

MP Pensions bestyrelse: Arne Grønborg Johansen.

Dansk psykologisk Forlags repræsentantskab: Vibeke Søndergaard + 2 pladser.

AC's bestyrelse og repræsentantskab (via fællesrepræsentationen): Roal Ulrichsen.

AC's Uddannelses- og forskningsudvalg: Rebecca Savery Trojborg.

AC's UBVA: Knud Erik Sabroe.

Det Liberale Erhvervs Råd: Rebecca Savery Trojborg.

KTO's repræsentantskab: Roal Ulrichsen.

Fællesudvalg med Danmarks Lærereforening: Roal Ulrichsen.

Socialpolitisk Forlag: Vibeke Søndergaard.

Socialt Udviklingscenter: Lars Michaelsen, sekretariatet.

IUPSyS: Roal Ulrichsen og Arne Grønborg Johansen.

Konstitueringen fortsættes på næste møde.

4. Fastlæggelse af møder i bestyrelsen.

Mødeplanen for 2008-10 blev godkendt:

2008: 27. august, 6. oktober, 11. november, 18. december 2008. Desuden bestyrelsesseminar 24.-25. oktober.

2009: 22. januar, 25. februar, 30. marts, 5. maj, 18. juni, 17. august, 10. september, 6. oktober, 11. november, 15. december.

2010: 14. januar, 10. februar, 11. marts, 19. marts.

5. Dansk Psykolog Forenings hjemmesider.

Status og forestående arbejde for www.dp.dk og www.psykologeridan-

mark.dk: Bestyrelsen tog den udsendte status for arbejdet med de to hjemmesider til efterretning. Endvidere godkendte bestyrelsen sekretariatets indstilling om, hvilke arbejder der igangsættes hen over sommeren med www.psykologeridanmark.dk.

5.a Ny cand.pæd.psych.-uddannelse på vej?

Elise Nielsen orienterede om den viden som foreningen er i besiddelse af med hensyn til planerne om eventuelt at etablere en ny psykologuddannelse som en overbygningsuddannelse oven på en læreruddannelse.

Sagen beskrives nærmere og sættes på dagsordenen for næste bestyrelsesmøde.

6. Akademikernes Centralorganisation.

Roal Ulrichsen orienterede om konsekvenserne af Ingeniørforeningens (IDA) udmeldelse af AC.

Bestyrelsen tog redegørelsen til efterretning.

7. Krise- og Katastrofe psykologisk Selskab.

Bestyrelsen godkendte vedtægtsændringerne i Krise- og Katastrofe psykologisk Selskab og tog konstitueringen i selskabet til efterretning.

8. MP Pension.

Bestyrelsen godkendte ændringerne i MP Pensions vedtægter og statutter, vedtaget på generalforsamling 2008.

9. Neuropsykologisk Selskab og Børneuropsykologisk Selskab.

Dispensationsansøgning vedrørende overførsel af eventuelt overskud på konference. Sagen blev udsat til næste møde.

10. Konstituering af Psykoterapeutisk Fagnævn.

Bestyrelsen godkendte indstillingen fra Dansk Psykoterapeutisk Selskab om, at Pusjka Helene Cohn indtræder som medlem af Psykoterapeutisk Fagnævn.

12. Studiebesøg for rwandisk studerende.

Bestyrelsen besluttede at imødekomme ansøgningen fra Studentersektionen om dækning af udgifter til fly og ophold for en rwandisk studerende in-

den for en ramme på maksimalt 13.500 kr. i forbindelse med deltagelsen i en ph.d.-konference i politisk psykologi i Danmark. Forudsætningen for støtten er, at der skrives en artikel til Psykolog Nyt.

13. Etiksag (fortrolig).

Sagen blev udsat med henblik på indhentelse af flere oplysninger fra Etiknævnet.

14. Nyt fra formanden.

Ingen bemærkninger.

15. Nyt fra direktøren.

Ingen bemærkninger.

16. Eventuelt.

Ingen bemærkninger.

KREDSE

Kreds Frederiksborg

■ Ordinær generalforsamling

Kredsen indkalder til ordinær generalforsamling fredag 21. november 2008 på Nordsjællands Hospital, Frederikssund Sygehus, Hovedindgangen, Kursuslokale 1,1.sal kl. 16.00. Generalforsamlingen er i forlængelse af kursusdag med Susan Hart.

Dagsorden: 1. Valg af dirigent. 2. Formandens beretning. 3. Kassererens regnskab. 4. Valg af bestyrelse. 5. Eventuelt.

Karen Bering, formand

Kreds Nordjylland

■ Fyraftensmøde

Kredsen afholder fyraftensmøde i Magisterforeningen, Østerågade 19, 3. sal, Aalborg, onsdag 17. september 2008 kl. 17.00-20.00.

Højskolelektor og fysioterapeut Anne Gretland og overfysioterapeut Susanne Sternberg holder forelæsninger om "Den relationelle krop. Fra begreb til klinisk praksis".

Første del af forelæsningen er ved Anne Gretland og omhandler kropsforståelse. Med udgangspunkt i fænomenologi belyses, hvordan kropslige tegn og symptomer kan anskues i et kommunikativt og emotionelt perspektiv.

Susanne Sternberg følger temaet op med et indlæg om, hvordan kropsundersøgelse kan bidrage til forståelse af patienter, herunder deres problemer og udviklingsmuligheder. Hvad indebærer en klinisk kropsundersøgelse? Hvad er en undersøgelse af patientens egen oplevelse af kropslige kompetencer? Hvordan kan disse undersøgelser danne grundlag for behandling? Gennem kasuistikker vises, hvordan sammenfatning af fund i undersøgelserne kan danne baggrund for overgange mellem støttende og afgrænsende behandling til udvikling af mere nuanceret og fleksibelt handlingsrepertoire.

Ingen tilmelding.

Carina/Kreds Nordjylland

SEKTIONER

Hospitalssektionen

■ Temadag og generalforsamling

Fredag 21. november 2008 kl. 10.15-16 afholder sektionen temadag og generalforsamling ifølge vedtægterne i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø.

Program: Se annonce side 45 i bladet.

Jan Rode Pedersen, formand

SELSKABER

Dansk Psykoterapeutisk Selskab for Psykologer

■ Kursus i forskningsmetodologi

Der er enkelte ledige pladser på kursus i forskningsmetodologi 23.-24. oktober + 6.-7. november 2008. Tilmelding: ld@dpsp.dk. Kursusbeskrivelse på www.dpsp.dk.

Bestyrelsen

Dansk Psykologisk Selskab for Kropspsykoterapi

■ Foredrag om mindfulness

Cand.psych., specialist og supervisor i psykoterapi Stephen Matthiassen holder foredrag om mindfulness fredag

19. september 2008 kl. 15-18 i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, lokale 3 A, København Ø.

Der vil blive gennemgået lidt historie om placeringen af meditation i forhold til vestlig psykologi, talt om mindfulness og dens rolle i kognitiv adfærdsterapi, defineret hvad mindfulness er og ikke er, orienteret om elementerne i et 8-ugers mindfulness program, ligesom mindfulness vil blive relateret til neurovidenskab. Der vil endelig være lejlighed for deltagerne til at afprøve en konkret mindfulness-øvelse med efterfølgende dialog.

Pris: 200 kr. for medlemmer, 400 for gæster, studerende halv pris. Tilmelding til helle.ternov@mail.dk

Bodil Claesson

Gerontopsykologisk Selskab

■ Årsmøde og generalforsamling

Selskabet indkalder til generalforsamling torsdag 30. november 2008 kl. 17.00-19.00 på Psykiatrisk Hospital i Risskov, Skovagervej 2, Risskov.

Dagsorden: 1. Valg af dirigent og referent. 2. Godkendelse af dagsordenen. 3. Beretning om selskabets virksomhed i det forløbne år. 4. Forelæggelse af revideret regnskab til godkendelse. 5. Kommende opgaver. 6. Indkomne forslag. 7. Fastlæggelse af budget og kontingent. 8. Forslag til vedtægtsændring af § 6, der herefter lyder: "Selskabets ledelse varetages af en bestyrelse på 7 medlemmer, valgt på generalforsamlingen. Der tilstræbes så vidt muligt en ligelig geografisk fordeling af bestyrelsesmedlemmer. Bestyrelsens medlemmer vælges for 2 år ad gangen og således at halvdelen afgår hvert andet år efter tur. Genvalg kan finde sted. Bestyrelsen konstituerer sig selv med formand, kasserer og sekretær. 9. Valg af bestyrelse. 10. Eventuelt.

Forslag til generalforsamlingen sendes til formanden senest 4 uger før afholdelse. Efter generalforsamlingen vil der være middag for selskabets medlemmer på en restaurant i Århus midtby.

- > Generalforsamlingen holdes i forbindelse med selskabets faglige årsmøde på Psykiatrisk Hospital i Risskov 30.-31. oktober 2008. Årsmødets tema bliver "Smerter og smertebehandling, belyst henholdsvis ud fra et psykolog-fagligt og et lægefagligt perspektiv". Underviserne er psykolog, ph.d. Gunner Rosén og overlæge Marianne Metz Mørk. Program og yderligere oplysninger vil blive udsendt ultimo september. Deltagelse godskrives i forbindelse med speciallærestudiet.

Lars Larsen, formand

Psykologisk Selskab for Forskningsmetodologi

■ Kalender efterår 2008

Selskabet afholder i efteråret 2008 tre arrangementer: den 29/9, 27/10 og 24/11 (aftale med foredragsholder for det sidste arrangement er ikke på plads – følg med på hjemmesiden).

Mandag 29. september 2008: Hvordan kan man undersøge realistiske psykologiske modeller? Nyere statistiske metoder til undersøgelse af livsnære psykologiske modeller: Konfirmatorisk faktoranalyse og Structural Equation Modeling v/cand.psych., ph.d. Jan Ivanouw, Institut for Folkesundhedsvidenskab, KU og Center for Ledelse.

Mandag 27. oktober 2008: Video af forældre og børns samspil, hvad kan vi lære? Observation af forældre-barnsamspil, metodiske vanskeligheder og social perception v/cand.psych., ph.d. Mette Høyer, Institut for Psykologi, KU og CCAP, Universitetets Psykologiske Klinik.

Sted og tid: Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø., kl. 19.30-22.

Vi gør også opmærksom på, at Benny Karpatschof holder afskedsforelæsnings med emnet: Den kvalitative og den kvantitative undersøgelsesform ontologiske, erkendelsesmæssige og metodologiske karakteristika fredag 31. oktober 2008 kl. 13.15 i Chr. Hansen-auditoriet (CSS 34.0.01) Øster Farimagsgade 5A, 1014 København K.

Mere om arrangementerne og øvrige aktiviteter www.forskningsmetode.dk.

Tytte Hetmar

MM I ØVRIGT

Institut for Idræt, KU

■ Formidlingsrække – "Coaching – forskning og praksis"

Forelæsningsrækken afholdes i samarbejde med blandt andet Selskab for Evidensbaseret Coaching og har til formål at bygge bro mellem forskning og praksis inden for coaching og samtidigt forankre coachingpraksisser i forskningsdiskursen.

PROGRAM:

16. september 2008, kl. 16-17.30: Robert Biswas-Diener, clinical psychologist: "Positive Psychology Coaching – Theoretical foundations and application." (engelsksproget foredrag)

24. september 2008, 17-18.30: Ebbe Lavendt, erhvervspsykolog og formand for Selskab for Evidensbaseret Coaching (SEBC): "Evidensbaseret coaching – Samtaler baseret på den bedste tilgængelige viden."

24. oktober 2008, kl. 14-16: Ho Law, chartered occupational psychologist: "Narrative coaching – Theoretical foundations and application." (engelsksproget foredrag)

4. november 2008, kl. 15-16.30: Helle Winther, ph.d., lektor i bevægelsespsykologi på Institut for Idræt: "Kroppens fortællinger i coachingprocessen".

13. november 2008, kl. 15-16.30: Tobias Dam Hede, erhvervs-phd-studerende i Dansk Sygeplejeråd og på CBS: "Coaching som ledelsehandling i fusionsprocesser".

26. november 2008, kl. 15-16.30: Reinhard Stelter, ph.d., lektor i idræts og coachingpsykologi, forskergruppeleder og leder af Coaching Psychology Unit: "Coaching – et refleksionsrum til personlig og social betydningsdannelse".

9. december 2008, kl. 15-16.30: David Megginson, Visiting Professor, School of Organisation and Management, Shef-

field University: "Contrasting traditions in mentoring and coaching research". (engelsksproget foredrag)

Forelæsningsrækken finder i september og oktober sted i H.C. Ørsted Bygningen, Universitetsparken 5, Auditorium 6, København og fra november på Institut for Idræt, Nørre Allé 53, OM-hallen 1. sal, Store auditorium, København. Alle arrangementer afsluttes med et lille traktement i Institut for Idræts kantine. Deltagelse er gratis, men tilmelding er nødvendig til coaching@ifi.ku.dk.

En mere fyldestgørende beskrivelse af de enkelte arrangementer findes på www.ifi.ku.dk.

Reinhard Stelter, arrangør

Det Danske Sigmund Freud Selskab

■ Foredrag: Organisationspsykologi – i et psykodynamisk perspektiv

Det Danske Sigmund Freud Selskab inviterer til foredrag om organisationspsykologi set i et psykodynamisk perspektiv. Foredragsholder: psykolog Bent Jørgensen. Foredraget varer en times tid – dernæst diskussion.

Tid og sted: Tirsdag 23. september 2008 kl. 19.30-21.30, Løngangsstræde 37B, 4. th., 1468 København K, entré 70 kr., studerende 40 kr. Af hensyn til den begrænsede plads bedes gæster tilmelde sig på tlf. 61 30 80 07 eller freudselskabet@gmail.com

Naja Sandner

Dansk Selskab for Psykosocial Medicin

■ Om genstandsgrænser for alkoholforbrug

Tid og sted: Mandag 29. september 2008 kl. 13-16 på Statens Institut for Folkesundhed, Kommunehospitalet, store mødelokale, lokale 1.1.02, 1.sal, Øster Farimagsgade 5b, København K.

Emner: Efter hvilke kriterier fastsættes genstandsgrænser? Evidens for de nuværende grænser. Konsekvenser for befolkningens alkoholforbrug. Er der behov for ændringer?

Alkohol er årsag til mindst 3000 årlige dødsfald i Danmark og tab i midlellelevetid på et år og fire måneder for mænd og 6-7 måneder for kvinder. Dertil kommer konsekvenser for bl.a. sygelighed og førtidspension. Danske unge er blandt dem med højst alkoholforbrug i Europa. Er der grundlag for at overveje de danske genstandsgrænser?

Forskningsleder, læge Morten Grøn-bæk, Statens Institut for Folkesundhed: "Grundlaget for de nuværende alkoholanbefalinger fra Sundhedsstyrelsen". Speciallæge Ulrik Kesmodel, Skejby Sygehus: "Paradigmer for anbefalinger til gravide og paradigmer for generelle anbefalinger. Hvorfor forskel?" Afdelingsleder, overlæge Anne Tjønneland, Kræftens Bekæmpelse: "Hvad ved vi om kræft og alkohol?" Mødeledere: Læge, ph.d., Anette Andersen og seniorforsker, mag.scient. soc. Margit Groth. Alle er velkomne. Deltagelse i mødet er gratis og tilmelding ikke nødvendig. Se mere på www.dspm.dk

Margit Velsing Groth

Forum for eksistentiel psykologi og terapi

■ Foredrag af Karsten Borg Hansen

Kropsligheden som eksistentielt grundvilkår – også for den terapeutiske samtale. Kropsligheden spiller en central rolle i eksistensfilosofien, men af en eller anden grund er den gledet ud i vores forståelse af den eksistentielle terapi til fordel for spørgsmålet om mening og meningsløshed. Oplægget vil tage udgangspunkt i en præsentation af kropsligheden som grundvilkår og derudfra betragte den terapeutiske samtale i dens kropslighed.

Tid og sted: Onsdag 17. september 2008 kl. 19.30 på Københavns Universitet, CSS lokale 1.1.18, Øster Farimagsgade 5, København K. Mindre entré for ikke-medlemmer.

Bjarne Eiholt

Dansk Forening for Klinisk Sexologi og Sex & Samfund

■ Hertoft-eftermiddag

Torsdag 25. september 2008 kl. 16-18 afholder Dansk Forening for Klinisk Sexologi og Sex & Samfund møde på Psykiatrisk auditorium, Rigshospitalet, Henrik Harpestrengs Vej (opgang 61a), København. Fri adgang. Se mere om mødet på www.klinisksexologi.dk og www.sexogsamfund.dk.

Emnet denne dag er "Sidste nat i Kødbyen" ved Henrik List, forfatter og journalist samt medstifter af Seksualpolitisk Forum. Er tidens bekymring over pornografi og prostitution, unges seksuelle eksperimenter og seksualisering af det offentlige rum udtryk for sund fornuft eller nypuritanisme? Er vi i Danmark stadig så frisdede, som vi altid har pralet af at være? Efter at have vakt vrede og forargelse med seksualpolitisk ukorrekte klummer, reportager og bøger som "Pussyland", "Bangkok Ladyboys" og Katja Keanbiografien "Stjerne i Sydens By" var det spørgsmål som disse, Henrik List satte sig for at undersøge og reflektere over i essaysamlingen "Sidste nat i Kødbyen" (Aschehoug, 2007).

Christian Graugaard

INDMELDTE

Stud.psych. Annette Andersen	Stud.psych. Ann Komischke-Konnerup
Stud.psych. Hanne Arensbach	Stud.psych. Halfdan Fryd Koot
Stud.psych. Christine Benedicte d'Auchamp	Stud.psych. Sheila Ryge Lundsberg
Cand.psych. Ditte Birk	Stud.psych. Irene Lundkvist-Houndoumadi
Cand.psych. Sine Bolvig	Stud.psych. Anders Friis Løfting
Stud.psych. Maria Cheborløv Brix	Cand.psych. Thora Huld Magnúsdóttir
Stud.psych. Stine Buch	Stud.psych. Michelle Bakholdt Malmborg
Stud.psych. Mathias Christensen	Stud.psych. Natasja Moestrup
Stud.psych. Jonna Jelsbak Dahl	Stud.psych. Stine Moldt Mortensen
Stud.psych. Line Nør Dansted	Stud.psych. Marie Møller
Stud.psych. Sarah Foss Fabricius	Cand.psych. Louise Hjort Nielsen
Stud.psych. Helene Bjerre Sams Fink	Stud.psych. Jette Kirk Olesen
Stud.psych. Sigurlaug Vigdis Gestsdóttir	Stud.psych. Sabina Palic
Stud.psych. Julian Grenaae	Stud.psych. Bo Bach Sayad Pedersen
Stud.psych. Christen Eva-Maria Gundersen	Cand.psych. Nina Rottmann
Stud.psych. Helle Hinhede Hald	Stud.psych. Anny Peta Sigmundsdóttir
Cand.psych. Morten Dvoracek Hell	Stud.psych. Anders Meldgaard Skovholm
Cand.psych. Pirkko Irene Mielikki Hurme	Stud.psych. Nina Stagis
Cand.psych. Gina Elizabeth Jensen	Stud.psych. Anne Gardø Steensen
Stud.psych. Tina Poulsgaard Jeppesen	Cand.psych. Lykke Helm Svedborg
Cand.psych. Janne Johansen	Stud.psych. Juki Kataoka Sørensen
Cand.psych. Rikke Klattrup	Cand.psych. Rasmus Risager Thomsen
Stud.psych. Signe Elisabeth Klifoth	Stud.psych. Tine Vadgaard
	Stud.psych. Kristina Ingvarsdén Weiz

Stud.psych.
Gry Græsholm Worsøe

Cand.psych.
Per Gunnar Ingbriksen Øverby

NYT JOB

■ Offentlig ansættelse

Cand.pæd.psych.
Anette Kure Aspelin
PPR, Solrød Kommune
Pr. 1.9.2007

Cand.pæd.psych.
Annette Back-Pedersen
Familiecenter Viborg
Viborg Kommune
Pr. 1.9.2008

Cand.psych.
Anja Ramskov Bjældager
PPR, Frederikssund Kommune
Pr. 22.5.2008

Cand.psych.
Maria Bro
Afd. Babel
Arkitektskolen i Århus
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Mette Outrup Braad
Psykiatrisk Afd.
Haderslev Sygehus
Region Syddanmark
Pr. 1.8.2008

Stud.psych.
Anne Catrine Christensen
PPR, Hjørring Kommune
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Dorte Mølgaard Christiansen
Ortopædkirurgisk Afd. E
Århus Sygehus
Region Midtjylland
Pr. 15.6.2008

Cand.psych.
Sivkersok Bodil Cloos
Gerontopsykiatrisk Ambulatorium
Regionspsykiatrien Herning
Region Midtjylland
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Anne-Margrethe Dahl Dideriksen
Familierådgivningen, Præstø
Vordingborg Kommune
Pr. 15.5.2008

Cand.psych.
Louise Ellegaard
Voksenpsykiatrien, Ribe
Psykiatricenter Vest
Region Syddanmark
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Berit Møller Germansen
Rusmiddelcenter Viborg
Viborg Kommune
Pr. 1.6.2008

Cand.psych.
Pauline Susan Grolin
Projekt for Voldsramte Familier
Odense Kommune
Pr. 1.8.2008

Cand.pæd.psych.
Erik Gerhard Hansen
PPR, Kalundborg Kommune
Pr. 1.6.2008

Cand.psych.
Lotte Egelund Seier Hansen
Erhvervscenter Espelunden
Gladsaxe Kommune
Pr. 15.7.2008

Stud.psych.
Rikke Lise Fromberg Jensen
PPR, Holstebro Kommune
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Tine Jensen
PPR, Jammerbugt Kommune
Pr. 1.6.2008

Cand.psych.
Sabrina Justesen
PPR, Gladsaxe kommune
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Line Marie Kirkegaard
Team for Traumatiserede Flygtninge, Regionspsyk.
Holstebro Region Midtjylland
Pr. 1.8.2008

Cand.pæd.psych.
Merete Kirkfeldt
Børne- og Ungecenteret, Rehabilitering, Region Midtjylland
Pr. 15.8.2008

Cand.psych.
Grethe Mary Kristensen
Distriktspsykiatrien i Brørup
Region Syddanmark
Pr. 1.6.2008

Cand.psych.
Charlotte Maria Meldal
Børne- & Familieforvaltningen
Rødovre Kommune
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Kirstine Moltzen
Udviklingskonsulenterne
Brabrand
Pr. 15.6.2008

Cand.psych.
Nina Mouritzen
Statsforvaltningen Sjælland
Roskilde
Pr. 1.1.2008

Cand.psych.
Anja Nielsen
Måløvgård, Ballerup Kommune
Pr. 1.7.2008

Cand.psych.
Timo Bohni Nielsen
People & Performance A/S
Horsens
Pr. 1.10.2007

Cand.pæd.psych.
Berit Munk Nissen
Familieafdelingen
Hedensted Kommune
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Caroline Lind Pedersen
Krisepsykologisk Enhed
Rigshospitalet
Region Hovedstaden
Pr. 1.6.2008

Cand.psych.
Gitte Lyman Pedersen
PPR, Horsens Kommune
Pr. 15.8.2008

Cand.psych.
Maria Louise Møller Pelsen
Center for Job og Formidling
Københavns Kommune
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Jens Jacob Prasse
Afdeling Nord
Århus Universitetshospital
Region Midtjylland
Pr. 1.9.2008

Cand.psych.
Dorthe Raff
Voksen Psykologisk Kontor
Region Midtjylland
Pr. 1.6.2008

Cand.psych.
Malene S.S. Rasmussen
Ungdomsuddannelsescenter
Maglemosen
Ballerup Kommune
Pr. 1.8.2008

Cand.pæd.psych.
Lene Toft Rasmussen
PPR, Høje-Tåstrup Kommune
Pr. 1.2.2008

Cand.psych.
Maria Schultz Rasmussen
Center for Kognitiv Terapi
Psykiatrisk Center Sct.Hans
Region Hovedstaden
Pr. 15.8.2008

Cand.psych.
Line Rosenlund
Familiehuset Bjerringbro
Viborg Kommune
Pr. 16.5.2008

Cand.pæd.psych.
Henrik Holten Rude
Familieret, Århus
Statsforvaltningen Midtjylland
Pr. 1.10.2007

Cand.psych.
Sophie Juul Rønnow
Børn & Ungeafdelingen
Næstved Kommune
Pr. 1.4.2008

Cand.psych.
Henriette Rønhof Sloth
Psykiatrisk Afd. Psykoterapeutisk
Afsnit. Odense Universitetshosp.
Region Syddanmark
Pr. 4.8.2008

Cand.psych.
Charlotte Smith-Sivertsen
Autismecenter Storstrøm
Vordingborg Kommune
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Tina Strand Tingleff
Spæd- og Småbørnspsykiatrisk
Afsnit – Afd. Q
Børne- og Ungdomspsykiatrisk
Center, Glostrup.
Region Hovedstaden
Pr. 1.9.2008

Cand.psych.
Mette Underbjerg
Vejleford Børneneurocenter
Pr. 1.5.2008

Cand.psych.
Mette Vinter Wæhrens
KABS KASA
Glostrup Kommune
Pr. 1.6.2008

Cand.psych.
Maja Maria Zwolinska
Børn og Ungeafdelingen
Næstved Kommune
Pr. 1.5.2008

Cand.psych.
Stine Frøsig Østergaard
Center for Børne- og Ungdoms-
psykiatri, Glostrup
Region Hovedstaden
Pr. 1.5.2008

■ Privat ansættelse

Cand.psych.
Hellena Søgaard Goldberg
Aktiv Weekend
Pr. 4.8.2008

Cand.psych.
Signe Skov Groth
Group HR/Leadership
Development, Nordea
Pr. 1.2.2008

Cand.psych.
Martin Helfer
Livsstilslinjerne
Struerskolen
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Marianne Form Jakobsen
Kong Frederik VII's Stiftelse/
Dannes Børn
Frederikssund
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Karin Jaspers
Den private Smerteklinik
Herlev
Pr. 15.9.2008

Cand.psych.
Mette Gylling Kristensen
Obicon Arbejdsmiljø Vest
Herning
Pr. 1.6.2008

Cand.pæd.psych.
Nora Irene Lund
Psykologisk Rådgivning
Kærmindevej 6, 7800 Skive
Pr. 1.9.2008

■ Selvstændig virksomhed

Cand.psych.
Rikke Anderson
Tidens Psykologer v. Trine
Aaskov
Vestergade 38, 2.tv.
5000 Odense C.
Pr. 1.6.2008

Cand.psych.
Vang Birch
Psykologklinikken
Sdr. Allé 3
9500 Hobro
Pr. 15.8.2008

Cand.psych.
Catarina Carlsen
Divah-Center for Livskvalitet
Stændertorvet 2, 1
4000 Roskilde
Pr. 18.8.2008

Cand.psych.
Johanne Solveig Elming
Psykologcentret Trekanten
Linnésgade 25, 1.
1361 København K.
Pr. 1.9.2008

Cand.psych.
Mikkel Gradert
Psykologcentret City
Sølvgade 26, 1307 Køben-
havn K
Pr. 20.5.2008

Cand.psych.
Marlene Weeke Hollitsche
Privat Praksis, Søndertoften 90
2630 Taastrup
Pr. 20.7.2008

Cand.psych.
Christine Holme
Psykologcentret Trekanten
Linnésgade 25, 1.
1361 København K
Pr. 1.9.2008

Cand.psych.
Bjarne Høyen
Psykologcentret Trekanten
Linnésgade 25, 1.
1361 København K.
Pr. 1.9.2008

Cand.psych.
Louise Underbjerg Høstgaard
Aalborg Psykologerne
Ved Stranden 11 D
9000 Aalborg
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Anne Stærk Jacobsen
Psykologhuset Svanen
Østerbrogade 15
2100 København Ø.
Pr. 1.9.2008

Cand.psych.
Eva-Marie Johansen
Brødregade 2, 2.tv.
8000 Århus C.
Pr. 1.6.2008

Cand.psych.
Per Nørgaard Kristensen
Psykologcentret
Gravene 1, 1.
8800 Viborg
Pr. 1.10.2008

Cand.psych.
Marianne Skak Lund
Skak Lund
Baldersbuen 49, 1.
2640 Hedehusene
Pr. 1.8.2008

Cand.psych.
Lene Bach Madsen
Strategikonsulenterne
Naffet 2
6100 Haderslev
Pr. 1.2.2008

Cand.pæd.psych.
Birgit Rich
Psykologgruppen i Roskilde
Sct. Olsegade 12, 1, tv
4000 Roskilde
Pr.1.8.2008

Kari og Atle Dyregrov:

Støtte ved dødsfald – Hvordan kan vi hjælpe?

Viser, hvordan de efterlattes sociale netværk har stor vilje, men også oplever stor usikkerhed om, hvordan de skal støtte deres bekendte i forbindelse med dødsfald. Derfor oplever de efterladte ofte, at forholdet til venner og familie bliver vanskeligt. Det samme oplever mange også, når dødsfald sker mere ventet – fx ved kræftsygdom. Bogen baserer sig på ny forskning, som fokuserer på relationen og kommunikationen mellem parterne.

Dansk psykologisk Forlag, 2008, 339 sider, 328 kr.

Lars Denck. Per Schultz Jørgensen. Dion Sommer:

Familie og børn i en opbrudstid.

Med udgangspunkt i den modsætning mellem kontinuitet og forandring, som forskningen i familieliv og familieformer afdækker, beskriver og diskuterer bogens forfattere betingelserne for familiens liv i det nye årtusind. Hvad betyder de store forandringer i det moderne samfund for den måde, vi lever på? Hvilke konsekvenser har de for familiestrukturen og for familiens indre liv – både i positiv og negativ forstand?

Hans Reitzels Forlag, 2008, 437 sider, 450 kr.

Maj-Britt Bjerre Koch:

Rygestop for livet.

Baseret på faglig viden og mange års erfaring med rygeafvænning gennemgås der her et professionelt og anerkendt rygestopkoncept, der udspringer af Kræftens Bekæmpelses rygestopuddannelse. Fyldt med humor og selvironi giver bogen gode, konkrete redskaber til og viden om rygestoppet. Bogen henvender sig til alle rygere, der ønsker at holde op med at ryge. Forord af psykolog Torsten Sonne.

Dansk psykologisk Forlag, 2008, 228 sider, 198 kr.

Matt Winter:

Børn med Aspergers syndrom.

Bogen er et udgangspunkt for lærere, som vil vide mere om Aspergers syndrom, og om hvordan man bedst arbejder med børn med denne udviklingsforstyrrelse, hjælper dem og skaber muligheder for, at de kan udvikle sig og lære. Den aktuelle viden om Aspergers syndrom opsummeres, og der gives konkrete tip og praktiske ideer om arbejdet med sociale færdigheder, hjemmearbejde, adfærd i frikvartererne og lektiehjælp.

Dansk psykologisk Forlag, 2008, 99 sider, 158 kr.

Lis Møller:

Anerkendelse i praksis.

Hvad er anerkendelse, og hvad skal der til for at skabe gode og ligeværdige relationer? Bogen inddrager forskellige relationsorienterede metoder og supervision. Det teoretiske fundament baseres især på den norske psykolog Anne-Lise Løvlie Schibbys arbejde, og de mange pointer relateres til en række praksisfortællinger fra forskellige pædagogiske sammenhænge.

Akademisk Forlag, 2008, 247 sider, 269 kr.

Martin Mourier. René Bach. Peter Mortensen.

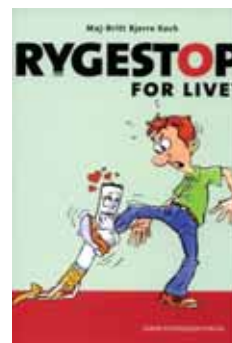
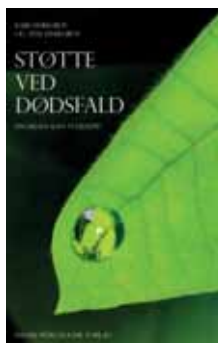
Jørgen L. Sørensen:

Porten til det nye lederskab.

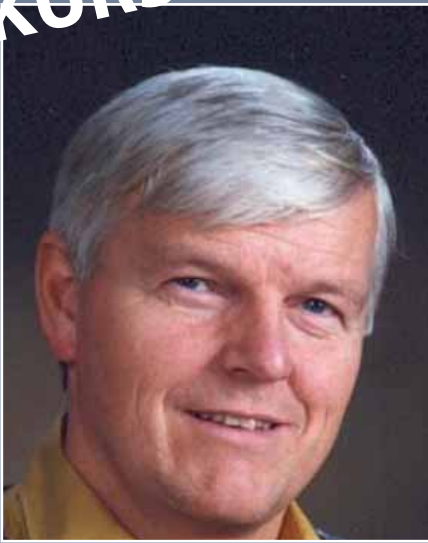
Lederen kan ikke motivere medarbejderne ved kun at måle og belønne ud fra præstationen. En ensidig præstationsorienteret tilgang til ledelse vækker ikke de ansattes følelse af for alvor at være noget værd. Lederskab handler i stigende grad om at aktivere følelser og oplevelser af at være af værdi – en ledelsesform, der gør, at både lederen og medarbejderen mærker en ægte form for anerkendelse og for alvor begynder at vokse, udvikle sig, føle engagement og tage ansvar.

Børsens Forlag, 2008, 247 sider, 460 kr. ib.

“BØGER” præsenterer løbende de nye bogudgivelser primært inden for det psykologiske område. Det redaktionelle princip er at søge inspiration til omtalen fx i forlagenes pressemeddelelser. En omtale er en omtale – ikke redaktionens anbefaling af bogen. Prisangivelserne er vejledende.

KURSUS!

Atle Dyregrov
Cand.psych. og dr.phil.

NU I DANMARK!

Atle Dyregrov

– internationalt anerkendt krisepsykolog

Invitation til et spændende kursus om et særdeles alvorligt emne med stor relevans for alle, der arbejder med børn, nemlig kurset:

Det sørgende barn

Mødet, samtalen og støtten til barnet og dets familie

Underviser er psykolog, og dr. phil Atle Dyregrov, som er en af den vestlige verdens ypperste eksperter i børn og samtalen med børn i sorg og krise. Han har udgivet 23 bøger på 10 forskellige sprog og et utal af artikler m.m.

Du kan møde, og ikke mindst høre ham:

Tirsdag den 25. november 2008 på Scandic Odense fra kl. 9.00 - 16.30!

Læs den spændende invitation og tilmeld dig på www.seminarer.dk - eller ring 6615 9043.

Seminarer.dk
Havnegade 90 • 5000 Odense C

Kempler
INSTITUTTET

*to be ...
in relations*

Vi udbyder 4-årig familierapeutisk uddannelse • 3-årig konsulentuddannelse • 2-årig supervisor uddannelse • 1-årig uddannelse i procesorienteret ledelse og kortere kurser.

Vi tilbyder konsulentbistand • supervision • ledelses- og organisationsudvikling • undervisning • personale-træning og familierapi.

Se mere på kempler.dk

THE Kempler INSTITUTE OF SCANDINAVIA A/S

Dansk
Selskab for
Psykoanalytisk Psykoterapi med
Børn og
Unge

Uddannelse i psykoanalytisk psykoterapi med børn og unge

Nyt hold starter i januar 2009

Uddannelsen kan søges af psykologer med autorisation og læger med igangværende specialuddannelse i børn- og ungdomspsykoterapi.

DSPBUs uddannelse følger, som den eneste børnerapeut-uddannelse i Danmark, de europæiske standarder, som er vedtaget i EFPP (European Federation for Psychoanalytic Psychotherapy).

Uddannelsen er godkendt som en del af specialistuddannelserne i Dansk Psykolog Forening (børnepsykologi og psykoterapi), samt af Dansk Psykiatrisk Selskab som hovedfag i uddannelsen i psykoterapi.

For yderligere information se:

www.fpap.dk/uddannelser/psykoterapibørneogunge.html

Ansøgningsfrist: 11. oktober 2008.

Ansøgningskemaer kan rekvireres hos Tine Heede:
tine.heede@tele2adsl.dk (tlf.: 20 32 53 31)

Selskab for Evidensbaseret Coaching

Kursus: Positiv psykologi og coaching – Århus

Målgruppe

Kurset har bud til psykologer, coaches, HR-konsulenter og ledere, som ønsker at anvende positiv psykologi og evidensbaseret coaching. Deltagelse kræver ingen særlige forudsætninger, men kendskab til coaching vil være en fordel.

Udbytte

Som deltager får du:

- Opdateret viden inden for positiv psykologi og evidensbaseret coaching – to af de mest vækstprægede områder af psykologien
- Afprøvede færdigheder i brugen af konkrete værktøjer og teknikker
- Kendskab til positiv psykologis testbatteri plus en dansk støtteoversættelse af styrketesten og mindst 3 forslag til udfoldelse af hver af de 24 livshistoriske karakterstyrker, som er "kongevejen til flow"
- Personligt udbytte i forhold til mestring af egne tanker og følelser

Indhold

Kurset giver dig svar på spørgsmålene:

- Hvad er positiv psykologi?
- Hvordan afbalancerer du lykken på tre spor?
- Hvordan kan du forøge din (arbejds-)glæde?
- Hvordan træner du din optimisme?
- Hvordan opnår du flow?
- Hvordan udnytter du dine styrker optimalt?
- Hvordan kan du coache andre til optimal funktion og tilfredshed?
- Hvordan kan du generelt bruge positiv psykologi i dit arbejde?
- Er positiv psykologi fremtiden for coaching?

Form

Kurset varer 2 dage og består af en vekselvirkning mellem oplæg og øvelser, spørgsmål, diskussion, erfaringsudveksling og træning af skarpsindigheder/færdigheder.

Oplægsholdere

Cand.psych., formand for SEBC, Ebbe Lavendt.
Cand.psych., ekstern lektor på CBS, Lars Ginnerup.

Pris

Kr. 6000,- ekskl. moms pr. deltager. Der gives 10 % rabat til medlemmer og associerede medlemmer af Selskab for Evidensbaseret Coaching (SEBC). Prisen inkluderer kursusafgift, forberedelse inden kurset, handouts og forplejning. Deltagere sørger selv for transport og overnatning.

Praktiske oplysninger

Kurset er arrangeret af Selskab for Evidensbaseret Coaching (SEBC) og afholdes hos Dansk Psykolog Forening, Guldsmedgade 20b, 8000 Århus C:

Mandag den 10. november 2008 kl. 10.00-17.00

Tirsdag den 11. november 2008 kl. 9.00-16.00

Tilmelding til Ebbe Lavendt på e-mail adresse: el@reframe.dk
Der er et begrænset antal pladser. Bemærk, tilmeldingen er bindende. Såfremt du bliver forhindret i at deltage, kan du overdrage din plads til en anden.

For yderligere oplysninger om kurset se selskabets hjemmeside på www.sebc.dk.

KREDS NORDJYLLAND

Heldagskursus med Finn Korsaa, mag.art.psych.

Den moderne mand: Relation og identitet, myndighed og seksualitet

Hvorfor er det offentlige rum fuld af selvironi, som gælder mænd og ikke kvinder? Hvordan kan det være, at man i reklamer kan gøre grin med mænd, men behandler kvinder med diskret respekt? Reklamer, der henvender sig til familien, er fyldt med fjollede og kiksede familiefædre, sjove men klodsede og uduelige mænd, som man kender det fra tv-serien om Homer. Kvinderne er til gengæld sjældent til grin, i hvert fald ikke når reklamen skal ramme bredt. Hvorfor? Sandsynligvis fordi reklamerne i sit sprog afkoder familiens funktionsmåde. Og den er præget af, at det er kvinden, der bestemmer og manden, der er rådvild, og det er interessant, at reklamefolk har en anden bevidsthed om disse forhold. Det er ganske vist ikke helt rigtigt, at kvinder ikke bliver hængt ud til spot og latter, men det er ikke i reklamens område. Man kan blot tænke på Hyacinth fra "Fint skal det være". Reklamefolkene rammer ikke desto mindre noget centralt, for det er ofte kvinden, der er den ansvarlige og alvorlige, mens manden er som en søn i huset, der fjumrer rundt, og hans indsats i det huslige er ofte en "om'er".

Finn Korsaa er autoriseret klinisk psykolog, med privatpraksis. Arbejder med psykoterapi og parterapi. Er forfatter til bøgerne "Parforhold og børneopdragelse" og "Naturens muntre søn". Har senest skrevet i Psykolog Nyt 3/2008 om "Moderbindinger og faderlængsel".

Tid og sted: Lørdag 13. september 2008 kl. 9.30 - 16.30 i Magisterforeningens lokaler, Østerågade 19, 3. sal. Aalborg (over Danske Bank).

Tilmeldingsprocedure

Optagelse sker efter først-til-mølle princippet ifht. modtagne indbetalinger. Deltagere fra Kreds Nordjylland har fortrinsret.

Man er tilmeldt kurset, når man har sendt mail til Maren Moltsen (marenmoltsen@gmail.com) og fået tilbagemelding på, at der er plads. Herefter indbetales kurssets beløb (937,50 kr.), hvorefter der igen sendes mail til Maren Moltsen. Indbetalingen skal ske senest 8 dage efter tilbagemelding om plads. Beløbet indbetales i Lån og Spar Bank reg.nr. 0400 konto nr. 401-23-99168. Angiv venligst navn, adresse og medlemsnummer ved indbetalingen.

Tilmeldingen er bindende. Tilmelding er kun gyldig ved overholdelse af ovenstående procedure.

Temadag og generalforsamling i Hospitalssektionen

Som medlem af hospitalssektionen inviteres du til **Temadag og generalforsamling.** Det foregår fredag **21. november 2008** kl. 10.15-16 i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø.

Program:

Kl. 10.15-11.15: Psykolog Hedda Sandemose holder et oplæg om: "Introduktion i anvendelsen af klinisk hypnose i forbindelse med smertehåndtering, symptombehandling og visse angsttilstande". Hedda Sandemose er privatpraktiserende og bruger hypnose terapeutisk, både over for børn og voksne.

Kl. 10.30-12.30: Psykolog Barbara Ravnkilde holder et oplæg om: "Neuropsykiatri i psykiatrien – fra grundforskning til klinik". Neuro-psykiatriske forhold ved affektive lidelser og implementering af denne viden i praksis vil blive belyst. Barbara Ravnkilde er ansat i Center for Psykiatrisk Forskning og Neuropsykiatrisk klinik, Risskov.

Kl. 12.30-13.30: Frokost.

Kl. 13.30-14.45: Dansk Psykolog Forenings formand Roal Ulrichsen forestår drøftelsen af temaet: "Psykologer i somatikken".

Kl. 15.00-16.00: Generalforsamling iflg. vedtægterne.

Tilmelding til Jan Rode Pedersen på tlf. 99 12 56 30 eller e-mail: pjrp@ringamt.dk

*Jan Rode Pedersen,
formand for Hospitalssektionen*

Fællesforeningen af psykoanalytiske og analytiske terapier i Danmark indbyder til

Temadag om Mindfulness, nærvær i psykoterapi

Mindfulness, nærværende bevidsthed, er et samtidigt vægtigt og flygtigt begreb, som har sin rod i buddhistisk bevidsthedsfilosofi, men som inden for de senere år også har fundet en plads i psykoterapeutisk praksis. Beskæftigelse med nærværet er dog ingenlunde et nyt fænomen inden for den psykoanalytiske tænkning. På temadagen vil nærværet/mindfulness blive beskrevet og belyst i tre forskellige oplæg og fra tre forskellige vinkler.

Oplægsholderne vil være Lars Ryde Pedersen, overlæge, speciallæge i psykiatri: Mindfulness – en måde at træne og bevidstgøre nærværet; Anne Holländer, cand.psych., privatpraktiserende: Spædbarnsobservation – terapeutens nærvær i iagttagelsen; Judy Gammelgaard, cand. psych., dr.phil., lektor: Nærværets betydning i psykoterapi.

Tid: Fredag den 14. november 2008 kl. 9.30-16.00.

Sted: Fælleshuset, Høffdingsvej 22, 3. sal, 2500 Valby.

Pris: 1.200 kr. inkl. frokost og kaffe/te (1.000 kr. for medlemmer af en af Fællesforeningens medlemsforeninger).

Yderligere oplysninger kan fås på foreningens hjemmeside: www.fpap.dk

Tilmelding senest 31. oktober 2008. Tilmeldingen er bindende og foregår ved bankoverførsel af beløbet til Nordea, reg.nr. 1436, kontonr. 7554 190 434 eller ved betaling med elektronisk indbetalingskort, kortkode 73 til kreditornr. 82 70 70 34. ANGIV 'temadage', dit navn, gerne titel og arbejdsplads, HUSK evt. medlemskab af en af Fællesforeningens medlemsforeninger.

Der udstedes kursusbevis.

KREDS FREDERIKSBORG

afholder kursus i

Betydningen af samhørighed i den psykoterapeutiske proces

Kursusdagen:

Der er sket store fremskridt i hjerneforskningen omkring vores viden om de neuroaffektive processer, der er centrale for følelseslivet og personlighedsdannelsen. Det begynder nu at blive muligt at forstå, hvordan den tidlige interaktion mellem omsorgsperson og spædbarn former hjerneudvikling og personlighedsdannelse. I dette foredrag anvendes Paul MacLeans enkle, hierarkiske model af den 3-delte hjerne som navigationsredskab i forståelsen både af mor-barn samspillet og det terapeutiske samspil. Vi vil drøfte, hvordan man kan forstå nervesystemets udvikling, bl.a. gennem oplevelsen af at blive mødt igennem følelsesmæssig afstemning. Susan Harts sigte med kursusdagen er, at give et større indblik i hjernens følelsesmæssige udvikling, og hvordan vi kan bruge den til at fordybe og lette den terapeutiske proces.

Underviser: Susan Hart, cand.psych., specialist i børnepsykologi og psykoterapi og supervisor i børnepsykologi. Aktuelt i privat praksis. Susan Hart har i mange år beskæftiget sig med brobygningen mellem forskningen af den følelsesfulde hjerne og udviklingspsykologi og er forfatter til bøgerne: "Hjerne, samhørighed, personlighed" og "Betydningen af samhørighed", begge Hans Reitzels Forlag, 2006.

Tid: Fredag 21. november 2008.

Sted: Nordsjællands Hospital, Frederikssund Sygehus, Hovedindgangen, Kursuslokale 1,1.sal. Buslinierne 301, 307 308 og 319 går til sygehuset.

Kursusgebyr: 550,00 inkl. frugt, kaffe og te. Frokost kan købes i sygehusets Kantine.

Deltagerkreds: Medlemmer af DP, med arbejdsplads i Kredsen. Øvrige medlemmer skal spørge kassereren om stand-by plads, efter først-til-mølle-princip.

Tilmelding: Kan ske til kasserer Britta Hartmeyer, Hostrupsvej 17, 3400 Hillerød, eller pr. mail til hmey@worldonline.dk med angivelse af navn og medlemsnummer.

Betaling: Kredens konto i Lån og Spar Bank: 0400 4012353931 v/kasserer Britta Hartmeyer. Husk angivelse af navn og medlemsnummer ved indbetaling.

Frist for tilmelding og betaling: 4. november 2008.

Karen Bering/bestyrelsen

Eksklusivt annek

på 50 m² udlejes pr. 1/10-08 i Snekkersten. To vær. med havkig, trappe imellem. Det ene med tekøkken. Lækkert toilet og bad. Egen indgang og p-forhold.

Husleje 5900 kr. inkl. alt.

Henv. tlf. 27 57 10 42

Hellerup

Hyggeligt mindre lokale på 14 m² udlejes pr. 1/09-08. Adgang til tekøkken og toilet. P- forhold. Tilhørende travl skønheds-/velværeklunik. Husleje 4000 kr. inkl. alt.

Henv. tlf. 27 57 10 42

Dansk Psykoterapeutisk Selskab for Psykologer DPSP

En morders psykologiske profil & Kunsten at elske sig selv

Seminar med **cand.psych., dr.med. Jørn Beckmann**
27. november 2008 på Scandic Copenhagen

Jørn Beckmann vil fortælle om Den psykologiske sundhedsprofil udviklet af Beckmann og Goldberger. Han vil desuden berette om erfaringerne fra et langt, begivenhedsrigt arbejdsliv og blandt andet fortælle om en morders psykologiske profil. Desuden vil han fortælle om sin nye bog Kunsten at elske sig selv, der udkom i maj 2008.

Jørn Beckmann blev cand.psych. i 1969 og dr.med. 1989 med disputatsen Brystkræft og Psyche. Var chef for Klinisk Psykologisk Afdeling, Odense Universitetshospital 1978-2008 og har været forskningsprofessor i psykologi ved New York University siden 1994. Beckmann har skrevet adskillige bøger og over 100 videnskabelige artikler. Beckmann har desuden været bestyrelsesmedlem i Kræftens Bekæmpelse, vicepræsident i European Society for Psychosocial Oncology, dansk repræsentant for Defence for Children International under WHO samt medlem af Interpols specialgruppe for psykologisk profilering af kriminelle.

Tid og sted:

Torsdag 27. november 2008 kl. 9.00-16.00 (kaffe med brød kl. 8.30-9.00). Scandic Copenhagen, Vester Søgade 6, København V.

Bindende tilmelding:

Inden 23. oktober 2008 via www.dpsp.dk. Der er fortrinsret for medlemmer af DPSP. Du vil høre fra os inden tre uger efter tilmelding. Se regler for afmelding mv. på www.dpsp.dk > Tilmelding > Praktiske oplysninger. Indmeldelse i selskabet kan ske via DPSPs hjemmeside. Årskontingent 150 kr.

Deltagerpris:

940 kr. for medlemmer af DPSP, 1.200 kr. for ikke-medlemmer. EAN-fakturering er ikke mulig. Prisen er inkl. moms, frokost, morgen- og eftermiddagskaffe.

Arrangør:

Finn Korsaa, DPSP

Kognitiv Supervisionsgruppe

For psykologer med henblik på autorisation

Ved aut.cand.psych. Peter Nattestad

Fokus på:

Individuel caseformulering, samt metoder og teknikker i kognitiv terapi.

Praktiske oplysninger:

Hver 2. fredag kl. 9-13. Første gang d. 24/10-08. 60 timer i alt. Max. 5 deltagere. Pris 16.500,-
Sted: Knabrostræde 3. 1210 København K

For yderligere oplysninger og tilmelding:

Tlf. 26 73 88 14 eller www.PeterNattestad.dk

DISPUK For behandlere, konsulenter og ledere

BEVIDNING

(OUTSIDER WITNESS TEAM)

To dages workshop om bevidning og genfortællinger, der beriger, forbinder, bevæger og styrker den foretrukne identitet. Denne workshop er primært for deltagere med kendskab til den narrative tilgang og erfaring med bevidning.

Underviser: *Anne Saxtorph*

Den 6.- 7. november 2008 • Snekkersten

Kursusnr. 814-08

AT ARBEJDE MED TRAUMER I NARRATIV TERAPI

Workshop for alle, der er særligt optagede af eller interesserede i den narrative terapi's muligheder.

Gæsteunderviser: *Art Fisher, Canada*

Den 24. oktober 2008 • Helsingør

Kursusnr.: 842-08

Se detaljer og læs om vores andre tilbud på

www.dispuk.dk

SUPERVISIONSGRUPPE FOR NYUDDANNEDE PSYKOLOGER & LÆGER

med henblik på autorisation (psykologer)
& grunduddannelse (læger)

Underviser: *Cand. psych Magnus Brammer*

14 hele dage • start 20. januar 2009 • Snekkersten

Kursusnr. 780-09

NARRATIV PRAKSIS

3 x 5 dages træningsprogram
for terapeuter & behandlere

For nybegyndere og erfarne, som ønsker at få et grundigt kendskab til og erfaring med narrativ praksis, og som ønsker at træne og forfine deres færdigheder i narrativ praksis.

Med *Maggie Carey, Art Fisher & Allan Holmgren*

Ugerne 13,44 og 51 - 2009 • Snekkersten

Kursusnr.: 784-09

Snekkersten & Århus • Telefon 4922 5161
www.dispuk.dk • e-mail: dispuk@dispuk.dk

Psykologfagligt Selskab for Klinisk Hypnose

afholder:

Creativity

– The Deepest Part of Our Aliveness
med dr. Stephen Gallegos, New Mexico, USA

Mandag 24. november kl. 10.00-17.00
og tirsdag 25. november 2008 kl. 9.00-16.00 i
Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø.

I denne helt specielle workshop vil vi arbejde med tegninger og billeder samt med at forme potter eller figurer i ler for på den måde at skabe kontakt til vores kreative evner. Under processen vil du lære meget mere om dig selv. Det er, som om dit eget indre jeg bliver afspejlet i formen, som du laver ud af Jordens ler. I løbet af workshoppen vil dr. Gallegos guide os på mange dybe indre rejser, og du vil herigennem møde forskellige aspekter af din kreativitet, herunder bl.a. "the animal of creativity, the animal of the pot, the energies of creativity, any blocks to creativity, the animal of the clay and what it needs from us etc." Du vil komme til at opleve unikke aspekter af dig selv og opdage helt nye veje for dit liv.

Kursusform mv.

Kursusformen vil være en vekselvirkning mellem teori og praktisk visualisering. En væsentlig del af workshoppen vil dog være oplevelsesorienteret.

Underviser

Dr. Stephen Gallegos har været professor i psykologi ved Mercer University i Georgia, p.t. er han privatpraktiserende klinisk psykolog med praksis i New Mexico. Han har tidligere afholdt adskillige kurser og workshops i Danmark, alle med stor succes. Han er af indiansk afstamning og grundlæggeren af "The Personal Totem Pole Process", en unik visualiseringsmetode, som kombinerer både jungianske, shamanistiske og østerlandske traditioner. Dr. Gallegos har undervist i metoden i mere end 20 år i USA, Europa og Australien og er endvidere forfatter til flere artikler og bøger om metoden.

Kurset vil blive søgt godkendt som led i specialistuddannelsen. Dr. Gallegos er allerede godkendt af Psykoterapeutisk Fagnævn som underviser.

Målgruppe

Kurset henvender sig til psykologer, der har kendskab til hypnose og/eller visualisering, men som gerne vil prøve at arbejde med det på en ny og anderledes måde.

PRAKTISK

Pris: 2.950 kr. inkl. moms for medlemmer af selskabet og 3.250 kr. for ikke-medlemmer. Prisen inkluderer frokost.

Deltagerantal: Max. 20.

Tilmelding sker på selskabets hjemmeside www.klinisk-hypnose.org under menupunktet "Kurser og tilmelding".

Tilmeldingsfrist: Mandag d. 20. oktober 2008. Spørgsmål vedr. kurset kan rettes til Kaare Claudewitz på tlf. 39 90 10 29 eller e-mail hypnose@webhuset.dk

3 dages introduktionskursus i Somatic Experiencing®

Teori og praksis i kropslig forløsning af traumer ud fra Dr. Peter Levine's SE Metode

Århus 22. -24. oktober 2008
København 29. -31. oktober 2008
Pris: 3.300,-

Undervisere: Ursula Fürstenwald
Frank Vestergaard Olsen
psykologer og specialister i psykotraumatologi

Tilmelding til Traumeheling ApS: traumeheling@hotmail.com
Yderligere information: www.traumeheling.com

Nyindrettet terapilokale

i rolige omgivelser på Maltegårdsvej i Gentofte
Egen indgang og kontorfaciliteter.
Adgang til fælles køkken og toilet.
Udlejes to hverdage om ugen samt weekend.
Pris pr. måned kr. 1.800,-

Henvendelse til:

ID-psykoterapeut Birgitte Svendsen
bs@vedaview.dk • Tlf. 28 40 76 76 • www.vedaview.dk

3-årig efteruddannelse i Intensiv Dynamisk Korttidsterapi ved Patricia Coughlin Della Selva

Start maj 2009

Uddannelsen søges godkendt af Dansk Psykolog Forening ift. Specialiseringsmodulet.

Læs mere på www.mahi.dk/ISTDP.htm eller ring til Malene Hinrichsen på 6160 1696.

PSYKOTERAPI på et eksistensfilosofisk grundlag

Karsten Borg Hansen
Cand.psych. specialist, og supervisor i psykoterapi, og sundhedspsykologi
Tlf. 38 28 52 41 • www.eksistentiel-terapi.dk

Terapi, supervision og kurser

Efteruddannelse og kurser

2 årig efteruddannelse i psykoterapi

Terapiformen har rod i den eksistentielle og humanistiske tænke måde, med fokus på det terapeutiske møde og på terapeuten personlige og faglige forudsætninger.

Undervisere:

Cand.psych. Helle Jensen. Autorisation. Specialist og supervisor i psykoterapi. Underviser i terapi og supervision i Skandinavien, Tyskland og Østrig.
Cand.psych. Ruth Hansen. Autorisation. Specialist og supervisor i psykoterapi. Underviser i familierapi og supervision på The Kempler Institute of Scandinavia.

Uddannelsen er tilrettelagt ud fra Dansk Psykologforenings kriterier for specialistuddannelse i psykoterapi. Kursusstart: 14.01.09

Supervisionsgruppe 2009

Med udgangspunkt i eksistentiel psykoterapi og oplevelsesorienteret familierapi. Der mødes 10 gange à 6 timer. Start 12.01. 2009

Egenterapi i grupper

Gruppen henvender sig til psykologer og terapeuter. Forløbet strækker sig over 6 gange à 4 timer. Start 13.01.2009

Tilmeldingsfrist: 01.12.2008

Se udførligt program og priser på

www.psykologhellejensen.dk

- eller bestil det på mail@psykologhellejensen.dk

Elbjerg Kursuscenter

Ormedamsvej 5, 8660 Skanderborg

Psykolog søger nyt job –

Det sikre sted at søge er i Psykolog Nyt. I gennemsnit bliver der opslået 30 ledige psykologjob på bladets annoncer. Serveret direkte i postkassen hver anden uge.

Lige så sikkert er Psykologjob.dk. Siden opdateres løbende, og har du ikke tid til at vente på næste Psykolog Nyt, kan du klikke dig ind her. Eller opret en jobagent – så får du en mail, når der er spændende nyt.

Næsten alle jobannoncer kan ses begge steder. Men selvfølgelig kan en arbejdsgiver vælge det ene frem for det andet. Som aktiv jobsøger bør du derfor holde øje med både blad og net.

Psykologjob.dk

Er rehabilitering vejen frem?

Ja, mener fagfolk i psykiatrien og socialpsykiatrien. Alligevel har rehabilitering af mennesker med en psykisk lidelse i mange år været nedprioriteret. Vanetænkning og stigmatisering trives fortsat i bedste velgående. Det øger behovet for en styrket forskning og et tættere netværk mellem dem, der arbejder professionelt med psykiatrisk rehabilitering.

Derfor inviterer Psykiatrisk Center Ballerup, det socialpsykiatriske botilbud Skovvænget og Ballerup Kommune til national konference:

”Rehabilitering i psykiatrien – vejen frem”

På konferencen deltager danske og udenlandske forskere og fagpersoner med speciale i rehabilitering af psykisk syge. Konferencen finder sted den 19.-20. november 2008 i København.

Se programmet og tilmeld dig via

www.psykiatri-regionh.dk/rehabilitering

Kursus: Veje ud af SØVNLØSHED

25. og 26. nov. Pris: 2625 kr.

Info: tlf. 20 64 05 69
helle@motzfeldt.dk

Møblerede lokaler til leje på dagsbasis

30 m fra Nørreport Station, Kbh.K.
Velegnet til fx. samtale, coaching mv.

Se mere:

www.klinikudlejning.dk

Lokale på Trøjborg

Dejligt klinikrum (26 m²) kan lejes hele dage eller fuld tid.

Henvendelse:
86 10 07 73

København centrum

Psykologerne Vesterbrogade 62 (ca. 50 psykologer tilknyttet) udlejer møblerede lokaler til samtalerapi. Adgang til køkken/venterum.

Husleje (inkl. varme, lys og rengøring) fra ca. 500 kr. til 1100 kr. pr. md. for én hverdag pr. uge.

H.C. Hansen
tlf. 23 60 84 83

Vil du være den nye uddannelsespsykolog hos os?

Psykologkonsult ApS har gennem de sidste tre år haft en ekstra psykolog tilknyttet under følordningen.

Stillingen skal genbesættes snarest – helst senest pr 1.10.2008, da vores nuværende psykolog fratræder ved udgangen af november. Der er gode fysiske rammer og supervision og vejledning afvikles ugevis.

For nærmere oplysninger se www.psykologkonsult.dk

Intensiv træning og seminarer i Imagoterapi

Dansk Institut for Imagoterapi tilbyder som det eneste sted i Danmark et certificeringsprogram til Imagoterapeut.

Underviser:

Jette Sinkjær Simon, senior klinisk instruktør; Institut for Imago Relationships International. Klinisk psykolog. Specialist i psykoterapi og supervision. Kurserne er godkendt af Dansk Psykolog Forening.

For certificerede Imagoterapeuter tilbyder vi efteruddannelse i:

Imagoterapi i gruppe
Supervision
Workshop Presenter (parseminar i Imago).

Vi har også weekendseminarer for par.

Supervisionsdag til

Imago Relationsterapi:

21. nov. '08 kl. 10 - 16
Sted: København

Weekendseminar for par:

22. og 23. nov. '08
6. og 7. jun. '09
Sted: København

Efteruddannelse til Imago

parrelationsterapeut (Hold 21)

1. Modul: 11. dec. - 14. dec. '08
2. Modul: 11. maj - 14. maj '09
3. Modul: 21. sept. - 24. sept. '09
Sted: Odense

Efteruddannelse til Imago

parrelationsterapeut (Hold 22)

1. Modul: 26. feb. - 1. marts. '09
2. Modul: 28. maj - 31. maj '09
3. Modul: 10. sept. - 13. sept. '09
Sted: København

Efteruddannelse til Imago

parrelationsterapeut (hold 23)

1. Modul: 17. sept. - 20. sept. '09
2. Modul: 3. dec. - 06. dec. '09
3. Modul: 25. feb. - 28. feb. '09
Sted: Hadsund

Tilmelding:

jane@jettesimon.com eller tlf. 40 28 19 98
man. - tors. mellem kl. 8.00 og 9.00
Oplysninger om kursernes indhold:
www.jettesimon.com

Litteratur

Jette Simon:
Imago - Kærlighedens terapi.
Udgivet af Psykologisk Forlag.

For Imagoterapeuter

Imago Relationsterapi i gruppe- karakterstrukturer:

25. - 28. sept. '08
Sted: Washington DC USA
16. - 19. okt. '08
Sted: Slovenien
1. - 4. feb. '09
Sted: København

Kursus i Imago og familierapi:

1. Modul: 21. og 22. okt. '08,
1. dag kl. 10- 17 og 2. dag kl. 9-17
2. Modul: 20. feb. '08, kl. 10-17
Sted: København

Supervision:

4. Modul 27. - 29. okt. '08
Sted: København

ISPS-SEMINAR PSYKOSE OG PSYKOTERAPI

Psykiatrisk Universitetshospital Århus
Torsdag den 23. oktober 2008, kl. 12.30 - 16.00
Uddannelsesafdelingen, lokale 6

ISPS-DK inviterer til et seminar om Psykoterapi og Psykose.

Seminaret vil blandt andet introducere en ny form for psykoterapi, hvis principper kan anvendes såvel ved den individuelle behandling som i det miljøterapeutiske arbejde med patienten i afdelingen eller ambulant. Terapien kaldes Jeg-strukturerende psykoterapi, og dens teoretiske fundament kommer fra en helt uventet kant, nemlig psykoanalytikerens Lacan's overvejelser over patientens brug af den fuldt udfoldede symbolske tænkning og den lukkede imaginære tænkning med dens selv- og symptomcentrerede, konkrete, situationsbundne oplevelse af selv og omverden.

Derudover vil der være et forskningsbaseret oplæg om kunstterapi i den psykiatriske behandling - med særlig henblik på forståelsen og behandlingen af mennesker med psykose. Mange psykiatriske museer vidner om betydningen af, at patienter får mulighed for kreativ udfoldelse (noget, der klart underkendes i dagens psykiatri), men hvad betyder det, når den kreative udfoldelse mere direkte inddrages i behandlingen?

PROGRAM

- 12.30 - 14.00 Jeg-strukturerende psykoterapi - betydning for individuel og miljøterapeutisk behandling.
Teoretisk indledning v/overlæge, dr.med. Bent Rosenbaum
Klinisk præsentation v/sygeplejerske og psykoterapeut Elisabeth Felix
- 14.00 - 14.30 Kaffepause
- 14.30 - 16.00 "Kunstterapi i psykiatrisk behandling - med særlig henblik på psykose", v/ph.d.-stipendiat Hanne Stubbe Teglbjærg, Psykiatrisk Universitetshospital Århus.

Tilmelding sker ved at maile til beht@glo.regionh.dk samt indbetale kr. 50 for medlemmer af ISPS og kr. 150 for ikke-medlemmer til Lægernes Pensionsbank, konto 6771 6185971 (husk angivelse af eget navn og e-mail ved indbetalingen). Betalingen omfatter kaffe/te, kage og frugt. Frokost kan købes i kantinen.

Man kan melde sig ind i ISPS ved at betale abonnement for 2008, i alt kr. 250, som skal indbetales til Lægernes Pensionsbank, konto 6771 6185971 (husk angivelse af eget navn og e-mail ved indbetalingen).

Indmeldelse giver mulighed for reduktion i registreringsafgiften ved ISPS-Kongress 2009 i København samt abonnement på det nye tidsskrift: "Psychosis: Psychological, Social and Integrative Approaches".

Bent Rosenbaum, Anne Marie Christensen, Bettina Jæger
Francisco Alberdi, Matilde Lajer

NÅR DU SØGER JOB

Det er ALTID en god idé at kontakte sekretariatet/din tillidsrepræsentant forud for en ansættelse.

Der kan være et særligt behov for at søge rådgivning, hvis du er offentligt ansat på gammelt lønsystem eller behøver vejledning om efteruddannelsesaftaler.

Løn og ansættelsesvilkår er kun delvist bestemt ved overenskomst eller lov. Det er derfor vigtigt, at Dansk Psykolog Forening ved rådgivning eller forhandling kan varetage psykologernes fælles og individuelle interesser. Foreningen har visse regler for, hvornår og på hvilke betingelser medlemmer kan tiltræde i psykologstillinger. Reglerne fremgår nedenfor.

Stillinger i Psykolog Nyt

Under de enkelte stillingsannoncer i Psykolog Nyt kan sekretariatet have sat et mærke. Mærkerne har følgende betydning:

Der skal altid rettes henvendelse til sekretariatet/tillidsrepræsentanten, hvis du har fået tilbudt ansættelse i denne stilling. Du skal fortælle arbejdsgiveren, at lønnen skal forhandles af Dansk Psykolog Forening. Hvis du tiltræder stillingen uden at have kontaktet Dansk Psykolog Forening eller imod foreningens anbefaling, kan det medføre eksklusion af foreningen. Du må heller ikke opsigte din nuværende stilling, før DP's forhandling er afsluttet.

Hvis du er i besiddelse af særlige kvalifikationer, fx autorisation eller specialistud-dannelse, eller har særlig lang eller relevant erfaring inden for stillingsområdet, skal du rette henvendelse til Dansk Psykolog Forening/tillidsrepræsentanten, så vi kan forhandle tillæg til stillingen. Du må altså ikke opsigte din nuværende stilling, før en forhandling er afsluttet.

Der er tale om en privat ansættelse, og du bør rådføre dig med Dansk Psykolog Forening om løn- og ansættelsesvilkår. Er stillingen dækket af en AC-overenskomst, vil dette fremgå af annoncen, ellers skal løn- og ansættelsesvilkår forhandles individuelt. Du er i begge tilfælde velkommen til at indsende et kontraktudkast til os.

Når DP/din tillidsrepræsentant forhandler

Når du har fået tilbudt en ny stilling og DP/tillidsrepræsentanten skal forhandle løn, vil vi bede dig indsende kopi af følgende:

- Stillingsopslaget.
- Din ansøgning.
- Dit curriculum vitae (CV/dataliste).
- Seneste lønseddel.
- En beskrivelse af, hvad der i øvrigt har været relevant for valget af dig til stillingen.

Psykolog

regionsyddanmark.dk

Psykolog til Institutionen Kastaniely

Ledig stilling på 37 timer ugentlig til besættelse hurtigst muligt.

Kastaniely er en institution under Region Syddanmark for behandlingskrævende børn og unge med mangecerede vanskeligheder. Der er tale om en dynamisk institution i fortsat vækst, hvor et højt niveau af faglighed og etik tilstræbes. Det er en uformel organisation med "højt til loftet", hvor nytænkning og virkestrang er i højsædet. Behandlingsarbejdet tager udgangspunkt i en psykodynamisk referenceramme, hvorudfra det miljøterapeutiske arbejde med de unge udspiller sig. Kastaniely har 4 bo-afdelinger, et specialprojekt og intern specialskole.

Psykologen tilknyttes flere afdelinger, og indgår i et tværfagligt samarbejde med skolelærere, pædagoger, socialrådgivere og ledelsesrepræsentanter.

Psykologens primære opgaver:

- Supervision af tværfagligt personale på de enkelte afdelinger
- Psykologiske undersøgelser
- Kortere støttende samtaleforløb
- Længerevarende terapiforløb
- Undervisning af personale

Vi kan tilbyde:

- Individuel supervision internt og eksternt, evt. med henblik på autorisation
- Løbende videreuddannelse
- Sparring og samarbejde med intern psykolog
- Godt og udviklende arbejdsmiljø
- En hverdag fyldt med humor

Dine egenskaber:

- Faglig kompetent og udviklingsorienteret
- Alsidig
- Omstillingsparat i en omskiftelig hverdag
- Evne til at videreformidle psykologfagligt stof til tværfagligt personale
- Psykisk robusthed

Erfaring med psykologisk udredning og supervision vil være en fordel, men det ikke en betingelse.

Alle opfordres til at søge uanset erfaringsniveau, da gode personlige egenskaber vægtes meget højt.

Henvendelse vedrørende stillingen kan ske til forstander Bente Madsen eller psykolog Anders Holmgaard på tlf. 62 24 15 77.

Du kan læse mere om Kastaniely på vores hjemmeside: www.kastaniely.eu

Send din ansøgning til:

anders.holmgaard.jensen@soc.reionsyddanmark.dk

Eller postadresse: Kastaniely, Brahesvej 14, 5600 Faaborg.

Ansøgningsfrist: 1. oktober 2008.

Region Syddanmark

ROSKILDE
KOMMUNE

STILLINGER

To psykologer søges til psykologhjælp til voldsramte kvinder og børn

Roskilde Kvindekrisecenter og Ringsted Krisecenter S/I søger to psykologer til ansættelse i projekt: "Psykologhjælp til voldsudsatte kvinder og børn", der er en del af Servicestyrelsens projekt "Støtte og behandling til børn og mødre i voldsramte familier".

Der er tale om to tidsbegrænsede fuldtidsstillinger, der ønskes besat snarest muligt.

Projektperioden forløber frem til 31. juli 2011 og ansættelse vil være ved henholdsvis Roskilde Kvindekrisecenter og Ringsted Krisecenter S/I

Løn forhandles efter principperne om Ny Løn.

Om projektet:

Projektet har til formål at bidrage til en tredelt indsats ift voldsudsatte kvinder og børn, samt voldsudøvende mænd med henblik på udvikling af metoder til familiebehandling af familier med vold.

Udgangspunktet for projektet har været ønsket om en intensiveret indsats overfor voldsramte familier som helhed og om at bygge videre på erfaringer og metoder fra Alternativ til Vold i Norge, der har 20 års erfaring på området.

Der er tre primære interessenter i projektet: Ringsted Krisecenter S/I, Roskilde Kvindekrisecenter (en del af Roskilde Kommune) og ATV-Roskilde (afdeling af ATV-Norge og en del af Roskilde Kommune). Projektet er en naturlig videreudbygning af et allerede eksisterende samarbejde mellem de tre interessenter.

Der er fire indsatsområder: den voldsudsatte kvinde, de voldsudsatte børn, den voldsudøvende mand og om muligt hele familien i en koordineret indsats ved alle involverede parter.

Om de to krisecentre:

Roskilde Kvindekrisecenter og Ringsted Krisecenter S/I drives efter § 109 i Lov om Social Service.

Se nærmere om de enkelte krisecentres tilbud og organisation på:
www.roskildekvindekrisecenter.dk
www.ringsted-krisecenter.dk

Psykologernes opgaver:

- Individuelle behandlingsforløb med de voldsudsatte kvinder
- Deltagelse i tværfaglige behandlingsmøder og supervision
- Samarbejde og koordinering med det øvrige personale om kvinder og børn på krisecentret
- Udvikling af metoder og tilrettelæggelse af tilbud til målgruppen (f.eks. gruppetilbud, familiebehandling)
- Erfaringsopsamling og rapportering

De to psykologer vil have mulighed for indbyrdes samarbejde og faglig sparring. Herudover er der mulighed for faglig sparring i ATV-regi.

Vi forventer, at du:

- Er uddannet psykolog
- Har interesse for at tilegne dig ATVs tilgang og forståelse af voldsproblemer
- Er udviklingsorienteret
- Kan arbejde selvstændigt
- Kan indgå i et tværfagligt samarbejde
- Kan lave erfaringsopsamling og afrapportering
- Evt. har erfaring med at arbejde med vold og traumer

Vi tilbyder:

- En unik mulighed for faglig metodeudvikling indenfor et specialområde
- Uddannelse og supervision
- Et arbejdsmiljø med højt engagement

Ansøgningsfrist: 29. september 2008 kl. 12.00.
Ansættelsessamtaler i uge 41.

Yderligere oplysning

om projektet og stillingerne kan fås ved henvendelse til:
Forstander Lis Vahlun – Roskilde Kvindekrisecenter telefon 4637 1800
Forstander Kirsten Hejnfelt – Ringsted Krisecenter S/I telefon 5761 8994

Roskilde Kommune har et højt serviceniveau, hvor godt 7.600 medarbejdere servicerer 81.000 borgere. Vi er en arbejdsplads med et godt socialt miljø og mange udviklingsopgaver. Vi arbejder fortsat på at udvikle kommunen som en attraktiv arbejdsplads. Vi opfordrer alle interesserede uanset alder, køn, religion eller etnisk tilhørsforhold til at søge.

www.roskilde.dk

 amm@dp.dk

ODENSE KOMMUNE

SOCIALCENTER

2 Psykologer - fuldtid

Social- og Arbejdsmarkedsforvaltningen, Socialmedicinsk Afsnit søger snarest to psykologer med ugentlig arbejdstid på 37 timer.

Yderligere oplysninger om stillingerne kan fås ved henvendelse til socialoverlæge Bjarne Thyssen Jørgensen, tlf. 65 51 42 44 samt koordinerende psykolog Søren Dalgaard, tlf. 65 51 42 33.

Læs de fulde stillingsopslag på www.odense.dk eller på www.psykologjob.dk

Ansøgningsfrist: 29. september kl. 12.00.

Jobnr. 7415 bedes anført på kuvert og ansøgning.

KOMPETENCECENTER HR

Organisationspsykolog til KompetenceCenter HR

Har du lyst til at arbejde med trivsel på en stor arbejdsplads?

Har du lyst til at rådgive / coache ledere?

KompetenceCenter HR er en central enhed i Odense Kommune, hvor vi til stadighed udvikler vores rådgivning i nye retninger. For at understøtte og imødekomme ledernes efterspørgsel på rådgivning

inden for det psykiske arbejdsmiljø, mangler vi en organisationspsykolog.

I Arbejdsmiljøafdelingen er vi 10 medarbejdere, der bl.a. arbejder med organisationsudvikling, trivsel, sundhed samt udvikling og formidling af metoder i arbejdsmiljøarbejdet. Vi rådgiver kommunens institutioner og afdelinger, arbejder med tværgående kampagner og udvikler projekter i samarbejde med kommunens forvaltninger.

Du kan se hele stillingsopslaget på vores hjemmeside www.odense.dk/job

Nærmere oplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til arbejdsmiljøchef Susanne Grønning, tlf. 65 51 13 40.

Ansøgning sendes til hr.bmf@odense.dk eller til Odense Kommune, KompetenceCenter HR, Rådhuset Flakhaven 2, 5000 Odense C.

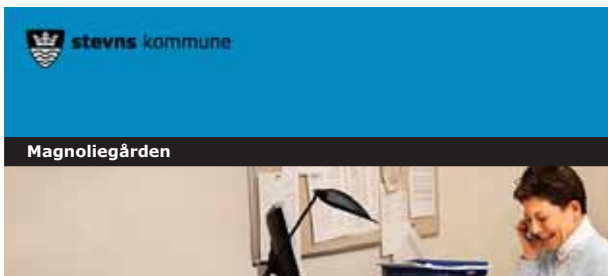
Ansøgningsfrist: 29. september kl. 12.00.
Vi forventer at afholde samtaler i uge 43.

Jobnr. 1328 bedes anført på kuvert og ansøgning.

Odense Kommune ser mangfoldighed som en styrke og opfordrer alle uanset alder, køn, religion eller etnisk tilhørsforhold til at søge ledige stillinger.

www.odense.dk

 jan@dp.dk

Psykolog

Behandlingsinstitutionen Magnoliegården søger "børnevenlig" psykolog til at indgå i et team af 3 psykologer.

Vi arbejder med afsæt i miljøterapien på et psykodynamisk grundlag med mulighed for at inkludere andre teoretiske tilgange, der baserer sig på et anerkendende menneskesyn.

Vi søger en dynamisk og udviklingsorienteret psykolog.

Målgruppen er 26 potentiel normalt begavede børn i alderen 5 – 13 år ved behandlingsstart med svære psykosociale vanskeligheder

Vi tilbyder en inspirerende og engageret arbejdsplads, hvor der vil være gode muligheder for en fortsat fagpersonlig udvikling, herunder mulighed for såvel intern som ekstern supervision, deltagelse i kurser m.v.

Yderligere informationer om stillingen henvises til vor hjemmeside www.magnoliegaarden.dk, eller www.stevns.dk, samt til ledende psykolog Erik Vinter tlf. 5657 5245 eller/ forstander Vibeke Gaarde 5657 5241.

Løn i henhold til overenskomst og faglige kvalifikationer.

Ansøgningsfrist: Den 24. september kl. 12.00.
Ansættelsessamtaler den 26. september 2008.
Skriftlig, begrundet ansøgning med CV og dokumentation for uddannelse og/eller relevante kompetencer m.v. mærket "Psykolog" sendes pr mail hanped@stevns.dk eller post: Magnoliegården, Aggerupvej 4, 4652 Hårlev.

Stevns Kommune har 22.000 indbyggere. En kommune i Øresundsregionen, i storslået natur, en alsidig kultur og med god plads til både at bo og leve i.

www.stevns.dk

 ebh@dp.dk

nordfyns kommune

PSYKOLOGER SØGES - GENOPSLAG

PPR søger snarest muligt to psykologer. Stillingerne er på 37 timer ugentligt, men der er mulighed for nedsat tjenestetid, hvis dette ønskes.

PPR Nordfyn er en organisation i udvikling. Vi satser på høj faglig kvalitet, godt tværfagligt samarbejde og godt kollegialt samvær. Vi er gang med at tilrettelægge efteruddannelsesforløb for psykologer med henblik på specialist godkendelse. Der er mulighed for at være med til at præge dette forløb.

Vi har fokus på konsultative ydelser og tidligt forebyggende arbejde i skoler og daginstitutioner. Vi laver også fagligt kvalificerede undersøgelser, når dette er behovet.

Vi er en organisation med 7 psykologer, tale-hørekonsulenter, ergoterapeuter, en læsekonsulent og 2 sekretariatsmedarbejdere. Endvidere er 15 støttepædagoger ansat i PPR. PPR Nordfyn har lokaler på Otterup Rådhus.

Vi søger psykologer til pædagogisk psykologisk arbejde i skoler og daginstitutioner primært i Sønderø området. Arbejdet vil omfatte konsultative ydelser, såsom rådgivning og vejledning med hensyn til pædagogik og undervisningsmetoder, pædagogisk psykologisk udredning og testning af børn og unge med særlige behov, og opfølgning af dette med rådgivning til forældrene, lærere og pædagogisk personale. Endvidere deltagelse i tværfaglige distrikts teams i skoler og daginstitutioner.

Vi forventer, at du:

- er cand. psych. eller cand. pæd. psych. (efter gl. studieordning). Du må gerne være nyuddannet.
- er interesseret i børnepsykologi / børneneuropsykologi og / eller pædagogisk psykologi
- vil være med til at udvikle en fagligt stærk PPR
- har interesse i eller erfaring med at arbejde konsultativt
- har gode koordinations- og samarbejdsevner
- er udviklings- og handlingsorienteret
- er velformulerende i tale og på skrift

Vi tilbyder vore nye psykologer:

- selvstændige job med stor personlig frihed
- supervision med henblik på autorisation, hvis du endnu ikke er autoriseret
- et fagligt inspirerende arbejdsmiljø, med mulighed for deltagelse i supervisionsgruppe med ekstern supervisor
- godt kollegialt samarbejde i psykologgruppe bestående af 7 psykologer.
- muligheder for videreuddannelse
- psykologfaglig ledelse

Løn- og ansættelsesvilkår i henhold til gældende overenskomst og Ny Løn.

Hør gerne mere hos ledende psykolog Karen Byrial Jensen, tlf. 64 82 82 01, mobil 21 64 70 61 eller stedfortræder cand. psych. Mai-Britt Gantzhorn, tlf. 64 64 82 17.

Ansøgning med relevante bilag mærk. jobnr. 414 skal sendes til Nordfyns Kommune, Løn og HR, Østergade 23, 5400 Bogense eller elektronisk til hr@nordfynskommune.dk og skal være i hænde senest den 22. september 2008 kl. 12.00.

LØN OG HR

ØSTERGADE 23
5400 BOGENSE
TELEFON 64 82 82 82
WWW.NORDFYNSKOMMUNE.DK

 jan@dp.dk

Sykehuset Innlandet HF
Divisjon Psykisk helsevern

Sykehuset Innlandet HF, Divisjon Psykisk helsevern har om lag 1 600 ansatte og behandler mer enn 16 000 mennesker pr. år. Divisjonen er inne i en prosess med særlig vektlegging av videreutvikling av desentraliserte tjenester i Hedmark og Oppland.

Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) Hamar og Østerdalen

Poliklinikk Tynset

Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk Hamar og Østerdalen har vel 60 årsverk og består av 3 enheter, BUP Elverum, BUP Hamar, BUP Tynset.

BUP Tynset har ansvar for kommunene Stor-Elvdal, Rendalen, Alvdal, Tynset, Folldal, Tolga, Os og Engerdal. Poliklinikken har 6 kliniske stillinger og holder til på sykehusområdet.

Poliklinikken har ledig stilling for:

Psykolog

S 343/08

100% fast stilling

Ved manglende søknader fra psykolog, vil et engasjement for søkere med 3-årig høyskoleutdanning innen helse- og sosial med videreutdanning, bli vurdert.

Kontaktperson: Avdelingssjef Trygve Hannevold, tlf. +47 62 58 85 00 / mobil +47 416 17 559 eller Enhetsleder Ragni Hole, tlf. +47 62 48 35 26 / mobil +47 941 70 519.

Barne- og ungdomspsykiatrisk (BUP) døgnavdeling

Akutenhet for ungdom Sanderud

Sykehuset Innlandet HF organiserer all spesialisthelsetjeneste til befolkningen i Hedmark og Oppland. BUP Døgnavdeling er en avdeling innen Divisjon Psykisk helsevern, og består av akutenhet for ungdom (Sanderud), ungdomsenhet på Elverum, ungdomsenhet på Lillehammer, barneenhet i Brumunddal, familiebehandlingsenhet på Gjøvik samt en enhet for barn knyttet til Seljelia på Gjøvik.

Akutenhet for ungdom har som oppgave å gi øyeblikkelig hjelp til ungdom (12-18 år) i Sykehuset Innlandet sin region, og hovedoppgavene er krisehåndtering, utredning og planlegging av videre behandling. Enheten har også en aktiv ambulansfunksjon, og vi ønsker søkere som kan være med i videre utvikling av dette.

Vi har ledig stilling for:

Psykologspesialist/psykolog

S 347/08

100% fast stilling

Kontaktperson:

Enhetsleder Karl Jensen, tlf. +47 62 58 16 97 eller Avdelingssjef Hallgeir Lange, tlf. +47 62 58 85 38.

Se fullstendig utlysningstekst og søknadsadresse på:
www.sykehuset-innlandet.no

Søknadsfrist: 19.09.08

HELSE SØR-ØST

CICERO IT

Sykehuset Innlandet HF
Divisjon Psykisk helsevern

Sykehuset Innlandet HF, Divisjon Psykisk helsevern har om lag 1 600 ansatte og behandler mer enn 16 000 mennesker pr. år. Divisjonen er inne i en prosess med særlig vektlegging av videreutvikling av desentraliserte tjenester i Hedmark og Oppland.

Distriktspsykiatrisk senter (DPS) Tynset Poliklinikk

Distriktspsykiatrisk senter (DPS) Tynset har 3 enheter, dag- og døgnenhet og voksenpsykiatrisk poliklinikk, etablert i 2001.

Poliklinikken har 10 behandlerårsverk, inklusive 2 overlege-hjemler og 1 ass.lege- hjemmel, 3,8 årsverk psykolog. Det utføres ca 3800 konsultasjoner årlig. Godkjent for tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold. DPS har eget rusteam, hvorav 2 behandlere er i poliklinikken. Videre har vi familieteam sammen med BUP.

Pga. utdanningspermisjoner har vi ved poliklinikken ledig vikariat fra august for:

Psykolog

S 338/08

100% vikariat med 2 års varighet.

Kontaktpersoner: Enhetsleder/psykologspesialist poliklinikken Bente Nygaard, tlf. +47 62 48 30 80.

Se fullstendig utlysningstekst og søknadsadresse på:
www.sykehuset-innlandet.no

Søknadsfrist: 19.09.08

HELSE SØR-ØST

CICERO IT

BLEFJELL SYKEHUS

Blefjell sykehus HF omfatter Kongsberg, Notodden og Rjukan sykehus og har et nedslagsfelt på ca 100.000 innbyggere i Buskerud og Telemark. På Kongsberg og Notodden er det distriktspsykiatriske sentra.

Voksenpsykiatriskavdeling Kongsberg består av 1 poliklinisk seksjon og 1 døgnsseksjon. Poliklinikken består av to allmennpsykiatriske team, psykoseteam, gruppeteam og et rusteam. Døgnsseksjonen har 19 plasser fordelt på 3 poster.

Kongsberg DPS, Voksenpsykiatrisk avdeling, poliklinisk seksjon - Kongsberg

Psykolog/psykologspesialist

Fast 100 % stilling. Stillingen er knyttet til vårt gruppeteam.

Søkere må ha norsk autorisasjon som psykolog, og beherske norsk for skriftlig og muntlig kommunikasjon. Det kan søkes om dekning av flytteutgifter.

Nærmere opplysninger ved seksjonsleder Frida Sandvik eller teamleder Annlau Hove, tlf +47 32 72 58 50.

Søknad med CV sendes:
Blefjell sykehus HF,
Postboks 234,
N-3672 Notodden, Norge.

Bekreftede kopier av attester og vitnemål medbringes ved evt. intervju.

Søknad merkes: Ans.sak 08/302 Søknadsfrist: 25.09.08

Fullstendig utlysning på vår web-side.

HELSE SØR-ØST www.blefjellsykehus.no

Sykehus
- nær deg og dine

CICERO IT

Greve Kommune

Familieterapeut

Greve Familieværksted søger familieterapeut med relevant faglig uddannelse (psykolog eller socialrådgiver).

Stillingen er på 37 timer (evt. 32 timer), og er ledig pr. 01.11.08 eller hurtigst muligt herefter.

Familieværkstedet er Greve Kommunes dagtilbud til børnefamilier. Familieværkstedet er et veletableret dag- og aften tilbud til familier, hvor en ændring af deres situation forekommer realistisk. Organisatorisk er vi placeret under Center for børn og familier, og vi holder til i en stor lejlighed i Hundige.

Se hele opslaget på www.greve.dk

Vi er en dynamisk arbejdsplads, hvor borgertilfredshed, kvalitet og medarbejdernes faglige og personlige udvikling sættes i højsædet.

amm@dp.dk

Greve Kommune

Psykolog til Pædagogisk Psykologisk Rådgivning

Vi søger 1 psykolog 37 timer om ugen til at betjene en folkeskole samt dagtilbud inden for normalområdet

Du kan forvente et udfordrende og spændende arbejde med dygtige kolleger.

Vi forestiller os, at du er uddannet cand.pæd.psyk eller cand.psyk, samt at du har viden og erfaring fra PPR-betjening af normalområdet.

Læs hele stillingsannoncen på greve.dk under ledige job. Der er ansøgningsfrist den 26. september 2008 kl. 12.00.

Vi er bevidst om, at vi er her for børnenes og de unges skyld, og vi tager ansvar for, at de har de bedste muligheder for udvikling.

TR: Preben Ingemann Christoffersen, tlf. 20 78 84 08

Holstebro Kommune

- vi har dråber af kultur i alt!

PSYKOLOG MED SÆRLIGE BEFØJELSER OG PSYKOLOG

Særdeles gode videreuddannelsesmuligheder

PPR i Holstebro er i gang med omstrukturering, hvor vi bl.a. vil styrke teamsamarbejde. Vi søger derfor endnu en psykolog med særlige beføjelser og en psykolog – begge med tiltrædelse 1. oktober 2008 eller efter nærmere aftale.

Vi kan tilbyde:

- en velfungerende og udviklingsorienteret PPR, som arbejder direkte med børn og deres netværk - og indirekte gennem konsultation og supervision i et varieret arbejdsfelt,
- et positivt arbejdsmiljø med kolleger, som gerne deler faglige erfaringer, og som har det godt sammen på det personlige plan,
- muligheder for pædagogisk/psykologisk udviklingsarbejde, og
- stor vægt på trivsel og faglig udvikling, kurser, supervision, autorisation og videreuddannelse. **Er du autoriseret psykolog er der mulighed for at gå i gang med forløb til specialistuddannelse.**

Vi kunne tænke os kolleger, som er:

- uddannet cand. psyk. eller cand. pæd. psyk.
- interesseret i at arbejde med børn/unge og i at formidle viden til forældre og relevante faggrupper
- positivt indstillet over for tværfagligt samarbejde
- fleksibel, engageret og selvstændig, samt
- ønsker at gøre en forskel - over for familier, kolleger og samarbejdspartnere.

For psykologen med særlige beføjelser vil i øvrigt blive vægtet:

- autorisation som psykolog
- lyst til at fungere som teamkoordinator
- lyst til at koordinere opgaver indenfor PPRs områder
- god til at skabe struktur og overblik – og arbejde under pres
- i stand til at skabe respekt om sin person
- gerne kendskab til vidtgående specialundervisning

Du bliver en del af en tværfaglig sammensat personalegruppe.

Vi er 11 psykologer, 6 tale/hørelærere, 4 konsulenter og 1 sekretær. En ergoterapeut er tilknyttet på halv tid.

Vi er en selvstændig sektion i Rådgivningsafsnittet under Børne- og Ungeafdelingen og arbejder distriktsopdelt i skoler og daginstitutioner. Psykologen varetager kliniske og indlæringsmæssige opgaver omkring et barn. Testlærere på skolerne varetager de faglige test.

Der tilbydes ugentlig, individuel supervision. Vi har desuden supervisionsforløb med ekstern supervision med henblik på autorisation og eventuel specialistuddannelse - og "bare" for at blive dygtigere til vores daglige arbejde. Vi har løbende interne supervisionsgrupper f.eks. i relation til kognitiv testning og Rorschach testning efter Exners metode. Løn- og ansættelsesvilkår efter overenskomsten og efter forhandling.

Yderligere oplysninger om stillingerne kan fås hos leder af PPR, Steen Frederiksen, tlf. 9611 5261, eller psykolog med særlige beføjelser Kirsten Høfner, tlf. 9611 5279.

Ansøgning, mrk. stillingsopslag nr. 0311/2008 med relevante referencer skal være Holstebro Kommune, Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, Kirkestræde 11, 7500 Holstebro, i hænde senest den 26. september 2008 med morgenposten.

Ansættelsessamtaler bliver afholdt den 29. september 2008.

Det bør fremgå af ansøgningen, hvilken af stillingerne, der søges.

www.holstebro.dk

ebh@dp.dk

Familiepsykologerne

Psykologkollega søges

til praksis i Århus

Vi har specialiseret os i arbejdet med parterapi, familierapi, samtaler til børn og unge og rådgivning til forældre og børn i forbindelse med skilsmisse. I praksis betyder det, at vi oplever en nogenlunde ligelig fordeling i antallet af individuelle, par- og familiesamtaler.

Teoretisk og metodemæssigt arbejder vi primært ud fra de systemiske og narrative tankesæt. Derudover henter vi inspiration i den løsningsfokuserede tilgang samt i den kognitive terapi. I forhold til parterapi trækker vi desuden på idéer og metoder fra parrelationsterapien (Imago).

Vi oplever en stigende efterspørgsel efter vores ydelser og søger derfor en dygtig psykolog til tiltrædelse snarest muligt. Stillingen er på 25-30 timer ugentligt.

Vi ønsker os en fagligt ambitiøs kollega, der har lyst til og har erfaring med at arbejde med par, familier, børn, unge og voksne. Det er vigtigt for os, at vores nye kollega har lyst til at indgå i et fagligt forpligtende læringsfællesskab med henblik på at videreudvikle og forfine vores praksisser indenfor bl.a. ovenstående teorier og metoder.

Vi tilstræber en varm og imødekommende atmosfære overfor klienter og kolleger i mellem, hvorfor personlige karakteristika som åbenhed, udadvendthed og humor er væsentlige for os.

For yderligere oplysninger om stillingen kontakt
Anne Østlund eller Trine Storch på tlf.: 86217717.

Ansøgningen sendes til:
Familiepsykologerne ApS
Eckersbergsgade 27, 2. Sal
8000 Århus C

Medlem af Dansk Psykolog Forening

www.familiepsykologerne.info

 kmo@dp.dk

 amm@dp.dk

Souschef/Psykolog

På Dagbehandlingscentret i Roskilde er en stilling som souschef/psykolog ledig til besættelse 01.11.08.

Arbejdet vil bestå både af faglig ledelse og koordination samt direkte behandlingsarbejde.

Yderligere oplysninger om stillingen fås ved henvendelse til forstander Bjarne Ruberg Larsen, tlf. 4013 7719.

Se det fulde stillingsopslag på
www.regionsjaelland.dk - quicknr. 2016

WWW.REGIONSJAELLAND.DK

REGION
SJÆLLAND

 ebr@dp.dk

 skr@dp.dk

KALUNDBORG
KOMMUNE

JOBNR. 779

Psykolog (barselsvikariat)

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR)

Kalundborg kommune

Psykolog

PPR Kalundborg søger en cand.pæd.psych. eller cand.psych.
d. 1. november 2008 eller snarest derefter.

Løn og ansættelsesvilkår i henhold til gældende overenskomst.

Se annoncen på www.kalundborg.dk Jobnummer 779.

For yderligere oplysninger, ring til Ledende psykolog Lotte Pedersen på tlf. 59 5354 59 / 5116 8513 eller skriv på e-mail: lotte.pedersen@kalundborg.dk

Kalundborg Kommune ønsker en mangfoldig sammensætning af medarbejdere og opfordrer derfor alle uanset køn og etnisk baggrund til at søge. Det bemærkes, at Kalundborg Kommune kræver straffeattest/børneattest.

www.kalundborg.dk

Vi gør dagligt en forskel

Har du lyst til at indgå i et spændende arbejde i tværfaglige team bestående af psykologer og socialrådgivere?

Så vend blikket mod Furesø Kommune, hvor vi lige nu søger to psykologer i Børn- og Unge Forvaltningen. Vi søger en psykolog til et 1-årigt vikariat på 37 timer, og en psykolog til et ½-årigt vikariat på 20 timer.

Vil du vide mere? Kontakt distriktsleder Karin Hagen Petersen på tlf. 7235 4867 eller distriktsleder Benny Emmery på tlf. 7235 4866.

Læs hele annoncen, og søg online på furesoe.dk/job

Ansøgningsfristen er den 25. september.

www.furesoe.dk/job

Professorat med særlige opgaver i klinisk psykologi (stilling nr. 2008-252/04-0297)

Ved Det Humanistiske Fakultet, Institut for Kommunikation, er der pr. 1. februar 2009 eller snarest derefter et ledigt professorat med særlige opgaver i klinisk psykologi.

Professorat med særlige opgaver i almen psykologi og kvalitative metoder (stilling nr. 2008-252/04-0298)

Ved Det Humanistiske Fakultet, Institut for Kommunikation, er der pr. 1. februar 2009 eller snarest derefter et ledigt professorat med særlige opgaver i almen psykologi og kvalitative metoder.

For begge stillinger gælder

Yderligere information om stillingerne kan fås ved henvendelse til institutleder Christian Jantzen, tlf. 9940 9023, e-mail: jantzen@hum.aau.dk eller studieleder Jens Kvorning, tlf. 9940 6065, e-mail: kvorning@hum.aau.dk

Ansøgningsfrist mandag den 6. oktober 2008.

I øvrigt henvises til ansættelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 284 af 25. april 2008 – Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling) og Det Humanistiske Fakultets supplerende regler vedr. denne samt Finansministeriets stillingsstrukturcirkulære.

Ansættelse og aflønning iht. overenskomsten mellem Finansministeriet og AC for akademikere i staten.

Alle interesserede uanset alder, køn, religion eller etnisk tilhørsforhold opfordres til at søge.

Dette opslag er uddrag af opslaget i dets fulde ordlyd. Det er en forudsætning for fremsendelse af ansøgning, at ansøgeren har gjort sig bekendt med det fulde opslag. Opslaget, ansættelsesbekendtgørelsen, fakultetets supplerende regler vedr. denne samt stillingsstrukturcirkulæret kan hentes på web-adressen: <http://stillinger.aau.dk/> eller fås ved henvendelse til Det Humanistiske Fakultetskontor, Hanne Irskov, tlf. 9940 9592.

Aalborg Universitet, Det Humanistiske Fakultetskontor, Fredrik Bajers Vej 7F, 9220 Aalborg Ø.

Aalborg Universitet (AAU) driver undervisning og forskning til højeste niveau inden for humaniora, samfunds-, ingeniør-, natur- og sundhedsvidenskab.

kir@dp.dk

ebh@dp.dk

Klinisk Psykolog

Genopslag

Slagelse Børn og Unge Center søger psykolog 37 timer om ugen snarest muligt.

Slagelse Børn og Unge Center er en døgninstitution og en del af Slagelse Kommunes samlede tilbud til børn, unge og familier. Vi består på nuværende tidspunkt af:

- en akutafdeling til børn 0-6 år
- en skolebørnsafdeling til børn 6-14 år
- en behandlingsafdeling for børn 2-6 år
- et botilbud for unge i udslusning 16-23 år (Minibo)
- et internt skoletilbud
- et tilbud for unge udadreagerende 14-18 årige
- en projektafdeling med et antal projekter, der arbejder ud af huset, dels med pædagogiske observationsopgaver dels med behandlingsopgaver.

Sidstnævnte tilbud og vores Minibo, for unge/unge voksne, ligger geografisk adskilt fra hovedinstitutionen.

Vi har udvidet vores kerneydelse til også at omfatte akutte og behandlingsmæssige opgaver for de 0-18 årige. På længere sigt tænkes tillige tilbud til unge i sanktionens 2. og 3. fase.

Psykologens væsentligste arbejdsområder vil være at:

- deltage i visitation i samarbejde med ledelse og socialrådgivere
- deltage i afdelingernes behandlingsmøder
- udfærdige forældrekompetenceundersøgelser i samarbejde med det pædagogiske personale
- tilbyde sagssupervision/sparring
- foretage relevante test og udredninger.

Ansøgere, der har kendskab til arbejdet med børn/unge, indsigt i børn og unges behov, der kan arbejde tværfagligt i et til tider hektisk miljø og samtidig bevare overblikket, vil blive foretrukket. Ansættelse sker i henhold til kvalifikationer og gældende overenskomst og med aflønning efter principperne for Ny Løn.

Slagelse Kommune ser mangfoldighed som et aktiv og menneskers forskellighed som en ressource. Derfor opfordres alle uanset alder, køn, religion eller etnisk tilhørsforhold til at søge ledige stillinger.

Flere oplysninger

Hvis du vil vide mere om stillingen, er du velkommen til at kontakte forstander Henrik Søndergaard eller viceforstander Mona Søndergaard på tlf. 5853 0466.

Frist for ansøgning

26. september 2008. Samtaler forventes afholdt i uge 43.

Send din ansøgning med relevante bilag til: Slagelse Børn og Unge Center, Klosterbanken 19, 4200 Slagelse eller søg via mail: annha@slagelse.dk

Ved alle ansættelser i Slagelse Kommune skal foreligge straffeattest.

slagelse.dk

Odder Kommune

Psykologer til PPR

Ved Børne- og Familiecentret i Odder Kommune er to stillinger som psykolog inden for PPR-funktionen ledige til besættelse snarest muligt.

Den ene stilling er en fast stilling på 37 timer, mens den anden stilling er et vikariat på 30 timer frem til 31.07.09.

Børne- og Familiecentret er en 4 år gammel institution, som er etableret med henblik på at styrke en tidlig indsats og tværfagligt samarbejde, og vi består af det tidligere PPR, socialrådgiverne i Børn og Unge samt specialbistand, sundhedsplejen, familierapeuter, hjemme-hos' mv. I alt er der ca. 55 medarbejdere i Centret. Heraf er 9 psykologer.

PPR-arbejdet retter sig mod børn og unge 0-18 år. Arbejdet foregår såvel direkte i forhold til børnene som i forhold til forældre og professionelle samarbejdspartnere, således at der sikres sammenhæng og helhed i indsatsen. Gennem de senere år har vi udviklet en konsultativ tilgang til opgaverne. I psykologgruppen ydes gensidig samt ekstern supervision.

Skolerne i Odder Kommune arbejder i indeværende skoleår i samarbejde med PPR-funktionen med implementering af den norske LP-model vedrørende læringsmiljø og pædagogisk analyse.

På PPR-området betjener Odder Kommune endvidere Samsø Kommune.

For yderligere information henvises til vores hjemmeside www.bfc.odder.dk.

Vi kan tilbyde en travl, men både rummelig og rar atmosfære med mulighed for selvstændig arbejdstilrettelæggelse og personlig udvikling. Vi kan endvidere tilbyde arbejde i en kommune, hvor der lægges vægt på tværfaglighed og udvikling af samarbejdsrelationerne.

Odder Kommune ønsker at fremme medarbejdernes sundhed, og der er derfor gratis adgang til fitness-center, Odder Svømmehal mv.

Ansættelse finder sted i henhold til gældende overenskomst. Odder Kommunes politik er at indhente straffeattest ved ansættelser.

Ansøgere bedes gøre opmærksom på, hvilken af stillingerne, de fremsender ansøgning til, eller om de søger begge stillinger.

Yderligere oplysninger fås hos koordinerende psykolog Anne Tolborg eller leder af Børne- og Familiecentret, chefpsykolog Peter Christensen på tlf. 87 80 32 80.

Ansøgning vedlagt dokumentation for uddannelse og tidligere beskæftigelse sendes til Børne- og Familiecentret, Randlevvej 2H, 8300 Odder, så den er os i hænde senest onsdag d. 24. september 2008.

Erfaren erhvervspsykolog til Sjælland og Jylland

ArbejdsmiljøCentret/BST Jylland søger til afdelingen i Virum eller Køge en psykolog til snarlig tiltrædelse. Til afdelingen i Randers søges en barselsvikar for psykolog. Barselsvikariatet løber til 1. november 2009, evt. med mulighed for varig ansættelse.

ArbejdsmiljøCentret/BST Jylland er en professionel servicevirksomhed, der rådgiver inden for arbejdsmiljøområdet. Vi yder rådgivning, der betaler sig, til såvel private som offentlige virksomheder, og vores mål er at skabe grundlag for trivsel på danske arbejdspladser.

Vi er en personalegruppe, der er glade for vores arbejdsplads, og som brænder for arbejdet. Vi værdsætter faglig sparring, og der er gode muligheder for at udvikle sig fagligt og personligt. Vi har stor frihed, variation og fleksibilitet i arbejdet, og der er stor indflydelse på opgaver og løsningen af dem.

Arbejdsområder for psykolog vil bl.a. være

- Psykisk arbejdsmiljø i bred forstand, herunder bl.a. kommunikation, samarbejde, stress, konfliktløsning m.m.
- Opgaver inden for organisationsudvikling, medarbejder- og ledelsesudvikling, teambuilding.
- Undersøgelser og kortlægning af psykisk arbejdsmiljø, f.eks. i forbindelse med myndighedskrav.
- Coaching, supervision og sparring af såvel enkeltpersoner som grupper.
- Individuelle samtaler i forbindelse med både private og arbejdsrelaterede problemstillinger.

Dine kvalifikationer er:

- Cand.psych. eller cand.pæd.psych.
- Solid erfaring inden for det erhvervs- og organisationspsykologiske område, gerne med autorisation, gerne med ledelseserfaring.
- Kundeorientering og forståelse for at servicere kunder professionelt.
- Lyst og evner til at generere opgaver og skabe omsætning.
- Velfunderet faglighed og erfaring med at igangsætte og styre udviklings- og forandringsprocesser i såvel små som større grupper / organisationer.
- Erfaring med at udvikle virksomheder og omsætte nyere ledelsesteorier til koncepter og praktisk gennemførelse.
- Erfaring med at arbejde med processer på både person-, gruppe- og organisationsniveau.

Din person:

- Du kan arbejde selvstændigt, men nyder også at samarbejde med andre om opgaver.
- Du trives med at have travlt og har ikke problemer med at arbejde med skiftende arbejdstider.

For yderligere information om jobbene kan du kontakte Mette Mikkelsen, John Bjerre, Line Hvilsted eller adm. direktør Tommy Gilkou på tlf. 87 10 89 00.

Ansøgningsfrist: 22. september 2008 senest klokken 12. Pr. brev til BST Jylland, Engelsholmvej 26, 8940 Randers SV, eller pr. mail til tg@bstjylland.dk

Psykolog

til Familierådgivningen i Vordingborg Kommune

Vi søger en ny kollega til en fuldtidsstilling, timetallet kan forhandles.

Familierådgivningen er en afdeling med 35 medarbejdere, der rummer funktioner som børnerådgivningscenter, PPR, støtte til børnefamilier, behandlingsarbejde samt undersøgelser.

Den organisatoriske placering for Familierådgivningens personale er central, med et såvel fagligt som tværfagligt netværk og samarbejde. Medarbejderen tilknyttes et lokalområde. Med vægt på relations- og ressourceorienteret tilgang, arbejder vi med stor vægt på det konsultative i lokalområderne. Geografisk har Vordingborg Kommune en stor udstrækning, derfor vil egen bil være en fordel.

Familierådgivningen er en dynamisk arbejdsplads, med tradition for udviklende projektarbejde samt høj faglighed. Vi er under stadig udvikling med mange spændende og varierede arbejdsopgaver.

Arbejdsområderne er:

- Psykolog i ét af Vordingborg Kommunes seks lokalområder.
- Vejleder ved indførelse af LP-modellen.
- Undersøgelser og behandling iht. Serviceloven.
- Supervision og konsultativ indsats ift. vidtgående specialundervisningstilbud eksempelvis i U og B klassen.

Vi kan tilbyde dig et udviklende fagligt miljø blandt engagerede kolleger, med gode muligheder for at udvikle og tilrettelægge arbejdsfunktioner.

Løn- og ansættelsesvilkår efter gældende overenskomst og principperne i Ny løn.

Yderligere oplysninger fås hos afdelingsleder Peter Veistrup, fagsekretariatschef Kirsten Schmidt eller tillidsrepræsentant Helle Ramskov Dyrmosse på tlf. 5536 3636 og i øvrigt på www.vordingborg.dk

Send os din ansøgning med kopier af eksamensbeviser, anbefalinger og referencer til:
Vordingborg Kommune, Familierådgivningen, Valdemarsgade 43, 4760 Vordingborg, att.: Marianne Mikkelsen eller på mail til mami@vordingborg.dk

Ansøgningsfrist: 29. september 2008.
Ansættelsessamtaler forventes afholdt den 7. oktober 2008.
Børneattest skal fremvises inden endelig ansættelse.

TR: Helle Ramskov Dyrmosse, tlf. 55 36 36 36

DISCOVER

inscape partners

Udviklingskonsulent HR-profilværktøjer

Vores nuværende udviklingskonsulent har fået nye udfordringer i den internationale del af organisationen, og vi søger derfor afløseren.

Udfordringerne

Du får medansvar for nyudvikling, videreudvikling og opdatering af alle materialer i vores produktportefølje i tæt samarbejde med udviklingschefen. Produktporteføljen består af 7 konceptlinier, som leverer undervisningsmateriale, sociologiske og psykologiske profilværktøjer samt implementeringsmuligheder til forskellige dele af HR-processen. Fokus i arbejdet med materialerne er optimering af sammenhæng, præcision og formidling.

Du får egne selvstændige arbejdsopgaver, ligesom du vil være koordinator på projekter som igangsættes på udviklingsafdelingens eller vore konsulents initiativ. Der er således tale om en selvstændig stilling.

Dagligdagen er præget af, at konsulenterne løser opgaver uden for huset, og derfor vil du også ofte have telefonisk kontakt med vore kunder for at besvare deres spørgsmål om profilværktøjer og det øvrige materiale.

Stillingen åbner mulighed for stor faglig udvikling gennem kontakt med professionelle HR-personer fra mange forskellige virksomheder og samarbejde med kollegaer med forskellige faglige baggrunde. Vi støtter endvidere individuel videreuddannelse.

Forventningerne

Du er cand.psych. og har derudover praktisk erfaring i samt evne og interesse for skriftlig formidling af teoretisk stof. Du behersker skriftlig dansk perfekt, og da der arbejdes med engelsksproget materiale, er det nødvendigt, at du har en virkelig god forståelse af skriftlig engelsk. Derudover er det en fordel, at du har undervisningserfaring og kendskab til brug af profilværktøjer.

Har du spørgsmål til stillingen, er du velkommen til at ringe til udviklingschef Ulla Seerup på telefon 46 32 12 40.

Send ansøgning og CV til info@discover.dk

DISCOVERs vision er at være den foretrukne samarbejdspartner og leverandør af profilværktøjer til danske virksomheder, der agerer lokalt og internationalt.

Vi samarbejder med professionelle formidlere inden for HR-området, der gennem deltagelse på certificeringskurser får adgang til vores profilværktøjer og undervisningsmateriale. Vores arbejde tager udgangspunkt i et mangeårigt internationalt samarbejde med enkeltpersoner og forskningsgrupper, og er baseret på innovativ tænkning og grundigt afprøvede teorier. DISCOVER har 12 ansatte og er bosiddende i Høje Tåstrup.

DISCOVER A/S, Telegade 1, 2630 Tåstrup
www.discover.dk

Adjunkt/lektor i Psykologi til Grønlands Universitet

Afdelingen for socialrådgiveruddannelsen ved Institut for Administration og Sociale Forhold på Grønlands Universitet søger en adjunkt/lektor til undervisning i psykologi og psykiatri til ansættelse snarest. Ved instituttet er der også en afdeling med et omfattende kursusprogram til efter- og videreuddannelse af personale inden for den sociale sektor.

Professionsbacheloruddannelsen af socialrådgivere i Grønland er normeret til 7 semestre.

Undervisningen er tilrettelagt i moduler med flerfaglig tilgang til emnet for hvert modul. Der er vejledning af de studerende bl.a. ved projektarbejde.

Stillingen ønskes besat med en cand.psych. eller cand.pæd.psych. Der vil blive lagt vægt på erfaring fra undervisning, socialt arbejde og klinisk arbejde. Der lægges ligeledes vægt på ansøgerens personlige kvalifikationer, særligt på samarbejds- og formidlingsevne samt fleksibilitet i forhold til flerkulturelt samfund. Stillingen byder på store udfordringer og muligheder for at præge udviklingen på uddannelsen.

Ansættelsesvilkår:

Løn- og ansættelsesvilkår er i henhold til gældende overenskomst mellem Grønlands Hjemmestyre og AC (herunder Dansk Psykolog Forening). Dette indebærer ret til årligt ferierejsetillæg, betalt tiltrædelsesrejse og bohavflytning, samt efter 3 års ansættelse betalt fratrædelsesrejse og bohavflytning. Til stillingen vil der kunne tilbydes personalebolig, for hvilken der betales husleje efter gældende regler. På grund af boligmanglen i Nuuk må der ved tilflytning påregnes vakantbolig i starten.

Yderligere oplysninger:

Henvendelse vedrørende stillingen kan rettes til afdelingsleder cand.mag. Grete Rendal, +299 36 23 56, gre@ii.uni.gl eller institutleder Lars Lund, lalu@adm.uni.gl

Ansøgning vedlagt eksamensbevis, CV samt eventuelle anbefalinger sendes til:

**Institut for Administration og Sociale Forhold
att. Grete Rendal
Postboks 1061, 3900 Nuuk
Grønland**

Ansøgningsfrist: 26. september 2008.

Psykolog til PPR i Svendborg

PPR i Svendborg søger en psykolog til en fuldtidsstilling den 1. november 2008.

PPR i Svendborg er en selvstændig PPR-organisation med 45 medarbejdere, heraf 12 psykologer.

Du kan finde yderligere oplysninger om stillingen på kommunens hjemmeside www.svendborg.dk under stillinger.

Du kan også kontakte ledende psykolog Birgit Møller på tlf. 62 23 45 45.

Ansøgningsfrist: Fredag den 19. september 2008, kl. 12.00.

Der forventes ansættelsessamtaler i uge 39.

**Pædagogisk Psykologisk Rådgivning
Centrumpladsen 7, 2. sal
5700 Svendborg**

jan@dp.dk

PSYKOLOGCENTRET TREKANTEN søger selvstændige psykologer til krisehjælp

Har du mod på selvstændig virksomhed med CVR nr., kan du blive en af vore nye samarbejdspartnere. Vi tilbyder mulighed for selvstændig varetagelse af klientarbejde under Trekantens aftaler om krisehjælp med kommuner og virksomheder. Vi søger:

Flere NETVÆRKERE

med mulighed for konsultationer 1½ dag om ugen. Du er autoriseret eller tæt på.

En KANDIDAT

med mulighed for konsultationer 3 dage om ugen. Herudover rådighedsvagter i centrets døgnberedskab. Du er ikke autoriseret. Det er et uddannelsessamarbejde.

Supervision købes i huset. Vi er et stort hus med snart 25 års erfaring. www.trekanten.dk

Ansøgning med CV pr. mail eller post til Psykologcentret Trekanten, Linnésgade 25, 1., 1361 København K eller trekanten@city.dk, att. Bestyrelsen. Ansøgningsfrist 26.9.2008 kl. 12. Ansøgningen mærkes NETVÆRK eller KANDIDAT. Samtaler i uge 41, afgørelse i uge 43.

TR: Annette Broberg, abro@gh.gl

TR: Alex Tolstrup, tlf. 62 23 30 63

Psykolog til PPR i Assens Kommune

PPR søger psykolog snarest muligt.

PPR hører under Skole og Undervisning i Assens, som er en kommune med 42.000 indbyggere.

Vi har til huse på Indre Ringvej 11 i Aarup. Personalet består af 7 psykologer, 1 talehøre-konsulent, 3 tale-høre-pædagoger, 1 læsekonsulent, 2 sekretærer og afdelingslederen.

PPR er en udviklingsorienteret arbejdsplads. Vi arbejder konsultativt med fokus på relationer og ressourcer i et helhedsorienteret perspektiv. Opgaver med undersøgelse/vurdering indgår selvfølgelig også i vores arbejde

Vi kan tilbyde et job med mange faglige udfordringer og stor selvstændighed i arbejdet. Internt i PPR arbejdes der med kollegial supervision, faglig refleksion og videns-/erfaringsdeling.

Arbejdsopgaver:

- Samarbejdspartner for institutioner og skoler i udvikling af specialpædagogiske tilbud og almindelig undervisning hen imod størst mulig pædagogisk rummelighed.
- Anvendelse af konsultative arbejdsformer.
- Pædagogisk psykologisk undersøgelse/vurdering af henviste børn.
- Varetagelse af PPR-opgaver generelt.
- Medvirke til at kvalificere det tværfaglige område.

Kvalifikationer:

- Uddannelse som cand.pæd.psych. eller cand.psych., gerne med autorisation.
- Engagement og selvstændighed.

- Interesse for traditionelle PPR-opgaver samt det konsultative arbejde.
- God formidlingsevne.

Vi er indstillet på i en indkøringsperiode at give dig en generel indføring i vore tilbud, struktur og arbejdsformer samt en særlig kollegatilknytning, så vi hurtigst muligt kan komme til at samarbejde bedst muligt i forhold til opgaverne og hinanden.

Skulle du have lyst til at spørge yderligere til stillingen, er du velkommen til at kontakte psykolog Gerda Vinther på tlf. 64 74 67 61 (sekretariatet tlf. 64 74 67 71) eller afdelingsleder Marianne Kyed tlf. 51 36 59 08.

Løn i henhold til gældende overenskomst med den forhandlingsberettigede organisation.

Straffeattest skal indhentes før ansættelse kan finde sted.

Vi ser frem til at høre fra dig.

Ansøgningsfrist fredag den 26. september 2008. Ansættelsessamtaler i uge 41.

Ansøgning påført jobnr. 255 sendes til:

Assens Kommune
Løn og Personale
Willemoesgade 15
5610 Assens

eller send din ansøgning vedlagt alle bilag til stilling@assens.dk.

Psykolog

til den psykiatriske behandlingsinstitution
DROSTHUSET DYSSEGÅRDEN
32 - 37 timer ugentligt

Vi tilbyder:

Et spændende job, hvor du selv har stor mulighed for at videreudvikle på dine funktioner. Du vil på alle måder være i dialog og samarbejde med de øvrige engagerede kolleger, hvor din faglighed bidrager til at få de bedste ressourcer frem i de unge og alle personalegrupper. Du har mulighed for, i samarbejde med den øvrige stabsgruppe, at udstikke bud på retningen for vores arbejde og skaber sammenhængende løsninger.

Dine faste opgaver vil være: individuelle og gruppeterapeutiske forløb, familiearbejde, formidling af psykologfaglig viden, deltagelse i tværfaglige møder, ledelse af behandlingskonferencer, skriftlig udarbejdelse af behandlingsplaner og supervision af miljøterapeutisk personale, herunder også skolelærere.

Vi forventer, at du:

- Har autorisation og relevant klinisk erfaring fra psykiatri, helst fra børne- og ungdomspsykiatri.
- Har erfaring med arbejde som psykolog på behandlingsinstitutioner i døgnregi.
- Har erfaring med psykoterapi, gerne med psykotiske unge.
- Har testerfaring og/eller kan "oversætte" psykologiske undersøgelser til brug for praktisk behandlingsarbejde.
- Har erfaring med at supervisere.
- Er tålmodig og kan skabe overblik i komplekse situationer
- Kan formulere psykologfaglig viden i let forståelig tekst, til både intern og ekstern brug.

Det ugentlige timetal aftales i forhold til dine faglige kompetencer. Løn og ansættelsesvilkår efter overenskomsten mellem KL og Dansk Psykolog Forening. Lønnen fastsættes efter principperne i Ny løn.

Du er meget velkommen til at besøge institutionen og/eller få nærmere oplysninger hos viceforstander Gitte Bell, tlf. 72 56 20 80.

Ansøgning med dokumentation for uddannelse og tidligere ansættelse sendes elektronisk til:
olra@fredensborg.dk

Ansættelse 1. oktober 2008 eller hurtigst muligt herefter.
Ansøgningsfrist 25. september 2008.
Samtaler 29.-30. september 2008.

Dyssegården er en smuk firelænget gård. Bygningerne ejes af Drostfonden, der har som formål at støtte tiltag over for psykisk syge unge. Gården har siden etableringen som behandlingsinstitution gennemgået en omfattende ombygning for at skabe de mest hensigtsmæssige rammer for de unge i et miljø, der støtter alle dele af de unges liv gennem behandling, undervisning og social træning.

Behandlingsmiljøet er primært forankret i en psykodynamisk forståelse af de unge. Sigtet med behandlingsarbejdet er at fremme de unges identitetsfølelse, selvstændighed, sociale funktion samt mestring af deres symptomer. Det behandlende personale er sammensat af forskellige faggrupper med en pædagogisk, psykologisk, social- eller sundhedsfaglig baggrund. Vi har en fast ungdomspsykiatrisk konsulent og desuden personale med køkken-, håndværks- og kontorfaglig baggrund. Se mere på www.dyssegaarden.dk

Klinisk psykolog

Fuld tid, stillingen er ledig til besættelse
1. november 2008 eller snarest.

Psykolog søges til mindre virksomhed med fart over feltet.

Vi arbejder hovedsagligt inden for voksenområdet, og i takt med et større pres på bl.a. arbejdsmarkedet opleves en øget tilgang af klienter, hvilke du vil være med til at behandle.

Arbejdsområder

- Alsidige arbejdsopgaver inden for det kliniske område bl.a. psykoterapi, stresshåndtering, konfliktløsning, coaching, kompetenceudvikling og krise.

Vi tilbyder

- Mulighed for opbygning af en bred viden inden for det kliniske arbejdsområde
- Stor selvstændighed i planlægningen af eget arbejde
- Supervision internt såvel som eksternt samt kurser
- Sundhedssikring
- God basisløn med fordelagtig provision

Vi forventer

- At du er uddannet cand.psych., meget gerne med autorisation
- At du kan arbejde selvstændigt
- At du kan overskue hyppigt skiftende problemstillinger inden for det kliniske arbejdsområde
- At du har gå-på-mod

Praktiske oplysninger

For yderligere information er du meget velkommen til at kontakte psykolog Stine Bay-Hansen på telefon 40 55 24 51.

Ansøgningsfrist senest den 26. september 2008, mrk. "Klinisk psykolog" med CV til Psykologisk Konsultation, Gl. Klausdalsbrovej 482, Hjortespri, 2730 Herlev.

 kmv@dp.dk

Frivilligt arbejde

Psykologisk rådgivning

Åben rådgivning centralt beliggende i København søger nyuddannede psykologer, seniorer og andre psykologer med overskud, som frivillige rådgivere.

Vi kan tilbyde dig fællesskab i vores åbne rådgivning, der udelukkende bruger universitetsuddannede psykologer (og enkelte studerende) som frivillige rådgivere.

**Tlf.: 35 36 09 04 - www.sind-kbh.dk
raadgivning@sind-kbh.dk**

"Vi arbejder med hjertet"

Vi er en rådgivning under Landsforeningen Sind i København, men henvender os til en bred målgruppe.

 kmv@dp.dk

ÆNDRINGSBLANKET

NB. Ændringer i ansættelses-/arbejdsomfang kan have betydning for kontingentfastsættelsen og meddeles til sekretariatet, umiddelbart efter at de har fundet sted. Kontingentregulering sker fra kvartalet efter ændringen.

Dansk Psykolog Forening
Stockholmsgade 27, 2100 København Ø
Tlf. 35 26 99 55. Telefax 35 25 97 37

Mail: info@dp.dk
Mandag-torsdag kl. 10-16
Fredag kl. 10-13

Direktør
Marie Zelander

Århus-kontoret
Guldsmedgade 20B, 1., 8000 Århus C
Tlf. 35 26 99 55. Fax 86 19 65 17

BESTYRELSE
Formand
Mag.art. Roal Ulrichsen
Fuglsbølle Skovvej 11, 5900 Rudkøbing
Tlf. 35 26 99 55 (foreningen)

Cand.psych. Kirsten Bjerregaard
Albaniensgade 5, st. tv.
2300 København S.
Tlf. 32 55 15 67
Arb.tlf. 40 17 85 83

Cand.psych. Arne Grønborg Johansen
Engelstrupvej 9, 4733 Tappernøje
Tlf. 55 56 42 43
Arb.tlf. 56 20 39 27

Cand.psych. Jørgen Kofoed
Thorsvej 17, 6705 Esbjerg Ø.
Tlf. 75 14 56 96
Arb.tlf. 20 23 03 60

Cand.pæd.psych. Elise Johanne Nielsen
Toftevej 8, Alkestrup, 4682 Tureby
Tlf. 56 28 34 28
Arb.tlf. 56 20 39 39

Cand.psych. Rie Rasmussen
Sandholmvej 4, 3450 Allerød
Tlf. 48 17 18 79
Arb.tlf. 48 49 51 54

Cand.psych. Ditte Søderhamn
Skærvej 25, Nørreby, 5400 Bogense
Tlf. 66 19 17 76
Arb.tlf. 64 84 82 03

Cand.psych. Anne Thrane
Sølvgade 93, 1. tv., 1307 København K.
Tlf. 33 32 68 31
Arb.tlf. 30 59 70 60

Cand.psych. Rebecca Savery Trojborg
Tlf. 20 75 16 16

Studentrepræsentanter:
Stud.psych. Maja Nohr Christensen
Skelagervej 40 B, 8200 Århus N
Tlf. 28 12 29 28

Stud.psych. Peter Salby Olsen
Jagtvej 102, 1. th., 2200 København N.
Tlf. 26 56 34 96

ETIKNÆVN
Formand:
Jorn Nielsen

Øvrige medlemmer:
Finn Christensen, Henning Damkjær, Svend Hjerrild, Lisbeth Sten Jensen.
1. og 2. suppleanter: Lisbeth Borregaard Thorsen, Annitta Nordkvist Permin.

Telefonrådgivning
Onsdag og fredag kl. 8-9
Tlf. 75 88 22 44 • jn@kliniskpsyk.dk

Dette felt
skal **ALTID**
udfyldes!

Efternavn:

Fornavn(e):

Cpr.nr.:

Titel:

Medlemsnr.:

Ændring pr. dato:

Udfyld de af nedenstående felter, hvor der er ændringer:

Ændring af privat adresse, telefon og e-mail:

Adresse:

Postnr. & by:

Privat-tlf.:

Mobil-tlf.:

E-mail:

Ændring af hovedbeskæftigelse:

Ansættelsesmyndighed:

Arbejdssted:

Afdeling:

Adresse:

Postnr. & by:

Tlf.:

E-mail, arbejdssted:

Ansættelsesdato:

Timeantal pr. uge:

Overenskomstansat

Tjenestemandsansat

Ny løn

Gammel løn

Privatansat

Selvstændig

Timelønnet

Andet:

Jeg overgår fra fuldtids- til deltidsbeskæftigelse

Jeg overgår fra deltids- til fuldtidsbeskæftigelse

Jeg bevarer samtidig med ændringen følgende tidligere beskæftigelse:

NB. For ansatte psykologer: Kopi af seneste ansættelsesbrev eller lønseddel (begge sider) SKAL vedlægges!

Ændring af bibeskæftigelse:

Ansættelsesmyndighed:

Arbejdssted:

Afdeling:

Adresse:

Postnr. & by:

Tlf.:

E-mail, arbejdssted:

Ansættelsesdato:

Timeantal pr. uge:

Jeg bevarer samtidig med ændringen følgende tidligere beskæftigelse:

NB. For ansatte psykologer: Kopi af seneste ansættelsesbrev eller lønseddel (begge sider) SKAL vedlægges!

Anden ændring: (Sæt kryds)

Jeg er dimitteret som psykolog den:

NB. Kopi af eksamensbevis eller udskrift af karakterprotokol SKAL vedlægges!

Jeg er ledig fra den:

NB. Kopi af dagpengerefusion eller anden dokumentation for ledighed SKAL vedlægges!

Jeg har orlov fra: til: Orlovens art:

Orlov med løn

Udlandsmedlem

Orlov uden løn

Jeg er gået på efterløn fra den:

Jeg er blevet pensionist fra den:

Bemærkninger:

Jeg giver ved min underskrift tilladelse til, at Dansk Psykolog Forening i henhold til persondataloven behandler og opbevarer ovenanførte oplysninger i det omfang, der er nødvendigt.

Dato:

Underskrift:

Ændringer i ansættelsessted bringes i Psykolog Nyt, medmindre det frabedes ved kryds her

For ung til at være gammel

En psykolog gennemfører ph.d.-projekt over forekomsten af depression og post-traumatisk stress hos personer med senfølger efter bl.a. cerebral parese.

side 3

Vejen fra A til B

GPS'en har gjort det nemt at finde frem – hvis GPS'en er indrettet på de mennesker, der skal bruge den. Anvendelighed er en sag for psykologer.

side 6

Social kognition ved skizofreni

Patienter med skizofreni har ofte sociale vanskeligheder og generelt en dårlig social prognose. Hvad skyldes det?

side 14

Kan hukommelsen styre følelserne?

Kan humøret her og nu blive dårligt, hvis vi tænker på negative begivenheder – og kan glade og muntre erindringer gøre os glade i nuet? Læs svaret i Forskningsnyt.

side 24

Faste rubrikker

Debat	side 34
Møder og meddelelser	side 36
Rubrikannoncer	side 43
Stillinger	side 50